

แสดงธรรมแห่งพระไตรปิฎก

พระพุทธเจ้า

โปรดพระโพธิสัตว์

คณะผู้จัดทำ

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ พระพุทธเจ้าโปรดพระโพธิสัตว์
สำหรับแจกเป็นธรรมานุเคราะห์ จัดทำถวายพระศาสนาโดย
โครงการสงเคราะห์พระไตรปิฎก มูลนิธิอุทยานธรรม
ผู้กอบปรกิจ และเจ้าภาพทุกท่าน
เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๐

Email: tripitaka@uttayarndham.org

ที่ปรึกษา: ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์
รวบรวมและเรียบเรียง: ญัฐกร ทับทอง
จัดทำและเผยแพร่: นิตินาถ ซาตติศิริวัฒนา นิธิยา วิทวัสกุล
ชัยชาญ รักการงาน
พิสูจน์อักษร: กนิษฐา พรหมสาขา ณ สกลนคร
ภาพประกอบ: อินธนี ธนาภิสิตธิกุล
ออกแบบปก: มลฤดี ตั้งสกุลพิทักษ์

© มูลนิธิอุทยานธรรม

345 หมู่ 3 ต.สามร้อยยอด อ.สามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77120
Email: info@uttayarndham.org Website: www.uttayarndham.org

สารบัญ

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก	v
บทนำ	vi
พระธรรมราชา พระพุทธทำนายของพระเจ้าปเสนทิโกศล	8
ททรสสูตร ของ ๔ อย่าง ไม่ควรดูหมิ่น	14
ปุริสสูตร ธรรมที่ไม่เกิดประโยชน์แก่บุรุษ	19
ราชสูตร ชราและมรณะ	22
ปิยสูตร ผู้รักตน	25
อัตตรักขิตสูตร ผู้รักษาตน	29
อัปปกสูตร สัตว์มีจำนวนน้อย	33
อรรถกรณสูตร การกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์	36
มัลลิกาสูตร ผู้รักตน	39
ยัญญสูตร ยัญที่มีผลมาก	42
พันธนสูตร เครื่องจองจำ	45

สารบัญ (ต่อ)

ชฎิลสูตร	พึงรู้ได้ด้วยอะไร	47
ปัญญาரசสูตร	ยอดแห่งกามทั้งหลาย	51
โทณปากสูตร	การประมาณในโภชนะ	56
ปฐมสังคามวัตตสูตร	ผู้ชนะย่อมก่อเวร	59
ทุตติยสังคามวัตตสูตร	ผู้แย้งซึ่งย่อมถูกแย้งซึ่งกลับ	62
ธิตุสูตร	สตรีก็เป็นผู้ประเสริฐได้	65
ปฐมอัปปมาทสูตร	ความไม่ประมาท ๑	67
ทุตติยอัปปมาทสูตร	ความไม่ประมาท ๒	70
ปฐมาปุตตกสูตร	คนช่วยย่อมไม่บริโภคน้ำและให้ทาน	77
ทุตติยาปุตตกสูตร	กรรมย่อมติดตามไป	82
บุคคลสูตร	บุคคล ๔ ประเภท	86
อัยยิกาสูตร	ชีวิตมีความตายเป็นที่สุด	93
โลกสูตร	ธรรมที่ไม่เกิดประโยชน์แก่ชาวโลก	96

สารบัญ (ต่อ)

อิสัตถสูตร	ทานที่ประกอบด้วยองค์ ๕ มีผลมาก	98
ปัพพโตปมสูตร	ชราและมรณะเป็นประดุจภูเขา	105
มหาสุบินชาดก	ผลแห่งพระสุบิน	111
ธรรมเจตียสูตร	ธรรมเจตีย์	139
ท้ายเล่ม		153

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก

ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมที่บริบูรณ์ กว้างขวาง เหมาะกับคนทุกวิชาชีพ ทุกจริต การละเลยธรรมะของพระศาสดา ทำให้เกิดการตีความธรรมะไปตามจริตและอวิชาของตน ธรรมจึงแคบลง บิดเบือนไปที่ละน้อย ซึ่งพระผู้มีพระภาคทรงเรียกว่า สัทธรรมปฏิรูป อันเป็นเหตุแห่งความเสื่อมของพระธรรม

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก คือ โครงการพระไตรปิฎกเสียง จัดทำขึ้นโดยมูลนิธิอุทยานธรรม เพื่อมุ่งธำรงธรรมของพระศาสดา และรักษาธรรมบริสุทธิ์ให้คงอยู่คู่โลกสืบไป โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ต้องการให้พุทธศาสนิกชน ทุกเพศทุกวัย เข้าถึงคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง ด้วยรูปแบบสื่อเสียง เพื่อให้เกิดอรรถรสและธรรมรส

มูลนิธิฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า พุทธชนทั้งหลายจะใช้สื่อพุทธธรรมนี้อย่างแพร่หลายในชีวิตประจำวัน เพื่อเหนี่ยวนำให้เกิดอริยชนเพิ่มมากขึ้น

ติดต่อโครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก มูลนิธิอุทยานธรรม

tripitaka@uttayarndham.org

บทนำ

พระผู้มีพระภาคสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อครั้งทรงเป็นพระอนิยตโพนีสัตว์ ยังไม่ได้ทรงรับการพยากรณ์จากพระพุทธรูปเจ้าพระองค์ใดมาก่อน ทรงปรารถนา เป็นพระพุทธรูปเจ้าเป็นเวลา ๑๖ อสงไขย หลังจากทรงได้รับพยากรณ์จากพระผู้มีพระภาคที่ปึงกรสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ทรงบำเพ็ญอุกฤษอีก ๔ อสงไขย จึงตรัสรู้ พระสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ เมื่อตรัสรู้แล้ว ทรงสร้างทายาทแท้สองประเภท คือ ๑) สร้างพระอริยะ ๒) สร้างพระโพนีสัตว์

พระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นพระโพนีสัตว์ ได้รับพยากรณ์จากพระพุทธรูปเจ้าว่า จะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ที่ ๓ ในอนาคตกาล จึงเป็นหน้าที่ที่พระโพนีสัตว์ปเสนทิโกศลจะต้องทำนุบำรุงพระศาสนา และเรียนวิชาจากพระพุทธรูปเจ้า พระผู้มีพระภาคก็ทรงอบรมบ่มนิสัย ให้สติปัญญาแก่พระโพนีสัตว์ปเสนทิโกศลอย่างดี เพื่ออบรมบารมีให้บริบูรณ์ขึ้น

พระพุทธรูปเจ้าทุกพระองค์ก็จักทรงปฏิบัติต่อพระโพนีสัตว์เพื่อการเตรียมความพร้อมสรรพแห่งบารมีเช่นเดียวกัน เป็นการสร้างธรรมทายาทอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จัดเป็นระบบการสร้างธรรมทายาทที่มาตรฐานและเป็นธรรมเนียมธรรมที่งามมากในจักรวาล

มูลนิธิอุทยานธรรมจึงได้รวบรวมบทธรรมระหว่างพระผู้มีพระภาคสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระโพนีสัตว์ปเสนทิโกศล ให้ท่านพุทธชนได้สดับกัน

พระพุทธเจ้าโปรดพระโพธิสัตว์

1

พระธรรมราชา

พระพุทธทำนายของพระเจ้าปเสนทิโกศล

ครั้งนั้นแล พระผู้ทรงพระภาคตรัสกับพระสารีบุตรว่า

ดูกรสารีบุตร เมื่อศาสนาของพระรามสัมมาสัมพุทธเจ้าล่วง
ไปแล้ว ในกัปนั้น คนทั้งหลายบังเกิดมีอายุ ๕ หมื่นปี ในกาลนั้น
พระเจ้าปเสนทิโกศลจักเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า
ธรรมราชา พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงมีพระชนมายุ ๕ หมื่น

AUDIO 1

ปี ทรงมีพระวรกายสูง ๑๖ ศอก ทรงมีต้นกาทะทิงเป็นต้นไม้ตรัสรู้

เมื่อพระศาสดาเสด็จดำเนิน ดอกปทุมใหญ่ ๒ ดอก ชำแรกแผ่นดิน
รองรับพระบาททั้ง ๒ ดอก ปทุมดอกหนึ่ง ๆ มีประมาณเท่าล้อรถ พระบาท
ทั้ง ๒ ประทับยืนบนดอกปทุมที่ตั้งไว้แล้ว เกิดมีดอกปทุมหนึ่งดอก สำเร็จแล้ว
ด้วยแก้ว ๗ ประการ ณ สถานที่ประทับนั่ง

มีต้นกัลปพฤกษ์อุบัติขึ้นต้นหนึ่ง มหาชนทุกคนอาศัยต้นกัลปพฤกษ์เลี้ยง
ชีพ คนทั้งหลายไม่ต้องทำอะไรไถนา ไม่ต้องทำมาค้าขาย ด้วยพุทธานุภาพ
สมบัตินี้ได้เกิดขึ้นแล้ว

ดูกรสารีบุตร พระโพธิสัตว์นั้นได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ประการ ด้วยผลแห่ง
บารมีข้อ ๑ จึงทรงได้สมบัตินี้

ดูกรสารีบุตร ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่าโกนาคมณะ พระ
โพธิสัตว์ปเสนทิโกศลได้เป็นสุทธมาณพ

ในกาลนั้น สุทธมาณพรักษาปทุมที่มีดอกในสระแห่งหนึ่ง ทุก ๆ วัน เขา
เก็บดอกปทุมวันละ ๒ ดอกไปขาย เขาซื้อข้าวสาร ๗ กำมือ ด้วยค่าดอกปทุม
๒ ดอก เขาเลี้ยงชีพด้วยการขายดอกปทุม

วันหนึ่งเขาได้เก็บดอกปทุม ๒ ดอก และเดินไปตามทางเพื่อนำดอกปทุม
ไปขาย ขณะนั้น พระโกนาคมนพุทธเจ้าเสด็จไปบิณฑบาตยังหมู่บ้าน ทอด
พระเนตรเห็นสุทธมาณพ ทรงพิจารณาสุทธมาณพนั้นด้วยพระสัพพัญญู-
ญาณแล้ว ทรงดำริว่า

“สุทธมาณพนั้นเป็นพุทธวงศ์ ครั้นบำเพ็ญบารมีแล้ว ก็จักเป็น พระพุทธเจ้า บัดนี้ เราจักพยากรณ์หน่อแห่งพระพุทธเจ้านี้”

ครั้นทรงดำริดังนี้แล้ว จึงได้ทรงแยมพระโอษฐ์ มาณพได้เห็นพระผู้มีพระ ภาคเจ้าที่ทรงแยมพระโอษฐ์ จึงทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

“ข้าแต่พระโลกนาถผู้เจริญ ข้าพระองค์มิใช่ญาติ มิใช่สหาย เพราะเหตุไร พระองค์จึงทรงแยมพระโอษฐ์ให้ปรากฏเล่า”

พระบรมศาสดาได้ตรัสพระดำรัสว่า

“ดูกรสุทธมาณพผู้เจริญ เจ้าคนเดียวเป็นน้องชายร่วมมารดา ร่วมบิดา เดียวกับเรา”

มาณพได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์เป็นน้องชายของพระองค์เมื่อไร”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

“ดูกรมาณพผู้เจริญ เมื่อภักทกัปนี้ล่วงไปแล้ว มัณฑกัปเกิดขึ้นแล้ว ในกัป นั้นจะมีพระพุทธเจ้า ๒ พระองค์เสด็จบังเกิดขึ้น รามราชจักเป็นพระราม สัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน เมื่อพระรามสัมมาสัมพุทธเจ้าล่วงไปแล้ว ท่านจักเป็น พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ธรรมราชา

เราเป็นพระพุทธเจ้าก่อน ท่านจักเป็นพระพุทธเจ้าในภายหลัง เพราะ ฉะนั้น เราจึงกล่าวว่ ‘ท่านจักเป็นน้องชายของเรา’ ด้วยประการฉะนี้”

สุทธมาณพสดับพระพุทธพจน์ มีจิตเลื่อมใส คิดว่า

“ธรรมดาว่าพระพุทธพจน์นี้ ไม่มีเป็นสอง เป็นจริงแท้เสมอ เราใช้ค่าขาย ดอกปทุม ๒ ดอก เลี้ยงชีพ บัดนี้จักถวายดอกปทุม ๒ ดอก เป็นทานแก่ พระพุทธเจ้า”

เขาจึงน้อมนำดอกปทุม ๒ ดอก เข้าไปถวายพระพุทธเจ้าฯ พระพุทธเจ้า ทรงรับเอาดอกปทุม แล้วประทับนั่งเหนือดอกปทุม ๒ ดอกนั้น สุทธานพ เห็นพระพุทธเจ้าประทับนั่งบนดอกปทุมแล้ว ได้คิดอย่างนี้ว่า

“ขอแสงดวงอาทิตย์อย่าแผดเผาพระผู้มีพระภาคเจ้าเลย”

ครั้นแล้วจึงนำเอาต้นอ้อ ๔ ต้น มาปักไว้ทั้ง ๔ ทิศ เอาผ้า ๒ ผืน มากาง ปิดกั้นแดดถวายพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วตั้งความปรารถนาว่า

“ข้าแต่พระโกนาคมนสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอการถวายดอกปทุมและผ้านี้ จงเป็นปัจจัยแห่งพระสัมพัญญุตญาณเถิด”

ในกาลนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงพยากรณ์ว่า

“ขอความปรารถนาจงพลันสำเร็จแก่ท่าน เหมือนอย่างที่ท่านมีความดำริ เถิด”

ในกาลนั้น เสียงนั้นดังกระฉ่อนไปเบื้องต่ำลงไปจนถึงนาคพิภพ เบื้องบน ขึ้นไปจนถึงพรหมโลก ในกาลนั้น พระยานาคราชขึ้นมาจากนาคพิภพ ท้าว มหาพรหมลงมาจากพรหมโลก ท้าวมหาพรหมและพระยานาคราชเข้าไปเฝ้า พระศาสดาถวายบังคม ทูลถามพระศาสดาว่า

“ความปรารถนาของสุทธานพจะสำเร็จหรือไม่ พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสว่า

“ดูกรท่านผู้เจริญทั้งหลาย สุทตฺตมานพใช้ผ้ากางกั้นหมอกและแดดให้เรา
ทั้งกลางคืนและกลางวัน เพราะฉะนั้น เขาจะสำเร็จความปรารถนา”

เทวดาทั้งหลายทูลถามว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อะไรเป็นความสำเร็จ อะไรเป็นเหตุปัจจัย อะไร
พึงสำเร็จแก่สุทตฺตมานพ”

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสบอกเทวดาทั้งหลายถึงความสำเร็จแห่งสุทต-
ตฺตมานพนั้นว่า

“ดูกรเทวดาทั้งหลายผู้เจริญ เมื่อภักทรก็ปล่องไปแล้ว เกิดมีมัจฉกัปขึ้น
ในกัปนั้นพระรามราชจักเป็นพระรามสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ปฐม มาณพนี้
จักเป็นพระพุทฺธเจ้าในภายหลัง”

ในกาลนั้นเทวดาทุกหมู่เหล่า นาคราชทุกหมู่เหล่า มหาพรหมทุกหมู่เหล่า
พากันสาธุการ บูชามาณพนั้น เป็นการบูชาวิเศษยิ่งใหญ่อ

ดูกรสารีบุตร ด้วยผลที่สุทตฺตมานพถวายดอกบัว ๒ ดอก จึงบังเกิด
ดอกบัว ๒ ดอก เเท่ล้อรถในเวลาเสด็จพระราชดำเนินด้วยพระบาท

ด้วยผลที่มีขันติธรรม จึงบังเกิดต้นกัลปพฤกษ์

ด้วยผลที่ใช้ผ้ากั้นแดดถวาย จึงบังเกิดมีห้องนารีนรมย์ สำเร็จแล้วด้วย
แก้ว ๗ ประการ ณ สถานที่ที่พระพุทฺธเจ้าประทับนั่งและบรรทมนั้น

ด้วยผลที่ถวายเป็นดอกบัว ๒ ดอก และชีพ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงมีพระ
ชนมายุ ๕ หมื่นปี

ดูกรสารีบุตร สถานที่ที่พระโกนาคมนพุทธเจ้าพยากรณ์แล้วนั้น ได้เกิดมี
ต้นกัลปพฤกษ์ต้นหนึ่งแล้ว มหาชนทั้งหมดอาศัยต้นกัลปพฤกษ์นั้นเลี้ยงชีวิต

ดูกรสารีบุตร มหาชนทั้งปวงต้องการพบพระศาสนาของพระศรีอริย-
เมตไตรย หากไม่ได้พบไซ้ร ก็ย่อมต้องการพบพระศาสนาของพระรามสัมมา-
สัมพุทธเจ้า หากไม่ได้พบพระศาสนาของพระรามสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้นไซ้ร ก็ย่อมต้องการยิ่งที่จะได้พบศาสนาของพระเจ้าปเสนทิโกศล พระ
ธรรมราชาสัมมาสัมพุทธเจ้า

2

ททรสุตร

ของ ๔ อย่าง ไม่ควรดูหมิ่น

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลได้เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงได้ทรงปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค

ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว

AUDIO 2

จึงประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้ทูลถาม
พระผู้มีพระภาคว่า

"พระโคตมผู้เจริญย่อมทรงปฎิญาณบ้างหรือไม่ว่า เราได้ตรัสรู้พระสัมมา
สัมโพธิญาณอย่างยอดเยี่ยม"

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

"ดูกรมหาบพิตร ก็พระองค์เมื่อจะตรัสโดยชอบ ก็พึงตรัสถึงอามตมภาพว่า
ตถาคตได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณอย่างยอดเยี่ยม **เพราะว่าอามตมภาพ
ได้ตรัสรู้บุตรสัมมาสัมโพธิญาณ**"

พระเจ้าปเสนทิโกศลทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า

"ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ แม้สมณพราหมณ์บางพวก เป็นเจ้าหมู่ เจ้าคณะ
เป็นคณาจารย์ มีชื่อเสียง มีเกียรติยศ เป็นเจ้าลัทธิ ชนส่วนมากยกย่องว่าดี
คือ ปุรณะกัสสป มักขลิโคศาล นิครนถ์นาฏบุตร สัญชัย เวลัฏฐบุตร ปกุธะ-
กัจจายนะ อชิตเกสกัมพล สมณพราหมณ์เหล่านั้น เมื่อถูกหม่อมฉันถามว่า
ท่านทั้งหลายยอมปฎิญาณได้หรือว่า เราได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิ-
ญาณ ดังนี้ ก็ยังไม่ปฎิญาณตนได้ว่า ได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

ส่วนพระโคตมผู้เจริญยังทรงเป็นหนุ่มโดยกำเนิด และยังทรงเป็นผู้ใหม่
โดยบรรพชา ไฉนจึงปฎิญาณได้แล้ว"

ของ ๔ อย่าง ที่ไม่ควรดูหมิ่น

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

"ดูกรมหาบพิตร ของ ๔ อย่าง เหล่านี้ ไม่ควรดูถูกดูหมิ่นว่าเล็กน้อย ๔ อย่างเป็นไฉน คือ

๑. กษัตริย์ ไม่ควรดูถูกดูหมิ่นว่ายังทรงพระเยาว์
๒. งู ไม่ควรดูถูกดูหมิ่นว่าตัวเล็ก
๔. ไฟ ไม่ควรดูถูกดูหมิ่นว่าเล็กน้อย
๕. ภิกษุ ไม่ควรดูถูกดูหมิ่นว่ายังหนุ่ม

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

นรชนไม่พึงดูถูกดูหมิ่นกษัตริย์ผู้ถึงพร้อมด้วยพระชาติ มีพระชาติสูง ผู้ทรงพระยศ ว่ายังทรงพระเยาว์ เพราะเหตุว่า พระองค์เป็นมนุษย์ชั้นสูง ได้เสวยราชสมบัติแล้ว ทรงพระพิโรธขึ้น ย่อมทรงลงพระราชอาชญาอย่างหนัก แก่เขาได้

ฉะนั้น ผู้รักษาชีวิตของตน พึงงดเว้นการสบประมาทกษัตริย์นั้นเสีย

นรชนเห็นงูที่บ้านหรือที่ปากก็ตาม ไม่พึงดูถูกดูหมิ่นว่าตัวเล็ก เพราะเหตุว่า งูเป็นสัตว์มีพิษ ย่อมเที่ยวไปด้วยรูปร่างต่าง ๆ งูนั้นพึงมากัดช่ายหญิงผู้พลั้งเพลอในบางคราว

ฉะนั้น ผู้รักษาชีวิตของตน พึงงดเว้นการสบประมาทงูนั้นเสีย

นรชนไม่พึงดูถูกดูหมิ่นไฟที่กินเชื้อมาก ลูกเป็นเปลว มีทางที่ ๆ ไฟไหม้ไป
ดำ ว่าเล็กน้อย เพราะว่าไฟนั้นได้เชื้อแล้ว ก็เป็นกองไฟใหญ่ พึงลามไหม้ชาย
หญิงผู้พลั้งเผลอในบางคราว

ฉะนั้น ผู้รักษาชีวิตของตน พึงงดเว้นการสบประมาทไฟนั้นเสีย

แต่ว่าป่าใดที่ถูกไฟไหม้จนดำไปแล้ว เมื่อวันคืนล่วงไป ๆ พรรณหญ้าหรือ
ต้นไม้ยังงอกขึ้นที่ป่านั้นได้

ส่วนผู้ใดถูกภิกษุผู้มีศีล แผลดเผาด้วยเดช บุตรธิดาและปศุสัตว์ของผู้นั้น
ย่อมพินาศ ทายาทของเขาก็ย่อมไม่ได้รับทรัพย์มรดก เขาเป็นผู้ไม่มีเผ่าพันธุ์
ย่อมเป็นเหมือนตาลยอดด้วน

ฉะนั้นแล บุคคลผู้เป็นบัณฑิต พิจารณาเห็นงู ไฟ กษัตริย์ผู้ทรงยศ และ
ภิกษุผู้มีศีล ว่าเป็นภัยแก่ตน พึงประพฤติต่อโดยชอบที่เดียว”

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสจบลงแล้ว พระเจ้าปเสนทิโกศลได้กราบทูล
พระผู้มีพระภาคว่า

"ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระภาชิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภาชิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก

บุคคลหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง หรือส่อง
ประทีปในที่มืด ด้วยหวังว่า ผู้มีจักขุจะได้เห็นรูป ฉันทใด พระผู้มีพระภาคได้
ทรงแสดงธรรมโดยปริยายเป็นอันมาก ก็ฉันทนั้นเหมือนกัน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์นี้ขอถึงพระผู้มีพระภาค พระธรรม
และพระภิกษุสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่ง เป็นที่ระลึก

ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงจำข้าพระองค์ว่าเป็นอุบาสก ผู้ถึงสรณคมน์จน
ตลอดชีวิตตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป"

3

ปุริสสูตร

ธรรมที่ไม่เกิดประโยชน์แก่บุรุษ

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามแห่งท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงทรงถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

AUDIO 3

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูล
พระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ธรรมก็อย่างเมื่อบังเกิดขึ้นในภายในของบุคคล
ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อความไม่เป็นประโยชน์ เพื่อความทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่
สบาย”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

“ดูกรมหาบพิตร ธรรม ๓ อย่างแล เมื่อบังเกิดขึ้นในภายในของบุรุษ
ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อความไม่เป็นประโยชน์ เพื่อความทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่
สบาย ธรรม ๓ อย่างเป็นไฉน

ธรรม ๓ อย่าง คือ

๑. โลภะ

๒. โทสะ

๓. โมหะ

ดูกรมหาบพิตร ธรรม ๓ อย่างนี้แล เมื่อบังเกิดขึ้นในภายในของบุคคล
ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อความไม่เป็นประโยชน์ เพื่อความทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่
สบาย”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“โลภะ โทสะ และโมหะ ที่เกิดขึ้นในตน
ย่อมบั่นรอนบุคคลผู้ใจบาป
เหมือนผลของตนย่อมบั่นรอนต้นเต่าร้าง ฉะนั้น”

4

ราษสูตร

ชราและมรณะ

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามแห่งท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงทรงถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

AUDIO 4

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูล
พระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ผู้ที่เกิดมาแล้วที่พ้นจากชราและมรณะ มีอยู่บ้าง
หรือไม่”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

“ดูกรมหาบพิตร คนเกิดมาแล้วที่จะพ้นจากชราและมรณะไม่มีเลย

แม่กษัตริย์มหาศาล ซึ่งเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทองและ
เงินมากมาย มีทรัพย์เครื่องอุปกรณ์น่าปลื้มใจมากมาย มีทรัพย์คือข้าวเปลือก
มากมาย ก็ไม่มีพ้นจากชราและมรณะ

แม่พราหมณ์มหาศาล ซึ่งเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทอง
และเงินมากมาย มีทรัพย์เครื่องอุปกรณ์น่าปลื้มใจมากมาย มีทรัพย์คือข้าว
เปลือกมากมาย ก็ไม่มีพ้นจากชราและมรณะ

แม่คฤหบดีมหาศาล ซึ่งเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทองและ
เงินมากมาย มีทรัพย์เครื่องอุปกรณ์น่าปลื้มใจมากมาย มีทรัพย์คือข้าวเปลือก
มากมาย ก็ไม่มีพ้นจากชราและมรณะ

แม่ภิกษุทุกองค์ซึ่งเป็นพระอรหันต์ หมดสิ้นอาสวะแล้ว อยู่จบ
พรหมจรรย์แล้ว กระทำกรรมียะเสร็จแล้ว วางภาระหนักลงได้แล้ว ได้บรรลุ
ประโยชน์ของตนแล้ว หมดสิ้นกิเลสเครื่องประกอบไว้ในภพแล้ว หลุดพ้นแล้ว

เพราะรู้โดยชอบ ร่างกายนี้แม่แห่งพระอรหันต์เหล่านั้นก็เป็นสภาพแตกดับ
ถูกทอดทิ้งเป็นธรรมดา”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“ราชรถอันวิจิตรดี ย่อมชำรุดโดยแท้
อนึ่ง แม่สรีระก็ย่อมเข้าถึงชรา
แต่ว่าธรรมของสัตบุรุษหาเข้าถึงชราไม่
สัตบุรุษเท่านั้นย่อมรู้กันได้กับสัตบุรุษ”

5

ปิยสูตร

ผู้รักตน

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามแห่งท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงทรงถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

AUDIO 5

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูล
พระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วันนี้ข้าพระองค์เข้าที่ลับ พักผ่อนอยู่ ได้เกิดความคิด
นึกคิดอย่างนี้ว่า

ชนเหล่าไหนหนอแลชื่อว่ารักตน ชนเหล่าไหนชื่อว่าไม่รักตน

ข้าพระองค์จึงได้เกิดความคิดต่อไปว่า ก็ชนเหล่าใดแลย่อมประพฤติ
ทุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ชนเหล่านั้นชื่อว่าไม่รักตน ถึงแม้ชนเหล่านั้นจะฟัง
กล่าวอย่างนี้ว่า เรารักตน ถึงเช่นนั้น ชนเหล่านั้นก็ชื่อว่าไม่รักตน

ข้อนี้เป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่า ชนผู้ไม่รักใคร่กัน ย่อมทำความ
เสียหายให้แก่ผู้ไม่รักใคร่กันได้โดยประการใด ชนเหล่านั้นย่อมทำความเสียหาย
ให้แก่ตนด้วยตนเองได้โดยประการนั้น ฉะนั้น

ชนเหล่านั้นจึงชื่อว่าไม่รักตน

ส่วนว่าชนเหล่าใดแลย่อมประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ชนเหล่านั้น
ชื่อว่ารักตน ถึงแม้ชนเหล่านั้นจะฟังกล่าวอย่างนี้ว่า เราไม่รักตน ถึงเช่นนั้น
ชนเหล่านั้นก็ชื่อว่ารักตน

ข้อนี้เป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่า ชนผู้ที่รักใคร่กัน ย่อมทำความดี
ความเจริญให้แก่ผู้ที่รักใคร่กันได้โดยประการใด ชนเหล่านั้นย่อมทำความดี
ความเจริญให้แก่ตนด้วยตนเองได้โดยประการนั้น ฉะนั้น ชนเหล่านั้นจึงชื่อว่า
รักตน”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ถูกแล้ว ๆ มหาบพิตร เพราะว่าชนบางพวกยอมประพฤตินุจจริตด้วยกาย วาจา ใจ ชนเหล่านั้นไม่ชื่อว่ารักตน ถึงแม้พวกเขาจะกล่าวอย่างนี้ว่า เราทั้งหลายมีความรักตน ถึงเช่นนั้น พวกเขาก็ชื่อว่าไม่มีความรักตน

ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่า ชนผู้ไม่รักใคร่กันยอมทำความเสียหายให้แก่ผู้ไม่รักใคร่กันได้โดยประการใด พวกเขาเหล่านั้นยอมทำความเสียหายแก่ตนด้วยตนเองได้โดยประการนั้น พวกเขเหล่านั้นจึงชื่อว่าไม่รักตน

ส่วนว่าชนบางพวกยอมประพฤตินุจจริตด้วยกาย วาจา ใจ พวกเขาเหล่านั้นชื่อว่ารักตน ถึงแม้พวกเขาจะกล่าวอย่างนี้ว่า เราไม่รักตน ถึงเช่นนั้น พวกเขเหล่านั้นก็ชื่อว่ารักตน

ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่า ชนผู้ที่รักใคร่กันยอมทำความดีความเจริญให้แก่ชนผู้ที่รักใคร่กันได้โดยประการใด พวกเขาเหล่านั้นยอมทำความดีความเจริญแก่ตนด้วยตนเองได้โดยประการนั้น ฉะนั้น พวกเขเหล่านั้นจึงชื่อว่ารักตน”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาษิตนี้จบลงแล้ว จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“ถ้าบุคคลพึงรู้ว่าตนเป็นที่รัก ไม่พึงประกอบด้วยบาป
เพราะว่าความสุขนั้น ไม่เป็นผลที่บุคคลผู้ทำชั่วจะพึงได้โดยง่าย

เมื่อบุคคลถูกลมรณะครอบงำ ละทิ้งภพมนุษย์ไปอยู่
ก็อะไรเป็นสมบัติของเขา และเขาย่อมพาเอาอะไรไปได้
อนึ่ง อะไรเล่าจะติดตามเขาไป ประดุจเงาติดตามตนไป ฉะนั้น
ผู้ที่มาเกิดแล้วจำจะต้องตายในโลกนี้
ย่อมทำกรรมอันใดไว้ คือ เป็นบุญและเป็นบาปทั้งสองประการ
บุญและบาปนั้นแลเป็นสมบัติของเขา
และเขาจะพาเอาบุญและบาปนั้นไป (สู่ปรโลก)
อนึ่ง บุญและบาปนั้นย่อมเป็นของติดตามเขาไป
ประดุจเงาติดตามตนไป ฉะนั้น
เพราะฉะนั้น บุคคลพึงทำกัลยาณกรรมสะสมไว้เป็นสมบัติในปรโลก
(เพราะว่า) บุญทั้งหลายย่อมเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลายในปรโลก”

6

อรรถรักขิตสูตร

ผู้รักษาตน

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามแห่งท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

AUDIO 6

พระเจ้าบเสนทีโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูล
พระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วันนี้หม่อมฉันได้เข้าที่ลับ พักผ่อนอยู่ ได้เกิด
ความนึกคิดอย่างนี้ว่า

ชนพวกไหนหนอแล ชื่อว่าเป็นผู้รักษาตน

ชนพวกไหนหนอแล ชื่อว่าเป็นผู้ไม่รักษาตน

ข้าพระองค์ได้คิดต่อไปว่า

ก็ชนบางพวกแลย่อมนประพฤติทุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ชนพวกนั้นชื่อว่า
เป็นผู้ไม่รักษาตน ถึงแม้พลช้าง พลม้า พลรถ หรือพลเดินเท้าจะพึงรักษาเขา
ถึงเช่นนั้น ชนพวกนั้นก็ชื่อว่าไม่เป็นผู้รักษาตน

ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่า การรักษาเช่นนั้นเป็นการรักษา
ภายนอก มิใช่เป็นการรักษาภายใน

ฉะนั้น ชนพวกนั้นจึงชื่อว่าเป็นผู้ไม่รักษาตน

ส่วนว่าชนบางพวกย่อมนประพฤติสุจริตด้วย กาย วาจา ใจ ชนพวกนั้นชื่อ
ว่าเป็นผู้รักษาตน ถึงแม้ว่าพลช้าง พลม้า พลรถ หรือพลเดินเท้าจะไม่รักษา
เขา ถึงเช่นนั้น ชนพวกนั้นก็ชื่อว่าเป็นผู้รักษาตน

ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่าการรักษาเช่นนั้น เป็นการรักษา
ภายใน มิใช่เป็นการรักษาภายนอก

ฉะนั้น คนพวกนั้นจึงเชื่อว่าเป็นผู้รักษาตน”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

“ถูกแล้ว ๆ มหาบพิตร ก็ชนบางพวกย่อมประพฤตินุจริตด้วยกาย วาจา ใจ คนพวกนั้นเชื่อว่าเป็นผู้ไม่รักษาตน ถึงแม้คนพวกนั้นจะมีผลข้าง พลม้า พลรถ หรือพลเดินเท้าคอยรักษา ถึงเช่นนั้น คนพวกนั้นก็เชื่อว่าเป็นผู้ไม่รักษาตน

ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่าการรักษาเช่นนั้นเป็นการรักษาภายนอก มิใช่เป็นการรักษาภายใน ฉะนั้น คนพวกนั้นจึงเชื่อว่าเป็นผู้ไม่รักษาตน

ส่วนว่าชนบางพวกย่อมประพฤตินุจริตด้วยกาย วาจา ใจ คนพวกนั้นเชื่อว่าเป็นผู้รักษาตน ถึงแม้คนพวกนั้นจะไม่มี พลข้าง พลม้า พลรถ หรือพลเดินเท้าคอยรักษา ถึงเช่นนั้น คนพวกนั้นก็เชื่อว่าเป็นผู้รักษาตน

ข้อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่าการรักษาเช่นนั้นเป็นการรักษาภายใน มิใช่เป็นการรักษาภายนอก ฉะนั้น คนพวกนั้นจึงเชื่อว่าเป็นผู้รักษาตน

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“การสำรวมด้วยกายเป็นการดี
การสำรวมด้วยวาจาเป็นการดี
การสำรวมด้วยใจเป็นการดี
การสำรวมในที่ทั้งปวงเป็นการดี

บุคคลสำรวมในที่ทั้งปวงแล้ว
มีความละเอียดต่อบาป
เรากล่าวว่า เป็นผู้รักษาดน”

7

อัปปกสูตร

สัตว์มีจำนวนน้อย

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามแห่งท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

AUDIO 7

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูล
พระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วันนี้หม่อมฉันได้เข้าที่ลับ พักผ่อนอยู่ ได้เกิด
ความคิดอย่างนี้ว่า

สัตว์เหล่าใดได้โภคทรัพย์ยิ่ง ๆ แล้ว
ย่อมนมัวเมา ไม่ประมาท ไม่ถึงความติดอยู่ในกามคุณ
และไม่ประพฤตินิन्दในสัตว์ทั้งหลาย
สัตว์เหล่านั้นมีจำนวนน้อยในโลก

ส่วนว่าสัตว์เหล่าใดได้โภคทรัพย์ยิ่ง ๆ แล้ว
ย่อมนมัวเมา ประมาท ถึงความติดอยู่ในกามคุณ
และประพฤตินิन्दในสัตว์ทั้งหลาย
สัตว์เหล่านั้นแลมีจำนวนมากมายในโลก

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

“ถูกแล้ว ๆ มหาบพิตร สัตว์เหล่าใดได้โภคทรัพย์ยิ่ง ๆ แล้ว นมัวเมา ไม่
ประมาท ไม่ถึงความติดอยู่ในกามคุณ และไม่ประพฤตินิन्दในสัตว์ทั้งหลาย
สัตว์เหล่านั้นมีจำนวนน้อยในโลก

ส่วนว่าสัตว์เหล่าใดได้โภคทรัพย์ยิ่ง ๆ แล้ว ย่อมมัวเมา ประมาท ถึง
ความติดอยู่ในกามคุณ และประพฤตินิन्दในสัตว์ทั้งหลาย สัตว์เหล่านั้นแลมี
จำนวนมากมายในโลก”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้กำหนดกล้าในโรคทรัพย์ที่น่าใคร่
มักมาก หลงไหลในกามคุณ ย่อมไม่รู้สึกรการก้าวล่วง (ประพฤติผิตใน
สัตว์พวกอื่น)

เหมือนพวกเนื้อไม่รู้สึกรเร็วซึ่งโก่งตักไว้ ฉะนั้น
ผลเผ็ดร้อนย่อมมีแก่สัตว์พวกนั้นในภายหลัง
เพราะว่ากรรมเช่นนั้นมิวิบากเลวทราม”

8

อรรณกรณสูตร

การกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามแห่งท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

AUDIO 8

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูล
พระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วันนี้หม่อมฉันได้นั่ง ณ ที่พิจารณาคดี เห็น
กษัตริย์มหาศาลบ้าง พราหมณ์มหาศาลบ้าง คฤหบดีมหาศาลบ้าง ซึ่งเป็นผู้
มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทองและเงินมากมาย มีทรัพย์เครื่องอุปกรณ์
น่าปลื้มใจมากมาย มีทรัพย์คือข้าวเปลือกมากมาย ยังกล่าวมุสาทั้งที่รู้สีกอยู่
เพราะเหตุแห่งกาม เพราะเรื่องกาม เพราะมีกามเป็นเคঁ้ามูล

หม่อมฉันได้เกิดความนึกคิดอย่างนี้ว่า เป็นการไม่สมควรเลย ด้วยการที่
เราจะพิจารณาคดีในบัดนี้ เพราะบัดนี้ ราชโอรสนามว่าวิฑูตทกะ ผู้มีหน้า
สีนบาน จักปรากฏโดยการพิจารณาคดี”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

“ชอบแล้ว ๆ มหาบพิตร กษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล คฤหบดี
มหาศาลบางพวกเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทองและเงิน
มากมาย มีทรัพย์เครื่องอุปกรณ์น่าปลื้มใจมากมาย มีทรัพย์คือข้าวเปลือก
มากมาย ยังจักกล่าวมุสาทั้งที่รู้สีกอยู่ เพราะเหตุแห่งกาม เพราะเรื่องกาม
เพราะมีกามเป็นเคঁ้ามูล ชื่อนั้นจักเป็นไปเพื่อความเสื่อมประโยชน์ เพื่อ
ความทุกข์แก่พวกเขาตลอดกาลนาน”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้กำหนดกล้าในโภคทรัพย์ที่นำใคร
มักมาก หลงใหลในกามคุณ ย่อมไม่รู้ถึงการล่วงเกิน
เหมือนพวกปลากำลังเข้าไปสู่เครื่องดัก ซึ่งอ้าดักอยู่ ฉะนั้น
ผลอันเผ็ดร้อนย่อมมีแก่สัตว์พวกนั้นในภายหลัง
เพราะว่ากรรมเช่นนั้นมิวิบากเลวทราม”

๑

มัลลิกาสูตร

ผู้รักตน

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามแห่งท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ก็โดยสมัย นั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ประทับ ณ ปราสาทอันประเสริฐชั้น บนพร้อมด้วยพระนางมัลลิกाराชเทวี ครั้งนั้นแล พระเจ้า ปเสนทิโกศลได้ตรัสกับพระนางมัลลิกाराชเทวีว่า

AUDIO ๑

“แน่ะ มัลลิกา ก็คนอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตน ย่อมมีแก่เธออยู่หรือหนอแล”

พระนางมัลลิกาได้ทูลสนองว่า

“ข้าแต่ महाराजเจ้า ก็คนอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตน ย่อมไม่มีแก่หม่อมฉัน ก็คนอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตน ย่อมมีแก่พระองค์หรือไฉน”

“แน่ะมัลลิกา คนอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตน ย่อมไม่มีแม่แก่ฉัน”

ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จลงจากปราสาทเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วันนี้หม่อมฉันได้อยู่ที่ปราสาทอันประเสริฐชั้นบน กับด้วยพระนางมัลลิกाराชเทวี ได้พูดกับพระนางมัลลิกाराชเทวีว่า แน่ะมัลลิกา ก็คนอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตน ย่อมมีแก่เธออยู่หรือหนอแล

ครั้นหม่อมฉันพูดอย่างนี้แล้ว พระนางมัลลิกाराชเทวีได้ทูลสนองหม่อมฉันว่า ข้าแต่ महाराजเจ้า ก็คนอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตน ย่อมไม่มีแก่หม่อมฉัน ก็คนอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตน ย่อมมีอยู่แก่พระองค์หรือไฉน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ครั้นพระนางมัลลิกาทูลสนองอย่างนี้แล้ว หม่อมฉันได้พูดกับพระนางมัลลิกाराชเทวีว่า แน่ะ มัลลิกา คนอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตน ย่อมไม่มีแม่แก่ฉันแล”

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนั้นแล้ว จึงได้ตรัสพระคาถานี้ ในเวลานั้นว่า

“บุคคลค้นหาด้วยจิต ตลอดทิศทั้งหมด
ไม่ได้พบใครซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตนในที่ไหน ๆ เลย
สัตว์ทั้งหลายเหล่าอื่นก็รักตนมากเช่นนั้นเหมือนกัน
ฉะนั้น ผู้รักตนจึงไม่ควรเบียดเบียนสัตว์อื่น”

10

ยัญญุสสูตร

ยัญญุที่มีผลมาก

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามแห่งท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ก็โดยสมัย นั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ตระเตรียมการบูชามหายัญญุ มีโคผู้ ๕๐๐ ตัว ลูกโคผู้ ๕๐๐ ตัว ลูกโคตัวเมีย ๕๐๐ ตัว แพะ ๕๐๐ ตัว และแกะ ๕๐๐ ตัว ถูกลำไปผูกไว้ที่หลักเพื่อ

AUDIO 10

บุชายัญ แม้ชนบางคนของพระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นทาส คนใช้ หรือกรรมกร
ที่มีอยู่ ชนแม่เหล่านั้ญ ถูกอาชญา ถูกภัยคุกคาม มีหน้ามองด้วยน้ำตา ร้องให้
พลาญ กระทำบริกรรมไปพลาญ

ครั้งนั้นแล พวกภิกษุหลายรูปครองผ้าเรียบร้อยแล้วในเวลาเช้า ถือบาตร
และจีวรเข้าไปสู่กรุงสาวัตถีเพื่อบิณฑบาต กลับจากบิณฑบาตในเวลาหลังภัต
แล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว
ได้นั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ภิกษุเหล่านั้ญนั้น ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาค
ว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วันนี้พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ตระเตรียมการบูชา
มหายัญญ โคผู้ ๕๐๐ ตัว ลูกโคผู้ ๕๐๐ ตัว ลูกโคตัวเมีย ๕๐๐ ตัว แพะ ๕๐๐
ตัว และแกะ ๕๐๐ ตัว ถูกนำไปผูกไว้ที่หลักเพื่อบุชายัญ แม้ชนบางคนของ
พระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นทาส คนใช้ หรือกรรมกรที่มีอยู่ ชนแม่เหล่านั้ญ ถูก
อาชญา ถูกภัยคุกคาม มีหน้ามองด้วยน้ำตา ร้องให้พลาญ กระทำบริกรรมไป
พลาญ”

พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนั้นแล้ว จึงได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้
ในเวลานั้นว่า

“มหายัญญที่มีการตระเตรียมมาก

มีการฆ่าแพะ แกะ โค และสัตว์ชนิดต่าง ๆ

คือ อัศวเมธ ปุริสเมธ สัมมาปาสะ วาชเปยยะ นิรัคคพะ

มหายัญญ์เหล่านั้น เป็นยัญญ์ไม่มีผลมาก
พระพุทธเจ้าเป็นต้น ผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่
ผู้ดำเนินปฏิบัติอันชอบ ย่อมไม่เข้าไปใกล้ยัญญ์นั้น

ส่วนยัญญ์ใดมีการตระเตรียมน้อย
ไม่มีการฆ่า แพะ แกะ โค และสัตว์ชนิดต่าง ๆ
ซึ่งบุคคลบูชาสืบทระกูลทุกเมื่อ

พระพุทธเจ้าเป็นต้น ผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่
ผู้ดำเนินปฏิบัติอันชอบ ย่อมเข้าไปใกล้ยัญญ์นั้น

ผู้มีปัญญาควรบูชายัญญ์นั้น ยัญญ์นั้นเป็นยัญญ์มีผลมาก
เมื่อบุคคลบูชายัญญ์นั้นนั้นแหละ ย่อมมีแต่ความดี
ไม่มีความชั่วช้าเลวทราม
ยัญญ์ก็เป็นยัญญ์อย่างไพบุลย์ และเทวดาย่อมเลื่อมใส”

11

พินธุสูตร

เครื่องพันธนาการ

ก็โดยสมัยนั้นแล หมู่มหาชนถูกพระเจ้าปเสนทิโกศลให้จงจำไว้
บางพวกถูกจงจำด้วยเชือก บางพวกถูกจงจำด้วยข้อคา บางพวก
ถูกจงจำด้วยโซ่ตรวน

ครั้งนั้นแล ภิกษุหลายรูปครองผ้าเรียบริ้วแล้ว ใน
เวลาเช้า ถือบาตรและจีวรเข้าไปสู่พระนครสาวัตถีเพื่อ

AUDIO 11

บิณฑบาต ครั้นกลับจากบิณฑบาตในเวลาหลังภัตตาหารแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วได้นั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

พวกภิกษุเหล่านั้นนั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลเรื่องราว นั้นแต่พระผู้มีพระภาค

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนั้นแล้ว จึงได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ในเวลานั้นว่า

“นักปราชญ์ทั้งหลายไม่ได้กล่าวเครื่องจองจำที่ทำด้วยเหล็ก ทำด้วยไม้ และทำด้วยหญ้า (เชือก) ว่าเป็นเครื่องจองจำที่มัน นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวความรักใคร่พอใจนักในแก้วมณี และกุณฑล และความห่วงอาลัยในบุตรและภรรยาทั้งหลาย ว่าเป็นเครื่องจองจำที่มัน พาให้ตกต่ำ เป็นเครื่องจองจำที่หย่อน ๆ แต่ปลดเปลื้องได้ยาก นักปราชญ์ทั้งหลายตัดเครื่องจองจำแม้เช่นนั้น ออกบวช เป็นผู้ไม่มีความห่วงอาลัย ละกามสุขเสียแล้ว”

12

บทกวี

ฟังรู้ได้ด้วยอะไร

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารบุพพาราม
ปราสาทของมิกคารมารดา เขตพระนครสาวัตถี ก็สมัยนั้น ในเวลา
เย็น พระผู้มีพระภาคเสด็จออกจากที่ทรงพักผ่อนแล้ว ประทับนั่งที่
ภายนอกซุ้มประตู

ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้า

AUDIO 12

พระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ก็สมัยนั้น ชฎิล ๗ คน นิครนถ์ ๗ คน อเจลก ๗ คน เอกสาฎกนิครนถ์ ๗ คน ปริพาชก ๗ คน ผู้มีขนรักแร้ เล็บ และขนยาว ถือเครื่องบริขารต่าง ๆ เดินผ่านไปในที่ที่ไม่ไกลพระผู้มีพระภาค ทันใดนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลก็เสด็จ ลุกจากอาสนะ ทรงกระทำพระภูษาฉเวียงพระอังสาข้างหนึ่ง ทรงจดพระชานู มณฑลเบื้องขวา ณ พื้นแผ่นดิน ทรงประนมอัญชลีไปทางชฎิล ๗ คน นิครนถ์ ๗ คน อเจลก ๗ คน เอกสาฎกนิครนถ์ ๗ คน ปริพาชก ๗ คน เหล่านั้นแล้ว ทรงประกาศพระนาม ๓ ครั้งว่า

“ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าคือพระราชาปเสนทิโกศล
ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าคือพระราชาปเสนทิโกศล
ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าคือพระราชาปเสนทิโกศล”

ลำดับนั้น เมื่อชฎิล ๗ คน นิครนถ์ ๗ คน อเจลก ๗ คน เอกสาฎกนิครนถ์ ๗ คน ปริพาชก ๗ คน เหล่านั้น เดินผ่านไปได้ไม่นาน พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว ก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พระเจ้าปเสนทิโกศล ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พวกนักบวชเหล่านั้นคงเป็นพระอรหันต์ หรือ ท่านผู้บรรลุพระอรหัตมรรคเหล่าใดเหล่าหนึ่งในโลก”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกรมหาบพิตร พระองค์เป็นคฤหัสถ์ บริโภคคาม ครอบครองเรือน
บรรทมเบียดพระโอรสและพระชายา ทาจुरुณจันท์อันมาแต่แคว้นกาสิ ทรง
มาลาของหอมและเครื่องลูบไล้ ยินดีเงินและทอง ยากที่จะรู้เรื่องนี้ว่า คนพวก
นี้เป็นพระอรหันต์ หรือคนพวกนี้บรรลอรหัตมรรค

ดูกรมหาบพิตร คีลพิงรู้ได้ด้วยการอยู่ร่วมกัน
ก็คือนั้นจะพิงรู้ได้โดยกาลยาวนาน ไม่ใช่ด้วยกาลเล็กน้อย
ผู้สนใจจึงจะรู้ได้ ผู้ไม่สนใจก็ไม่รู้
ผู้มีปัญญาจึงจะรู้ได้ ผู้มีปัญญาทราวมก็ไม่รู้

ดูกรมหาบพิตร ความสะอาดพิงรู้ได้ด้วยการงาน
ก็ความสะอาดนั้นจะพิงรู้ได้โดยกาลยาวนาน ไม่ใช่ด้วยกาลเล็กน้อย
ผู้สนใจจึงจะรู้ได้ ผู้ไม่สนใจก็ไม่รู้
ผู้มีปัญญาจึงจะรู้ได้ ผู้มีปัญญาทราวมก็ไม่รู้

ดูกรมหาบพิตร กำลังใจพิงรู้ได้ในคราวมีอันตราย
ก็กำลังใจนั้นจะพิงรู้ได้โดยกาลยาวนาน ไม่ใช่ด้วยกาลเล็กน้อย
ผู้สนใจจึงจะรู้ได้ ผู้ไม่สนใจก็ไม่รู้
ผู้มีปัญญาจึงจะรู้ได้ ผู้มีปัญญาทราวมก็ไม่รู้

ดูกรมหาบพิตร ปัญญาพิงรู้ได้ด้วยการสนทนา
ก็ปัญญานั้นจะพิงรู้ได้โดยกาลยาวนาน ไม่ใช่ด้วยกาลเล็กน้อย
ผู้สนใจจึงจะรู้ได้ ผู้ไม่สนใจก็ไม่รู้
ผู้มีปัญญาจึงจะรู้ได้ ผู้มีปัญญาทราวมก็ไม่รู้”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ น้าอัศจรรย์ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เรื่องไม่เคยมี
แล้ว ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เท่าที่พระผู้มีพระภาคตรัสดังนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นักบวชเหล่านั้นเป็นคนของหม่อมฉัน เป็นจาร
บุรุษ เป็นคนสืบข่าวลับ เทียวสอดแนมไปยังชนบทแล้ว พวกนั้นมาในภายหลัง
ข้าพระองค์จึงจะรู้เรื่องราวที่คนเหล่านั้นสืบได้ก่อน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บัดนี้คนเหล่านั้นชำระล้างละอองธุลีนั้นแล้ว อาบดี
ประเทืองผิวดี โกนผมและหนวดแล้ว นุ่งห่มผ้าขาว เอิบอิมเพียบพร้อม ด้วย
เบญจกามคุณ บำเรอข้าพระองค์อยู่”

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงทราบความนี้แล้ว จึงได้ทรงภาสิตพระ
คาถาเหล่านั้นในเวลานั้นว่า

“คนผู้เกิดมาดี ไม่ควรไว้วางใจเพราะผิวพรรณและรูปร่าง
ไม่ควรไว้วางใจเพราะการเห็นกันชั่วครู่เดียว
เพราะว่านักบวชผู้ไม่สำรวมทั้งหลาย ย่อมเทียวไปยังโลกนี้
ด้วยเครื่องบริวารของเหล่านักบวชผู้สำรวมดีแล้ว
ประดุกุณทลดิน และมาสกโลหะหุ้มด้วยทองคำปลอมไว้
คนทั้งหลายไม่บริสุทธ์ในภายใน งามแต่ภายนอก แวดล้อมด้วยบริวาร
ท่องเที่ยวอยู่ในโลก”

13

ปัญญาบารมี

ยอดแห่งกามทั้งหลาย

พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารบุพพาราม ปราสาท
ของมิกคารมารดา เขตพระนครสาวัตถี ก็สมัยนั้น พระราชา ๕
พระองค์ มีพระเจ้าปเสนทิโกศลเป็นประมุข ผู้เอิบอ้อมเพียบพร้อม
ได้รับบำเรออยู่ด้วยเบญจพิธกามคุณ เกิดถ้อยคำโต้เถียง
กันขึ้นว่า

AUDIO 13

อะไรหนอ เป็นยอดแห่งงามทั้งหลาย

ในพระราชานุเสถียรนั้น บางองค์ได้ตรัสอย่างนี้ว่า

“รูปทั้งหลายเป็นยอดแห่งงามทั้งหลาย”

บางองค์ได้ตรัสอย่างนี้ว่า “เสียงทั้งหลายเป็นยอดแห่งงามทั้งหลาย”

บางองค์ได้ตรัสอย่างนี้ว่า “กลิ่นทั้งหลายเป็นยอดแห่งงามทั้งหลาย”

บางองค์ได้ตรัสอย่างนี้ว่า “รสทั้งหลายเป็นยอดแห่งงามทั้งหลาย”

บางองค์ได้ตรัสอย่างนี้ว่า “โผฏฐัพพะทั้งหลายเป็นยอดแห่งงามทั้งหลาย”

เพราะเหตุที่พระราชานุเสถียรนั้นไม่อาจทรงยังกันและกันให้เข้าพระทัยได้ พระเจ้าปเสนทิโกศลจึงได้ตรัสกะพระราชานุเสถียรว่า

“มาเถิดท่านสหายทั้งหลาย เราจักเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จักทูลถามความข้อนี้กะพระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคจักทรงพยากรณ์แก่เราทั้งหลายอย่างไร เราทั้งหลายพึงจำคำพยากรณ์นั้นไว้อย่างนั้นเถิด”

พระราชานุเสถียรทรงรับพระดำรัสของพระเจ้าปเสนทิโกศลแล้ว ครั้นนั้น พระราชา ๕ พระองค์เหล่านั้น มีพระเจ้าปเสนทิโกศลเป็นประมุข เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว ก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

พระเจ้าปเสนทิโกศล ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูล
พระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทั้งหลายในที่นี้เป็นราชาทั้ง ๕ คน
เอิบอ้อมเพียบพร้อม ได้รับบำเรออยู่ด้วยเบญจกามคุณ เกิดมีถ้อยคำโต้เถียง
กันขึ้นว่า อะไรหนอเป็นยอดแห่งกามทั้งหลาย

บางท่านกล่าวอย่างนี้ว่า รูปทั้งหลายเป็นยอดแห่งกามทั้งหลาย
บางท่านกล่าวอย่างนี้ว่า เสียงทั้งหลายเป็นยอดแห่งกามทั้งหลาย
บางท่านกล่าวอย่างนี้ว่า กลิ่นทั้งหลายเป็นยอดแห่งกามทั้งหลาย
บางท่านกล่าวอย่างนี้ว่า รสทั้งหลายเป็นยอดแห่งกามทั้งหลาย
บางท่านกล่าวอย่างนี้ว่า โสณัฐัพพะทั้งหลายเป็นยอดแห่งกามทั้งหลาย

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อะไรหนอเป็นยอดแห่งกามทั้งหลาย”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกรมหาบพิตร ยอดสุดแห่งความพอใจนั้นแหละ อาตมภาพกล่าวว่าเป็น
ยอดในเบญจกามคุณ

ดูกรมหาบพิตร รูปเหล่าใดเป็นที่พอใจของคนบางคน รูปเหล่านั้นไม่
เป็นที่พอใจของคนบางคน เขาดีใจ มีความดำริบริบูรณ์ด้วยรูปเหล่าใด รูปอื่น
จากรูปเหล่านั้น จะยิ่งกว่าหรือประณีตกว่า เขาก็ไม่ปรารถนา รูปเหล่านั้น
เป็นอย่างยิ่งสำหรับเขา รูปเหล่านั้นเป็นยอดเยี่ยมสำหรับเขา

คุณกรมหาบพิตร เสียงเหล่าใดเป็นที่พอใจของคนบางคน เสียงเหล่านั้น
ไม่เป็นที่พอใจของคนบางคน เขาดีใจ มีความดำริบริบูรณ์ด้วยเสียงเหล่าใด
เสียงอื่นจากเสียงเหล่านั้น จะยิ่งกว่าหรือประณีตกว่า เขาก็ไม่ปรารถนา
เสียงเหล่านั้นเป็นอย่างยิ่งสำหรับเขา เสียงเหล่านั้นเป็นยอดเยี่ยมสำหรับ
เขา

คุณกรมหาบพิตร กลิ่นเหล่าใดเป็นที่พอใจของคนบางคน กลิ่นเหล่านั้นไม่
เป็นที่พอใจของคนบางคน เขาดีใจ มีความดำริบริบูรณ์ด้วยกลิ่นเหล่าใด กลิ่น
อื่นจากกลิ่นเหล่านั้น จะยิ่งกว่าหรือประณีตกว่า เขาก็ไม่ปรารถนา กลิ่น
เหล่านั้นเป็นอย่างยิ่งสำหรับเขา กลิ่นเหล่านั้นเป็นยอดเยี่ยมสำหรับเขา

คุณกรมหาบพิตร รสเหล่าใดเป็นที่พอใจของคนบางคน รสเหล่านั้นไม่
เป็นที่พอใจของคนบางคน เขาดีใจ มีความดำริบริบูรณ์ด้วยรสเหล่าใด รสอื่น
จากรสเหล่านั้น จะยิ่งกว่าหรือประณีตกว่า เขาก็ไม่ปรารถนา รสเหล่านั้น
เป็นอย่างยิ่งสำหรับเขา รสเหล่านั้นเป็นยอดเยี่ยมสำหรับเขา

คุณกรมหาบพิตร โผฏฐัพพะเหล่าใดเป็นที่พอใจของคนบางคน
โผฏฐัพพะเหล่านั้นไม่เป็นที่พอใจของคนบางคน เขาดีใจ มีความดำริบริบูรณ์
ด้วยโผฏฐัพพะเหล่าใด โผฏฐัพพะอื่นจากโผฏฐัพพะเหล่านั้น จะยิ่งกว่า
หรือประณีตกว่า เขาก็ไม่ปรารถนา โผฏฐัพพะเหล่านั้นเป็นอย่างยิ่งสำหรับ
เขา โผฏฐัพพะเหล่านั้นเป็นยอดเยี่ยมสำหรับเขา

ก็สมัยนั้น จันทน์คลิกอุบาสกนั่งอยู่ในบริษัทนั้น ลำดับนั้น จันทน์คลิกอุบาสกลุกจากอาสนะ ทำผ้าห่มเฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ประนมอัญชลีไปทางพระผู้มีพระภาค แล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาค เหตุอย่างหนึ่งย่อมแจ่มแจ้งกะข้าพระองค์ ข้าแต่พระสุคต เหตุอย่างหนึ่งย่อมแจ่มแจ้งกะข้าพระองค์”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกรจันทน์คลิกะ ขอเหตุนั้นจงแจ่มแจ้งเถิด”

ลำดับนั้น จันทน์คลิกอุบาสกได้สรรเสริญพระผู้มีพระภาคเฉพาะพระพักตร์ ด้วยคาถาที่สมควรแก่เหตุที่ว่า

“ดอกปทุมชื้อโกกนุท บานในเวลาเช้า
ยังไม่สิ้นกลิ่น ยังมีกลิ่นหอมอยู่ ฉันทใด
ท่านจงดูพระอังคีรส ผู้ไพโรจน์อยู่จุดดวงอาทิตย์
รุ่งโรจน์อยู่ในอากาศ ฉันทนั้น”

ลำดับนั้น พระราชา ๕ พระองค์เหล่านั้น ทรงให้จันทน์คลิกอุบาสกห่มด้วยผ้า ๕ ผืน (พระราชทานผ้าห่ม ๕ ผืน) ทันใดนั้น จันทน์คลิกอุบาสกก็ถวายให้พระผู้มีพระภาคทรงห่มด้วยผ้า ๕ ผืนเหล่านั้น

14

โถณปากสูตร

การประมาทในโภชนะ

พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารบุพพาราม ปราสาทของมิกคารมารดา เขตพระนครสาวัตถี ก็สมัยนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสวยพระสุธาหารहुงด้วยข้าวสารหนึ่งทะนาน ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสวยแล้วทรงอืดอืด เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว ก็ถวายบังคมพระผู้มีพระ

AUDIO 14

ภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่า พระเจ้าปเสนทิโกศลนั้นเสวยแล้วทรงอืดอืด จึงได้ทรงภาสิตพระคาถานี้ในเวลานั้นว่า

**“มนุษย์ผู้มีสติอยู่ทุกเมื่อ รู้จักประมาณในโภชนะที่ได้มา
ย่อมมีเวทนาเบาบาง เขาย่อมแก่ช้า ครองอายุได้ยืนนาน”**

ก็สมัยนั้น มาณพชื่อสุทัสนะ ยืนอยู่เบื้องพระปฤษฎางค์ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลจึงตรัสเรียกสุทัสนมาณพมารับสั่งว่า

“มาเถิด เจ้าสุทัสนะ เจ้าจงเรียนคาถานี้ในสำนักพระผู้มีพระภาค แล้วจงกล่าวในเวลาเราบริโภคอาหาร อนึ่ง เราจะให้นิตยภัตแก่เจ้าวันละ ๑๐๐ กหาปณะทุกวัน”

สุทัสนมาณพรับสนองพระดำรัสพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า

“เป็นพระมหากรุณาอย่างยิ่ง พระเจ้าข้า”

ตั้งนี้แล้ว เรียนคาถานี้ในสำนักพระผู้มีพระภาค กล่าวในเวลาที่พระเจ้าปเสนทิโกศลเสวยพระกระยาหารว่า

“มนุษย์ผู้มีสติอยู่ทุกเมื่อ รู้จักประมาณในโภชนะที่ได้มา ย่อมมีเวทนาเบาบาง เขาย่อมแก่ช้า ครองอายุได้ยืนนาน”

ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงดำรงอยู่โดยมีพระกระยาหารหนึ่ง
ทะนานข้าวสุกเป็นอย่างมากเป็นลำดับมา ในลำดับต่อมา พระเจ้าปเสน-
ทิโกศลมีพระวรกายกระปรี้กระเปร่าดี ทรงลูบพระวรกายด้วยฝ่าพระหัตถ์
ทรงเปล่งพระอุทานนี้ในเวลานั้นว่า

“พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ทรงอนุเคราะห์เราด้วยประโยชน์ทั้ง ๒ คือ
ประโยชน์ภพนี้ และประโยชน์ภพหน้าหนอ”

15

ปฐมสังคามวัตตสุตตร

ผู้ชนะย่อมก่อเวร

พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารบุพพาราม ปราสาท
ของมิกคารมารดา เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น พระเจ้าแผ่นดินมคร
อชาตศัตรู เวเทหิบุตร ทรงตระเตรียมจตุรงคินีเสนา ยกไปรุกราน
พระเจ้าปเสนทิโกศลถึงแคว้นกาสี พระเจ้าปเสนทิโกศลได้
ทรงสดับข่าวว่า พระเจ้าแผ่นดินมครอชาตศัตรู เวเทหิบุตร

AUDIO 15

ทรงตระเตรียมจตุรงคินีเสนา ยกมารุกรานถึงแคว้นกาสิ จึงทรงจัดจตุรงคินี-
เสนา ยกออกไปต่อสู้พระเจ้าแผ่นดินมครอชาติศัตรู เวเทหิบุตร ป้องกันแคว้น
กาสิ

ครั้งนั้น พระเจ้าแผ่นดินมครอชาติศัตรูกับพระเจ้าปเสนทิโกศลทรงทำ
สงครามกันแล้ว ในสงครามครั้งนั้น พระเจ้าแผ่นดินมครอชาติศัตรูทรงชนะ
พระเจ้าปเสนทิโกศล ฝ่ายพระเจ้าปเสนทิโกศลผู้ปราชัยก็เสด็จล่าทัพกลับ
พระนครสาวัตถิราชธานีของพระองค์

ครั้งนั้น เวลาเช้า ภิกษุเป็นจำนวนมากนุ่งห่มแล้ว ถือบาตรและจีวร
เข้าไปบิณฑบาตยังพระนครสาวัตถิ เทียวบิณฑบาตไปในพระนครสาวัตถิแล้ว
ในเวลาปัจฉิมภัต กลับจากบิณฑบาตแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่
ประทับ ครั้นแล้ว ก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วนั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้าง
หนึ่ง ภิกษุเหล่านั้นนั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลเรื่องราวนั้น
แต่พระผู้มีพระภาค

พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนั้นแล้ว ตรัสว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าแผ่นดินมครอชาติศัตรู เวเทหิบุตร มิมิตรเลว
ทราม มีสหายเลวทราม มีพระทัยน้อมไปในคนเลวทราม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฝ่ายพระเจ้าปเสนทิโกศล มิมิตรดีงาม มีสหายดีงาม มี
พระทัยน้อมไปในคนดีงาม

วันนี้พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงแพ้มาแล้วอย่างนี้ จักบรรทมเป็นทุกข์
ตลอดราตรีนี้”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“ผู้ชนะย่อมก่อเวร

ผู้แพ้ย่อมนอนเป็นทุกข์

บุคคลละความชนะและความแพ้เสียแล้ว

จึงสงบระงับ นอนเป็นสุข”

16

กุตยสังคามวัตตสุตฺต

ผู้แย่งชิงย่อมถูกแย่งชิงกลับ

ครั้งนั้น พระเจ้าแผ่นดินมคธอชาตศัตรู เวเทหิบุตร ทรงตระเตรียมจตุรงคินีเสนา ยกไปรุกรานพระเจ้าปเสนทิโกศลถึงแคว้นกาสิ พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ทรงสดับข่าวว่าพระเจ้าแผ่นดินมคธอชาตศัตรู เวเทหิบุตร ทรงตระเตรียมจตุรงคินีเสนา ยกมารุกรานเราถึงแคว้นกาสิ

AUDIO 16

ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลจึงทรงจัดจตุรงคินีเสนา ยกทัพออกไป
ต่อสู้พระเจ้าแผ่นดินมคธอชาตศัตรู เวเทหิบุตร ป้องกันแคว้นกาสิ

ครั้งนั้น พระเจ้าแผ่นดินมคธอชาตศัตรูกับพระเจ้าปเสนทิโกศลทรงทำ
สงครามกันแล้ว ในสงครามครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงชนะพระเจ้า
แผ่นดินมคธ อชาตศัตรู เวเทหิบุตร และทรงจับพระเจ้าอชาตศัตรูเป็นเชลย
ศึกได้

ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลได้มีพระดำริว่า

“ถึงแม้พระเจ้าแผ่นดินมคธอชาตศัตรู เวเทหิบุตรนี้ จะประทุษร้ายเราผู้
มิได้ประทุษร้าย แต่เธอก็ยังเป็นพระภาคิไนยของเรา อย่ากระนั้นเลย เราควร
ยึดพลช้างทั้งหมด ยึดพลม้าทั้งหมด ยึดพลรถทั้งหมด ยึดพลเดินเท้าทั้งหมด
ของพระเจ้าแผ่นดินมคธอชาตศัตรู เวเทหิบุตร แล้วปล่อยพระองค์ไปทั้งยังมี
พระชนม์อยู่เถิด”

ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงยึดพลช้างทั้งหมด ทรงยึดพลม้า
ทั้งหมด ทรงยึดพลรถทั้งหมด ทรงยึดพลเดินเท้าทั้งหมดของพระเจ้าแผ่นดิน
มคธอชาตศัตรู เวเทหิบุตร แล้วทรงปล่อยพระองค์ไปทั้งยังมีพระชนม์อยู่

ครั้งนั้น เวลาเช้า ภิกษุเป็นจำนวนมาก นุ่งห่มแล้ว ถือบาตรและจีวร
เข้าไปบิณฑบาตยังพระนครสาวัตถี เทียวบิณฑบาตไปในพระนครสาวัตถีแล้ว
ในเวลาปัจฉาภัต กลับจากบิณฑบาตแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่
ประทับ ครั้นแล้ว ก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วนั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้าง
หนึ่ง

ภิกษุเหล่านั้นนั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลเรื่องราวนั้น
แด่พระผู้มีพระภาค

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนี้แล้ว จึงได้ทรงภาสิต
พระคาถาเหล่านี้ในเวลานั้นว่า

“บุรุษจะแย่งชิงเขาได้ ก็ช่วงเวลาที่มีการแย่งชิงของเขายังพอสำเร็จได้
แต่เมื่อใด คนเหล่านี้ยอมแย่งชิง
ผู้แย่งชิงนั้น ย่อมถูกเขากลับแย่งชิงเมื่อนั้น

เพราะว่า คนพาลยอมสำคัญว่าเป็นฐานะ ตราบเท่าที่บาปยังไม่ให้ผล
แต่บาปให้ผลเมื่อใด คนพาลยอมเข้าถึงทุกข์เมื่อนั้น

ผู้ขม่ายอมได้รับการฆาตอบ

ผู้ชนะยอมได้รับการชนะตอบ

ผู้ด่ายอมได้รับการด่าตอบ

และผู้ซึ่งเคียดยอมได้รับความซึ่งเคียดตอบ ฉะนั้น

เพราะความหมุนเวียนแห่งกรรม

ผู้แย่งชิงนั้น ย่อมถูกเขากลับแย่งชิงคืน”

17

ธัตตสูตร

สตรีก็เป็นผู้ประเสริฐได้

ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค
ถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว ก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง
ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ลำดับนั้น ราชบุรุษเข้าไปเฝ้าพระเจ้าปเสนทิโกศลถึงที่
ประทับ ครั้นแล้ว ก็กราบทูล ณ ที่ใกล้พระกรรณของ

AUDIO 17

พระเจ้าปเสนทิโกศลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้ประเสริฐ พระนางมัลลิกาเทวีทรงประสูติพระธิดาแล้ว”

เมื่อราชบุรุษกราบทูลอย่างนี้แล้ว พระเจ้าปเสนทิโกศลก็ไม่ทรงเบิกบานพระทัย ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่า พระเจ้าปเสนทิโกศลไม่ทรงเบิกบานพระทัย จึงได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ ในเวลานั้นว่า

“ดูกรมหาบพิตร ผู้เป็นใหญ่ยิ่งกว่าปวงชน

แท้จริง แม้สตรีบางคนก็เป็นผู้ประเสริฐ พระองค์จงทรงชบเลี้ยงไว้ สตรีที่มีปัญญา มีศีล ปฏิบัติแม่พี่พ่อพี่ดังเทวดา จงรักต่อสามี บุรุษที่เกิดจากสตรีนั้น ย่อมเป็นคนแก่ล้าวกล้า เป็นเจ้าแห่งทิศได้ บุตรของภริยาดีเช่นนั้น แม้ราชสมบัติก็ครอบครองได้”

18

ปฐมอัปปมากสูตร

ความไม่ประมาท ๑

พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารบุพพาราม ปราสาท
ของมิกคารมารดา เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิ
โกศล ได้เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงได้
ทรงปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการปราศรัยพอ
ให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

AUDIO 18

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ธรรมอย่างหนึ่งที่ยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้ง ๒ คือ ประโยชน์ภพนี้ และประโยชน์ภพหน้า มีอยู่หรือ พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกรมหาบพิตร ธรรมอย่างหนึ่งที่ยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้ง ๒ คือ ประโยชน์ภพนี้ และประโยชน์ภพหน้า มีอยู่”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ธรรมอย่างหนึ่งที่ยึดไว้ได้ ซึ่งประโยชน์ทั้ง ๒ คือ ประโยชน์ภพนี้ และประโยชน์ภพหน้า คืออะไร”

“ดูกรมหาบพิตร ธรรมอย่างหนึ่งที่ยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้ง ๒ คือ ประโยชน์ภพนี้ และประโยชน์ภพหน้า คือ ความไม่ประมาท

ดูกรมหาบพิตร

รอยเท้าของสัตว์ทั้งหลายที่สัญจรไปบนแผ่นดินชนิดใดชนิดหนึ่ง รอยเท้าเหล่านั้นทั้งหมด ย่อมถึงการรวมลงในรอยเท้าข้าง รอยเท้าข้างย่อมกล่าวกันว่า เป็นเลิศกว่ารอยเท้าเหล่านั้น เพราะเป็นของใหญ่

ข้อนี้มีอุปมาฉันใด

ดูกรมหาบพิตร

ธรรมอย่างหนึ่งที่ยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้ง ๒

คือ ประโยชน์ภพนี้ และประโยชน์ภพหน้า คือ ความไม่ประมาท
ก็มีอุปไมยฉนั้น

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“บุคคลปรารถนาอยู่ซึ่งอายุ ความไม่มีโรค วรรณะ สวรรค์
ความเกิดในตระกูลสูง และความยินดีอันโอฬารต่อ ๆ ไป
พึงบำเพ็ญความไม่ประมาท

บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญความไม่ประมาทในบุญกิริยาทั้งหลาย
บัณฑิตผู้ไม่ประมาท ย่อมยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้ง ๒
คือ ประโยชน์ภพนี้ และประโยชน์ภพหน้า
เพราะยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ ผู้มีปัญญา จึงได้ชื่อว่า บัณฑิต”

19

กุตติยอัปปมากสูตร

ความไม่ประมาท ๒

พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระวิหารบุพพาราม ปราสาทของ
มิตการมารดา เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศล
ได้เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว จึงได้ทรง
ปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้
ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

AUDIO 19

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอประทานพระวโรกาส ความปริวิตกแห่งใจบังเกิดขึ้นแก่ข้าพระองค์ผู้เข้าที่ลับพักผ่อนอยู่อย่างนี้ว่า

ธรรมที่พระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว

เป็นธรรมสำหรับผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่ดี

ไม่ใช่สำหรับผู้มีมิตรชั่ว มีสหายชั่ว มีจิตน้อมไปในคนที่ชั่ว”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกรมหาบพิตร ข้อนี้เป็นอย่างนั้น

ดูกรมหาบพิตร ข้อนี้เป็นอย่างนั้น

ธรรมที่อาตมภาพกล่าวดีแล้วนั้นแหละ สำหรับผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนดี ไม่ใช่สำหรับผู้มีมิตรชั่ว มีสหายชั่ว มีจิตน้อมไปในคนที่ชั่ว

ดูกรมหาบพิตร สมัยหนึ่ง อาตมภาพอยู่ที่นิคมของหมู่เจ้าศากยะ ชื่อว่า นครกะ ในสักกชนบท ครั้งนั้น ภิกษุอาณนท์เข้าไปหาอาตมภาพถึงที่อยู่ ครั้นแล้ว ก็อภิวาทอาตมภาพ แล้วนั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้กล่าวกะอาตมภาพว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่ดี เป็นคุณกึ่งหนึ่งแห่งพรหมจรรย์”

“ดูกรมหาบพิตร เมื่อภิกษุอาณนทก์กล่าวอย่างนี้แล้ว อาตมภาพได้กล่าว
กะภิกษุอาณนทก์ว่า

ดูกรอาณนทก์ เธออย่างกล่าวอย่างนั้น

ดูกรอาณนทก์ **ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่ดีนี้ เป็น
พรหมจรรย์ทั้งสิ้นทีเดียว**

ภิกษุผู้มีมิตรดี พึงปรารณาภิกษุผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่
ดี จักเจริญอุริยมรรคมีองค์ ๘ จักกระทำซึ่งอุริยมรรคมีองค์ ๘ ให้มากได้

ก็ภิกษุผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่ดี ย่อมเจริญอุริยมรรค
มีองค์ ๘ ย่อมกระทำซึ่งอุริยมรรคมีองค์ ๘ ให้มากได้อย่างไร

ดูกรอาณนทก์ ภิกษุในศาสนานี้

ย่อมเจริญสัมมาทิฐิ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไปเพื่อ
ความสลละคืน

ย่อมเจริญสัมมาสังกัปปะ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อม
ไปเพื่อความสลละคืน

ย่อมเจริญสัมมาวาจา อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไป
เพื่อความสลละคืน

ย่อมเจริญสัมมากัมมันตะ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อม
ไปเพื่อความสลละคืน

ย่อมนเจริญสัมมาอาชีวะ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไป
เพื่อความสละคืน

ย่อมนเจริญสัมมาวายามะ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อม
ไปเพื่อความสละคืน

ย่อมนเจริญสัมมาสติ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไปเพื่อ
ความสละคืน

ย่อมนเจริญสัมมาสมาธิ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไป
เพื่อความสละคืน

ดูกรอานนท์ ภิกษุผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่ดี ย่อมเจริญ
อริยมรรคมีองค์ ๘ ย่อมกระทำซึ่งอริยมรรคมีองค์ ๘ ให้มากได้อย่างนี้แล

ดูกรอานนท์ โดยปริยายแม้นี้ ฟังทราบว่าเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี
มีจิตน้อมไปในคนที่ดี นี่เป็นพรหมจรรย์ทั้งสิ้นทีเดียว

ด้วยว่าอาศัยเราเป็นมิตรดี

สัตว์ทั้งหลายผู้มีความเกิดเป็นธรรมดา

ย่อมหลุดพ้นจากความเกิดได้

สัตว์ทั้งหลายผู้มีความแก่เป็นธรรมดา

ย่อมหลุดพ้นจากความแก่ได้

สัตว์ทั้งหลายผู้มีความเจ็บป่วยเป็นธรรมดา

ย่อมหลุดพ้นจากความเจ็บป่วยได้

สัตว์ทั้งหลายผู้มีความตายเป็นธรรมดา
ย่อมหลุดพ้นจากความตายได้

สัตว์ทั้งหลายผู้มีความโศก ความร่ำไร ความทุกข์ ความเสียใจ
และความคับแค้นใจเป็นธรรมดา
ย่อมหลุดพ้นจากความโศก ความร่ำไร ความทุกข์ ความเสียใจ
และความคับแค้นใจได้

ดูกรอานนท์ โดยปริยายนี้แล พึงทราบว่ ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี
มีจิตน้อมไปในคนที่ดี นี้เป็นพรหมจรรย์ทั้งสิ้นทีเดียว”

เพราะเหตุนี้แหละ พระองค์พึงทรงสำเหนียกอย่างนี้ว่า เราจักเป็นผู้
มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่ดี

ดูกรมหาบพิตร พระองค์พึงทรงสำเหนียกอย่างนี้แล

ดูกรมหาบพิตร ธรรมอย่างหนึ่งนี้คือ ความไม่ประมาทในกุศลธรรมทั้ง
หลาย พระองค์ผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่ดี พึงทรงอาศัยอยู่
เถิด

ดูกรมหาบพิตร เมื่อพระองค์ไม่ประมาท อาศัยความไม่ประมาท หมุ่นาง
สนมผู้ตามเสด็จ จักมีความคิดอย่างนี้ว่า พระราชาเป็นผู้ไม่ประมาท อาศัย
ความไม่ประมาท ถ้ากระนั้น แม้พวกเราจักเป็นผู้ไม่ประมาท อาศัยความไม่
ประมาท

ดูกรมหาบพิตร เมื่อพระองค์ไม่ประมาท อาศัยความไม่ประมาท แม้ กษัตริย์ทั้งหลายผู้ตามเสด็จ จักมีความคิดอย่างนี้ว่า พระราชาเป็นผู้ไม่ ประมาท อาศัยความไม่ประมาท ถ้ากระนั้น แม้พวกเราจักเป็นผู้ไม่ประมาท อาศัยความไม่ประมาท

ดูกรมหาบพิตร เมื่อพระองค์ไม่ประมาท อาศัยความไม่ประมาท แม้ กองทัพ (ข้าราชการฝ่ายทหาร) ก็จักมีความคิดอย่างนี้ว่า พระราชาเป็นผู้ไม่ ประมาท อาศัยความไม่ประมาท ถ้ากระนั้น แม้พวกเราจักเป็นผู้ไม่ประมาท อาศัยความไม่ประมาท

ดูกรมหาบพิตร เมื่อพระองค์ไม่ประมาท อาศัยความไม่ประมาท แม้ ชาว นิคมและชาวชนบท ก็จักมีความคิดอย่างนี้ว่า พระราชาเป็นผู้ไม่ประมาท อาศัยความไม่ประมาท ถ้ากระนั้น แม้พวกเราจักเป็นผู้ไม่ประมาท อาศัย ความไม่ประมาท

ดูกรมหาบพิตร เมื่อพระองค์ไม่ประมาท อาศัยความไม่ประมาท แม้ พระองค์เองก็จักเป็นผู้ได้รับการคุ้มครองแล้ว ได้รับการรักษาแล้ว

แม่หมูนางสนมก็จักเป็นผู้ได้รับการคุ้มครองแล้ว ได้รับการรักษาแล้ว

แม่เรือนคลังก็จักเป็นอันได้รับการคุ้มครองแล้ว ได้รับการรักษาแล้ว”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาษิตนี้จบลงแล้ว จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“บุคคลผู้ปรารถนาโศกะอันโอฬารต่อ ๆ ไป
พึงบำเพ็ญความไม่ประมาท
บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญความไม่ประมาทในบุญกิริยาทั้งหลาย
บัณฑิตผู้ไม่ประมาทย่อมยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้ง ๒
คือ ประโยชน์ในภพนี้ และประโยชน์ในภพหน้า
เพราะยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ ผู้มีปัญญาจึงได้นามว่า บัณฑิต”

20

ปฐมาปุตตกสูตร

คนช่วย่อมไม่บริโภคนและให้ทาน

ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค
ถึงที่ประทับในเวลาเที่ยงวัน ครั้นแล้ว ก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค
แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกะพระเจ้าปเสนทิโกศลผู้
ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งว่า

AUDIO 20

“เชิญเถอะ มหาบพิตร พระองค์เสด็จมาจากไหนหนอในเวลาเที่ยงวัน”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีในพระนครสาวัตถีนี้ กระทำ กาลกิริยาแล้ว หม่อมฉันให้ชนทรัพย์สมบัติอันไม่มีบุตรรับมรดกนั้นมาไว้ ภายในพระราชวัง แล้วก็มา

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เฉพาะเงินเท่านั้นมี ๘,๐๐๐,๐๐๐ ส่วนเครื่อง รูปียะไม่ต้องพูดถึง ก็แต่คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีนั้น ได้บริโภคอาหารเห็นปานนี้ คือ บริโภคปลายข้าวกับน้ำส้มพอุม ได้ใช้ผ้าเครื่องนุ่งห่มเห็นปานนี้ คือ นุ่งห่ม ผ้าเนื้อหยาบที่ตัดเป็นสามชิ้นเย็บติดกัน ได้ใช้ยานพาหนะเห็นปานนี้ คือ ใช้ รถเก่า ๆ ก็น้อมทำด้วยใบไม้”

“ดูกรมหาบพิตร ข้อนี้เป็นอย่างนั้น ดูกรมหาบพิตร ข้อนี้เป็นอย่างนั้น

อัสตบุรุษได้โภคะอันโอฬารแล้ว ไม่ยังตนให้ได้รับความสุขให้ได้รับความ อิ่มหนำเลย ไม่ยังมารดาและบิดาให้ได้รับความสุขให้ได้รับความอิ่มหนำ ไม่ ยังบุตรและภรรยาให้ได้รับความสุขให้ได้รับความอิ่มหนำ ไม่ยังทาสกรรมกร ให้ได้รับความสุขให้ได้รับความอิ่มหนำ ไม่ยังมิตรและอำมาตย์ให้ได้รับความ สุขให้ได้รับความอิ่มหนำ ไม่ยังทักษิณาอันมีผลในเบื้องบน มีอารมณ์ดี มี วิบากเป็นสุข เป็นไปเพื่อสวรรค์ ให้ตั้งอยู่ในสมณพราหมณ์ทั้งหลาย

โภคะเหล่านั้นของเขาที่มิได้ใช้สอยโดยชอบอย่างนี้ พระราชาทั้งหลาย ย่อมนำไปบ้าง โจรทั้งหลายย่อมนำไปเสียบ้าง ไฟย่อมไหม้เสียบ้าง น้ำย่อมพัด ไปเสียบ้าง ทายาททั้งหลายผู้ไม่เป็นที่รักย่อมนำไปเสียบ้าง

เมื่อเป็นเช่นนี้ โภคะที่มีได้ใช้สอยโดยชอบของเขาเหล่านั้นย่อมถึงความ
หมดสิ้นไปเปล่า โดยไม่ถึงการบริโภคะ

ดูกรมหาบพิตร ในที่ของอมนุษย์ มีสระโบกขรณี ซึ่งมีน้ำใส มีน้ำเย็น มี
น้ำจืดสนิท ใสตลอด มีท่าดี นารีนรมย์ น้ำนั้นคนไม่พึงตักเอาไปเลย ไม่พึงดื่ม
ไม่พึงอาบ หรือไม่พึงกระทำตามความต้องการได้

ก็เมื่อเป็นเช่นนี้ น้ำที่มีได้บริโภคะโดยชอบนั้น พึงถึงความหมดสิ้นไปเปล่า
โดยไม่ถึงการบริโภคะ แม้ฉันท

ดูกรมหาบพิตร อสัตบุรุษได้โภคะอันโอฬารแล้ว ไม่ยังตนให้ได้รับความ
สุขให้ได้รับความอิมหนาเลย ไม่ยังมารดาและบิดาให้ได้รับความสุขให้ได้รับ
ความอิมหนา ไม่ยังบุตรและภรรยาให้ได้รับความสุขให้ได้รับความอิมหนา ไม่
ยังทาสกรรมกรให้ได้รับความสุขให้ได้รับความอิมหนา ไม่ยังมิตรและอำมาตย์
ให้ได้รับความสุขให้ได้รับความอิมหนา ไม่ยังทักษิณาอันมีผลในเบื้องบน มี
อารมณ์ดี มีวิบากเป็นสุข เป็นไปเพื่อสวรรค์ ให้ตั้งอยู่ในสมณพราหมณ์ทั้ง
หลาย

โภคะเหล่านั้นของเขาที่มีได้ใช้สอยโดยชอบอย่างนี้ พระราชาทั้งหลาย
ย่อมนำไปบ้าง โจรทั้งหลายย่อมนำไปบ้าง ไฟย่อมไหม้เสียบ้าง น้ำย่อมพัดไป
เสียบ้าง ทายาททั้งหลายผู้ไม่เป็นที่รักย่อมนำไปบ้าง

ดูกรมหาบพิตร เมื่อเป็นเช่นนี้ โภคะที่มีได้บริโภคะโดยชอบของเขาเหล่า
นั้น ย่อมถึงความหมดสิ้นไปเปล่าโดยไม่ถึงการบริโภคะ ฉันทนั้นเหมือนกัน

ดูกรมหาบพิตร ส่วนสัตบุรุษได้โภคะอันโอฬารแล้ว ย่อมยังตนให้ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมยังมารดาและบิดาให้ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมยังบุตรและภรรยาให้ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมยังทาสกรรมกรให้ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมยังมิตรและอำมาตย์ให้ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมประดิษฐานไว้ซึ่งทักษิณอันมีผลในเบื้องบน มีอารมณ์ดี มีวิบากเป็นสุข เป็นไปเพื่อสวรรค์ในสมณพราหมณ์ทั้งหลาย

โภคะเหล่านั้นของเขาที่บริโภคโดยชอบอยู่อย่างนี้ พระราชาทั้งหลาย ย่อมนำไปไม่ได้ โจรทั้งหลายย่อมนำไปไม่ได้ ไฟย่อมไม่ไหม้ น้ำย่อมไม่พัดไป ทายาททั้งหลายผู้ไม่เป็นที่รักย่อมนำไปไม่ได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ โภคะที่บริโภคอยู่โดยชอบของเขาเหล่านั้น ย่อมถึงการบริโภค ไม่ถึงความหมดสิ้นไปเปล่า

ดูกรมหาบพิตร ในที่ไม่ไกลคามหรือนิคม มีสระโบกขรณี ซึ่งมีน้ำใส มีน้ำเย็น มีน้ำจืดสนิท ไส้ตลอด มีท่าดี นารีนรมย์ น้ำนั้นคนพึงตักไปบ้าง พึงดื่มบ้าง พึงอาบบ้าง พึงกระทำตามความต้องการบ้าง ก็เมื่อเป็นเช่นนี้ น้ำที่บริโภคอยู่โดยชอบนั้น พึงถึงการบริโภค ไม่ถึงความหมดสิ้นไปเปล่า แม้ฉันท

สัตบุรุษได้โภคะอันโอฬารแล้ว ย่อมยังตนให้ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมยังมารดาและบิดาให้ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมยังบุตรและภรรยาให้ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมยังทาสกรรมกรให้ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมยังมิตรและอำมาตย์ให้

ได้รับความสุข ให้ได้รับความอิมหนา ย่อมประดิษฐานไว้ซึ่งทักษิณาอันมีผล
ในเบื้องบน มีอารมณ์ดี มีวิบากเป็นสุข เป็นไปเพื่อสวรรค์ ในสมณพราหมณ์
ทั้งหลาย

โภคะเหล่านั้นของเขาที่บริโภคโดยชอบอยู่อย่างนี้ พระราชาทั้งหลาย
ย่อมนำไปไม่ได้ โจรทั้งหลายย่อมนำไปไม่ได้ ไฟย่อมไม่ไหม้ น้ำย่อมไม่พัดไป
ทายาททั้งหลายผู้ไม่เป็นที่รักย่อมนำไปไม่ได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ โภคะที่บริโภคอยู่โดยชอบของเขาเหล่านั้น ย่อมถึงการ
บริโภค ไม่ถึงความหมดสิ้นไปเปล่า ฉะนั้นเหมือนกัน”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“น้ำมีอยู่ในที่ของอมนุษย์ คนย่อมงดน้ำที่ไม่พึงดื่มนั้น ฉนใด
คนชั่วได้ทรัพย์แล้ว ย่อมไม่บริโภคด้วยตนเอง
ย่อมไม่ให้ทาน ฉนนั้น

ส่วนวิญญูชนผู้มีปัญญา ได้โภคะแล้ว
เขาย่อมบริโภค และทำกิจ
เขาเป็นคนอาจหาญ เลี้ยงดูหมู่ญาติ
ไม่ถูกตีเตียน ย่อมเข้าถึงแดนสวรรค์”

21

กุตติยาปุตตกสูตร

กรรมย่อมติดตามไป

ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค
ถึงที่ประทับในเวลาเที่ยงวัน ครั้นแล้ว ก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค
แล้ว ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกะพระเจ้าปเสนทิโกศลผู้
ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งว่า

AUDIO 21

“เชิญเถอะมหาบพิตร พระองค์เสด็จมาจากไหนหนอในเวลาเที่ยงวัน”

พระเจ้าปเสนทิโกศลกราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีในพระนครสาวัตถีนี้ กระทำ กาลกิรียาแล้ว หม่อมฉันให้ชนทรัพย์สมบัติอันไม่มีบุตรรับมรดกนั้นมาไว้ใน พระราชวัง แล้วก็มา

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เฉพาะเงินเท่านั้น มี ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ ส่วนเครื่อง รูปียะไม่ต้องพูดถึง

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีนั้น ได้บริโภคอาหารเห็น ปานนี้ คือ บริโภคปลายข้าวกับน้ำส้มพววม ได้ใช้ผ้าเครื่องนุ่งห่มเห็นปานนี้ คือ นุ่งห่มผ้าเนื้อหยาบที่ตัดเป็นสามชิ้นเย็บติดกัน ได้ใช้ยานพาหนะเห็นปานนี้ คือ ใช้รถเกา ๆ ก็นรมทำด้วยใบไม้”

“ดูกรมหาบพิตร ข้อนี้เป็นอย่างนั้น ดูกรมหาบพิตร ข้อนี้เป็นอย่างนั้น

ดูกรมหาบพิตร เรื่องเคยมีมาแล้ว คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีนั้น ได้สั่งให้จัด บิณฑบาตถวายพระปัจเจกสัมพุทธะนามว่า ตครลชี ว่า ท่านทั้งหลายจงถวาย บิณฑบาตแก่สมณะ แล้วลุกจากอาสนะเดินหลีกไป แต่ครั้งถวายแล้ว ภายหลังได้มีวิปฎิสารว่า บิณฑบาตนี้ทาสหรือกรรมกรพึงบริโภคยิ่งดีกว่า นอกจากนั้น เขายังปลงชีวิตบุตรน้อยคนเดียวของพี่ชายเพราะเหตุทรัพย์สมบัติ อีก

ดูกรมหาบพิตร การที่คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีนั้นสั่งให้จัดบิณฑบาตถวาย พระตครสีขีปัจเจกสัมพุทธะ ด้วยวิบากของกรรมนั้น เขาจึงเข้าถึงสุคติโลก สวรรค์ ๗ ครั้ง ด้วยวิบากอันเป็นส่วนเหลือของกรรมนั้นเหมือนกัน ได้ครอง ความเป็นเศรษฐีในพระนครสาวัตถีนี้แหละถึง ๗ ครั้ง

ดูกรมหาบพิตร การที่คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีนั้นถวายแล้ว ภายหลังได้มี วิปฏิสารว่า บิณฑบาตนี้ทาสหรือกรรมกรพึงบริโภคยิ่งดีกว่า ด้วยวิบากของ กรรมนั้น จิตของเขาจึงไม่น้อมไปเพื่อบริโภคอาหารอันโอฬาร ไม่น้อมไปเพื่อ ใช้ผ้าเครื่องนุ่งห่มอันโอฬาร ไม่น้อมไปเพื่อใช้ยานพาหนะอันโอฬาร ไม่น้อม ไปเพื่อบริโภคเบญจกามคุณอันโอฬาร

ดูกรมหาบพิตร ก็แหละ การที่คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีนั้นปลงชีวิตบุตรน้อย คนเดียวของพี่ชายเพราะเหตุทรัพย์สมบัติ ด้วยวิบากของกรรมนั้น เขาจึงถูก ไฟเผาอยู่ในนรกหลายปี หลายพันปี หลายแสนปี ด้วยวิบากอันเป็นส่วนเหลือ ของกรรมนั้นเหมือนกัน ทรัพย์สมบัติอันไม่มีบุตรรับมรดกของเขานี้ จึงถูกขม เข้าพระคลังหลวงเป็นครั้งที่ ๗

ดูกรมหาบพิตร ก็บุญเก่าของคฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีนั้นหมดสิ้นแล้ว และ บุญใหม่ก็ไม่ได้สะสมไว้ ดูกรมหาบพิตร ก็ในวันนี้ คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีถูกไฟ เผาอยู่ในมหาโรรुวนรก”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีเข้าถึงมหาโรรุวนรกอย่างนั้น หรือ”

“อย่างนั้นมหาบพิตร คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีเข้าถึงมหาโรรุวนรกแล้ว

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาชิตนี้จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

ข้าวเปลือก ทรัพย์ เงินทอง หรือข้าวของ
ที่หวงแหนอย่างใดอย่างหนึ่ง มีอยู่
ทาส กรรมกร คนใช้ และผู้อาศัยของเขา พึงพาเอาไปไม่ได้ทั้งหมด
จะต้องถึงซึ่งการละทิ้งไว้ทั้งหมด

ก็บุคคลทำกรรมใดด้วยกาย ด้วยวาจา หรือด้วยใจ
กรรมนั้นแหละ เป็นของ ๆ เขา และเขาย่อมพาเอากรรมนั้นไป
อนึ่ง กรรมนั้นย่อมติดตามเขาไป เหมือนเงาติดตามตน ฉะนั้น
เพราะฉะนั้น บุคคลควรทำกรรมดี สังสมไว้สำหรับภพหน้า
บุญทั้งหลายย่อมเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลายในโลกหน้า”

22

บุคคลสูตร

บุคคล ๔ ประเภท

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ในพระเชตวัน อารามของ
ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี

ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค
ถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว ทรงถวายอภิवाทพระผู้มีพระภาค
แล้วได้ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

AUDIO 22

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกะท้าวเธอ ผู้ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งว่า

“ดูกรมหาบพิตร บุคคล ๔ จำพวกนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก บุคคล ๔ จำพวกเป็นไฉน

บุคคล ๔ จำพวก คือ

บุคคลผู้มีมืดแล้ว มืดต่อไป จำพวก ๑

บุคคลผู้มีมืดแล้ว กลับสว่างต่อไป จำพวก ๑

บุคคลผู้สว่างแล้ว กลับมืดต่อไป จำพวก ๑

บุคคลผู้สว่างแล้ว คงสว่างต่อไป จำพวก ๑

ดูกรมหาบพิตร ก็อย่างไร บุคคลชื่อว่ามืดแล้ว คงมืดต่อไป

ดูกรมหาบพิตร บุคคลบางคนในโลกนี้ เกิดมาในตระกูลอันต่ำ คือ ในตระกูลจัณฑาล ในตระกูลช่างจักสาน ในตระกูลพราน ในตระกูลช่างรถ หรือในตระกูลคนเทหยากเยื่อซึ่งขัดสน มีข้าว น้ำ โภชนาอาหารน้อย มีอาชีพผิดเคื่อง เป็นตระกูลที่หาอาหารและผ้านุ่มห่มได้โดยยาก และเขาเป็นคนที่มิพิวพรรณทราม ไม่น่าดู ไม่น่าชม เป็นคนเล็กแคระ มีอาพาธมาก เป็นคนเสียจักขุ เป็นง่อย เป็นคนกระจอกหรือเป็นเปลี้ย มักหาข้าว น้ำ ผ้านุ่มห่ม ยวดยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อยู่อาศัย เครื่องประทีปไม้ใคร่ได้

เขาชำระประพาสสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ครั้นเขาชำระประพาสสุจริตด้วยกาย วาจา ใจแล้ว ครั้นตายไป ย่อมเข้าถึงออบาย หุคติ วินิบาต นรก

ดูกรมหาบพิตร บุรุษพึงไปจากความมืดทึบสู่ความมืดทึบ หรือพึงไปจาก ความมืดมัวสู่ความมืดมัว หรือพึงไปจากโลหิตอันมีมลทินสู่โลหิตอันมีมลทิน ฉนั้นใด ตถาคตกล่าวว่ บุคคลนี้ มีอุปไมยฉนั้นนั้น

ดูกรมหาบพิตร อย่างนี้แล บุคคลชื่อว่าเป็นผู้มืดแล้วคงมืดต่อไป

ดูกรมหาบพิตร ก็อย่างไร บุคคลชื่อว่าเป็นผู้มืดแล้ว กลับสว่างต่อไป

ดูกรมหาบพิตร บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นคนเกิดมาในตระกูลอันต่ำ ทราม คือ ในตระกูลจันฑาล ในตระกูลช่างจักสาน ในตระกูลพราน ใน ตระกูลช่างรถ หรือในตระกูลคนเทหยากเยื่อ ชัดสน มีข้าว น้ำ โภชนาหาร น้อย มีอาชีพฝืดเคือง เป็นตระกูลที่หาอาหารและผ้านุ่งห่มได้โดยยาก และ เขาเป็นคนมีผิวพรรณทราม ไม่น่าดู ไม่น่าชม เป็นคนเล็กแคระ เป็นคนมี อาพาธมาก เป็นคนเสียจักขุ เป็นคนง่อย เป็นคนกระจอก หรือเป็นคนเปลี้ย มักหาข้าว น้ำ ผ้า ยวดยาน ดอกไม้ ของหอมเครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อยู่อาศัย และเครื่องประทีปไม่ใคร่ได้

แม้กระนั้น เขาก็ชำระประพาสสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ครั้นเขาชำระประพาสสุจริต ด้วยกาย วาจา ใจแล้ว ครั้นตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ดูกรมหาบพิตร บุรุษฟุ้งขึ้นจากแผ่นดินสู่บัลลังก์ หรือฟุ้งขึ้นจากบัลลังก์สู่หลังม้า หรือฟุ้งขึ้นจากหลังม้าสู่คอช้าง หรือฟุ้งขึ้นจากคอช้างสู่ปราสาท แม้ฉันทไฉน ตถาคตย่อมนกล่าวว่ บุคคลนี้มีอุปไมยฉันทนั้น

ดูกรมหาบพิตร อย่างนี้แล บุคคลชื่อว่า เป็นผู้มืดแล้วกลับสว่างต่อไป

ดูกรมหาบพิตร ก็อย่างไร บุคคลชื่อว่า เป็นผู้สว่างแล้ว กลับมืดต่อไป

ดูกรมหาบพิตร บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้เกิดมาในตระกูลสูง คือ ในตระกูลขัตติยมหาศาล ในตระกูลพราหมณ์มหาศาล หรือในตระกูลคฤหบดีมหาศาล มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคสมบัติมาก มีทองและเงินล้นเหลือ มีของใช้น่าปลื้มใจล้นเหลือ มีทรัพย์คือข้าวเปลือกล้นเหลือ และเขาเป็นคนมีรูปงาม น่าดู น่าชม ประกอบด้วยความงามแห่งผิวเป็นเยี่ยม มักหาข้าว น้ำ ผ้า ยวดยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อยู่อาศัย และเครื่องประทีป ได้สะดวก

แต่เขากลับประพฤติทุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ครั้นเขาประพฤติทุจริตด้วยกาย วาจา ใจแล้ว ครั้นตายไป ย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก

ดูกรมหาบพิตร บุรุษลงจากปราสาทสู่คอช้าง หรือลงจากคอช้างสู่หลังม้า หรือลงจากหลังม้าสู่บัลลังก์ หรือลงจากบัลลังก์สู่พื้นดิน หรือจากพื้นดินเข้าไปสู่ที่มืด แม้ฉันทไฉน ตถาคตกล่าวว่ บุคคลนี้มีอุปไมยฉันทนั้น

ดูกรมหาบพิตร อย่างนี้แล บุคคลชื่อว่า เป็นผู้สว่างแล้วกลับมืดต่อไป

ดูกรมหาบพิตร ก็อย่างไร บุคคลเชื่อว่าเป็นผู้สว่างแล้ว คงสว่างต่อไป

ดูกรมหาบพิตร บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นคนเกิดมาในตระกูลสูง คือ ในตระกูลชัตติยมหาศาล ในตระกูลพราหมณ์มหาศาล หรือในตระกูลคฤหบดีมหาศาล อันมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคสมบัติมาก มีทองและเงินล้นเหลือ มีของใช้น่าปลื้มใจล้นเหลือ มีทรัพย์คือข้าวเปลือกล้นเหลือ และเขาเป็นคนมีรูปสวย น่าดู น่าชม ประกอบด้วยความงามแห่งผิวเป็นเยี่ยม มักหาข้าว น้ำ ผ้า ยวดยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อยู่อาศัยและเครื่องประทีป ได้สะดวก

เขาย่อมประพาสสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ครั้นเขาประพาสสุจริตด้วยกาย วาจา ใจแล้ว ครั้นตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ดูกรมหาบพิตร บุรุษพึงก้าวไปด้วยดีจากบัลลังก์สู่บัลลังก์ หรือพึงก้าวไปด้วยดี จากหลังม้าสู่หลังม้า หรือพึงก้าวไปด้วยดีจากคอช้างสู่คอช้าง หรือพึงก้าวไปด้วยดีจากปราสาทสู่ปราสาท แม้ฉันทใด ตถาคตย่อมกล่าวว่า บุคคลนี้มีอุปไมยฉันทนั้น

ดูกรมหาบพิตร อย่างนี้แล บุคคลเชื่อว่าเป็นผู้สว่างแล้วคงสว่างต่อไป

ดูกรมหาบพิตร บุคคล ๔ จำพวกนี้แล มีปรากฏอยู่ในโลก ดังนี้

ดูกรมหาบพิตร บุรุษเขี้ยวใจ ไม่มีศรัทธา เป็นคนตระหนี่เหนียวแน่น มีความดำริชั่ว เป็นมิฉฉาทิฐิ ไม่มีความเอื้อเฟื้อ ย่อมด่า ย่อมบริภาษสมณะ

หรือพราหมณ์ หรือวณิกอื่น ๆ เขาเป็นคนไม่มีประโยชน์ เป็นคนมักซิ่ง
เคียด ย่อมห้ามคนที่กำลังจะให้โภชนาหารแก่คนที่ขอ

ดูกรมหาบพิตรผู้เป็นใหญ่ยิ่งของประชาราษฎร์ คนเช่นนั้นเมื่อตายไป
ย่อมเข้าถึงนรกอันร้ายแรง นี้ชื่อว่า ผู้มืดแล้วคงมืดต่อไป

ดูกรมหาบพิตร บุรุษบางคนเป็นคนเขี้ยวใจ แต่เป็นคนมีศรัทธา ไม่มี
ความตระหนี่ เขามีความดำริประเสริฐ มีใจไม่ฟุ้งซ่าน ย่อมให้ทาน ย่อมลุก
รับสมณะหรือพราหมณ์ หรือวณิกอื่น ๆ ย่อมสำเหนียกในจรรยาอัน
เรียบร้อย ไม่ห้ามคนที่กำลังจะให้โภชนาหารแก่คนที่ขอ

ดูกรมหาบพิตรผู้เป็นใหญ่ยิ่งของประชาราษฎร์ คนเช่นนั้นเมื่อตายไป
ย่อมเข้าถึงไตรทิพสถาน นี้ชื่อว่า ผู้มืดแล้วกลับสว่างต่อไป

ดูกรมหาบพิตร บุรุษบางคนถึงจะมั่งมี แต่ไม่มีศรัทธา เป็นคนตระหนี่
เหนียวแน่น มีความดำริชั่ว เป็นมิจฉาทิฐิ ไม่มีความเอื้อเฟื้อ ย่อมด่า ย่อม
บริภาษสมณะหรือพราหมณ์ หรือวณิกอื่น ๆ เขาเป็นคนไม่มีประโยชน์
เป็นคนมักซิ่งเคียด ย่อมห้ามคนที่กำลังจะให้โภชนาหารแก่คนที่ขอ

ดูกรมหาบพิตรผู้เป็นใหญ่ยิ่งของประชาราษฎร์ คนเช่นนั้น เมื่อตายไป
ย่อมเข้าถึงนรกอันร้ายแรง นี้ชื่อว่า ผู้สว่างแล้วกลับมืดต่อไป

ดูกรมหาบพิตร บุรุษบางคนถึงจะมั่งมี ก็เป็นคนมีศรัทธา ไม่มี
ความตระหนี่ เขามีความดำริประเสริฐ มีใจไม่ฟุ้งซ่าน ย่อมให้ทาน ย่อมลุก
รับสมณะหรือพราหมณ์ หรือแม้วณิกอื่น ๆ ย่อมสำเหนียกในจรรยาอัน
เรียบร้อย ไม่ห้ามคนที่กำลังจะให้โภชนาหารแก่ผู้ที่ขอ

คุณกรมหาบพิตรผู้เป็นใหญ่ยิ่งของพระราชาราชกุมารี คนเช่นนั้นเมื่อตายไป
ย่อมเข้าถึงไตรทิพสถาน นี่ชื่อว่า ผู้สว่างแล้วคงสว่างต่อไป ดังนี้”

23

อัยยิกาสูตร

ชีวิตมีความตายเป็นที่สุด

ครั้งนั้นแล เป็นเวลากลางวัน พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไป
เฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคแล้ว
ประทับอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกะท้าวเธอว่า

AUDIO 23

“เชิญเถิดมหาบพิตร พระองค์เสด็จมาจากไหนหนอแต่วัน”

พระเจ้าปเสนทิโกศลกราบทูลว่า

“พระพุทธเจ้าข้า พระอัยยิกาของหม่อมฉันผู้ทรงชรา เป็นผู้เฒ่า เป็นผู้ใหญ่ ล่วงกาลผ่านวัย มีพระชนม์พรรษา ๑๒๐ พรรษา ได้เสด็จทิวคตเสียแล้ว ท่านเป็นที่รักเป็นที่พอใจของหม่อมฉันมาก พระพุทธเจ้าข้า

หากหม่อมฉันจะพึงได้สมหวังว่า ขอพระอัยยิกาเจ้าของเราอย่าได้เสด็จทิวคตเลย แม้ด้วยใช้ช้างแก้ว ม้าแก้วแลกไซร์ หม่อมฉันพึงให้แม่ซึ่งช้างแก้ว ม้าแก้ว เพื่อให้ได้สมหวัง พระพุทธเจ้าข้า

หากหม่อมฉันพึงได้สมหวังว่า ขอพระอัยยิกาเจ้าของเราอย่าได้เสด็จทิวคตเลย แม้ด้วยใช้บ้าน ใช้ส่วย ใช้ชนบทแลกไซร์ หม่อมฉันพึงให้แม่ซึ่งบ้าน ส่วย ชนบท เพื่อให้ได้สมหวัง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสคำนี้ไว้ว่า สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงมีมรณะเป็นธรรมดา มีมรณะเป็นที่สุด ไม่ล่วงพ้นมรณะไปได้เลย ดั่งนี้นั้น เป็นคำตรัสที่ชอบ เป็นของอัศจรรย์ ไม่เคยมีมาแล้ว”

“ข้อนั้นเป็นอย่างนั้น มหาบพิตร

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงมีความตายเป็นธรรมดา

มีความตายเป็นที่สุด ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้เลย

ภาชนะดินชนิดใดชนิดหนึ่ง ทั้งที่ดิบ ทั้งที่สุก

ภาชนะดินเหล่านั้นทั้งหมด มีความแตกเป็นธรรมดา

มีความแตกเป็นที่สุด ไม่ล่วงพ้นความแตกไปได้เลย แม้ฉันใด

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงมีความตายเป็นธรรมดา

มีความตายเป็นที่สุด ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้เลย ฉะนั้นเหมือนกัน”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยาภรณ์ภาชิตนี้
จบลงแล้ว จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงต้องตาย เพราะชีวิตมีความตายเป็นที่สุด

สัตว์ทั้งหลายจักไปตามกรรม เข้าถึงผลแห่งบุญและบาป คือ

ผู้มีกรรมเป็นบาป จักไปสู่นรก

ส่วนผู้มีกรรมเป็นบุญ จักไปสู่สุคติ

เพราะฉะนั้น พึงทำกรรมงามอันจะนำไปสู่สัมปรายภพ สั่งสมไว้

บุญทั้งหลาย ย่อมเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลายในปรโลก”

24

โลกสูตร

ธรรมที่ไม่เกิดประโยชน์แก่ชาวโลก

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้
ทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“พระพุทธเจ้าข้า ธรรมเท่าไรหนอแลเมื่อเกิดขึ้นแก่โลก ย่อม
เกิดขึ้นเพื่อไม่เป็นประโยชน์แก่อกุล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่
ไม่สำราญ”

AUDIO 24

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกรมหาบพิตร ธรรม ๓ อย่างแล เมื่อเกิดขึ้นแก่โลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อ
ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่สำราญ

ธรรม ๓ อย่างเป็นไฉน

ธรรมคือความโลภ เมื่อเกิดขึ้นแก่โลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อไม่เป็นประโยชน์
เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่สำราญ

ธรรมคือโทสะ ความประทุษร้ายแล เมื่อเกิดขึ้นแก่โลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อ
ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่สำราญ

ธรรมคือโมหะ ความหลงแล เมื่อเกิดขึ้นแก่โลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อไม่เป็น
ประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่สำราญ

ดูกรมหาบพิตร ธรรม ๓ อย่างนี้แล เมื่อเกิดขึ้นแก่โลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อไม่
เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่สำราญ”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาษิตนี้จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“โลภะ โทสะ และโมหะ อันบังเกิดแก่ตน

ย่อมเบียดเบียนบุรุษผู้มีใจเป็นบาป

คุณผลของตนเบียดเบียนไม้เต่าร้าง ฉะนั้น”

25

อิสลัตตสุตตร

ทานที่ประกอบด้วยองค์ ๕ มีผลมาก

พระเจ้าปเสนทิโกศลประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้
กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ทาน บุคคลพึงให้ในที่ไหนหนอแล”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

AUDIO 25

“คุณกรมหาบพิตร จิตย่อมเลื่อมใสในทีใด พึงให้ในที่นั้นแล”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ และทานที่ให้แล้วในที่ไหน จึงมีผลมาก”

“คุณกรมหาบพิตร ทานพึงให้ในที่ไหนนั้นเป็นข้อหนึ่ง และทานที่ให้แล้วในที่ไหนจึงมีผลมาก นั้นเป็นอีกข้อหนึ่ง

คุณกรมหาบพิตร ทานที่ให้แล้วแก่ผู้มีศีลแล มีผลมาก ทานที่ให้แล้วในผู้ทุศีล งามมีผลมากไม่ และด้วยเหตุนี้ อตมภาพจักย้อนถามมหาบพิตรในปัญหากรรมข้อนั้นบ้าง มหาบพิตรพอพระทัยอย่างไร พึงพยากรณ์อย่างนั้น

มหาบพิตรจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไหน ณ ที่นี้ การยุทฺธพิงปราภว เฉพาะหน้าแต่พระองค์ สงครามพิงปะทะกัน

ถ้าหากุมารที่เป็น กษัตริย์ ผู้ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้หัดมือ ไม่ได้รับความชำนาญ ไม่ได้ประลองการยิง เป็นคนขลาด เป็นคนมักสั้น เป็นคนมักสะดุ้ง เป็นคนมักวิ่งหนี พึงมาอาสาไซ้ พระองค์พึงทรงชุบเลี้ยงบุรุษนั้นหรือ และพระองค์พึงทรงต้องการบุรุษเช่นนั้นหรือ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ไม่พึงชุบเลี้ยงบุรุษเช่นนั้น และข้าพระองค์ไม่ต้องการบุรุษเช่นนั้นเลย”

“ถ้าหากุมารที่เป็น พราหมณ์ ผู้ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้ หัดมือ ไม่ได้รับความชำนาญ ไม่ได้ประลองการยิง เป็นคนขลาด เป็นคนมักสั้น เป็นคนมักสะดุ้ง เป็นคนมักวิ่งหนี พึงมาอาสาไซ้ พระองค์พึงทรงชุบเลี้ยงบุรุษนั้นหรือ และพระองค์พึงทรงต้องการบุรุษเช่นนั้นหรือ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ไม่พึงชুবเลี้ยงบุรุษเช่นนั้น และข้าพระองค์ไม่ต้องการบุรุษเช่นนั้นเลย”

“ถ้าหากุมารที่เป็น แพศย์ ผู้ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้ หัดมือ ไม่ได้รับความชำนาญ ไม่ได้ประลองการยิง เป็นคนขลาด เป็นคนมักสั้น เป็นคนมักสะดุ้ง เป็นคนมักวิงหนี พึงมาอาสาไซ้ พระองค์พึงทรงชুবเลี้ยงบุรุษนั้นหรือ และพระองค์พึงทรงต้องการบุรุษเช่นนั้นหรือ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ไม่พึงชুবเลี้ยงบุรุษเช่นนั้น และข้าพระองค์ไม่ต้องการบุรุษเช่นนั้นเลย”

“ถ้าหากุมารที่เป็น ศูทร ผู้ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้ หัดมือ ไม่ได้รับความชำนาญ ไม่ได้ประลองการยิง เป็นคนขลาด เป็นคนมักสั้น เป็นคนมักสะดุ้ง เป็นคนมักวิงหนี พึงมาอาสาไซ้ พระองค์พึงทรงชুবเลี้ยงบุรุษนั้นหรือ และพระองค์พึงทรงต้องการบุรุษเช่นนั้นหรือ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ไม่พึงชুবเลี้ยงบุรุษนั้น และข้าพระองค์ไม่พึงต้องการบุรุษเช่นนั้นแล”

“ดูกรมหาบพิตร พระองค์จะทรงสำคัญความชื่อนั้นเป็นไฉน ณ ที่นี้การยุทธพึงปรากฏแก่พระองค์ สงครามพึงปะทะกัน

ถ้าหากุมารที่เป็นกษัตริย์ผู้ศึกษาดีแล้ว ได้หัดมือแล้ว ได้รับความชำนาญแล้ว ได้ประลองการยิงมาแล้ว ไม่เป็นคนขลาด ไม่เป็นคนสั้น ไม่เป็นคนสะดุ้ง ไม่เป็นคนมักวิงหนี พึงมาอาสาไซ้ พระองค์พึงทรงชুবเลี้ยงบุรุษนั้นหรือ และพระองค์พึงทรงมีพระประสงค์บุรุษเช่นนั้นหรือ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันพึงชুবเลี้ยงบุรุษนั้น และหม่อมฉันพึงต้องการบุรุษเช่นนั้น”

“ถ้าหากุมารที่เป็นพราหมณ์ผู้ศึกษาดีแล้ว ได้หัดมือแล้ว ได้รับความชำนาญแล้ว ได้ประลองการยิงมาแล้ว ไม่เป็นคนขลาด ไม่เป็นคนสั้น ไม่เป็นคนสะดุ้ง ไม่เป็นคนมักวิงหนี พึงมาอาสาไซ้ พระองค์พึงทรงชুবเลี้ยงบุรุษนั้น หรือ และพระองค์พึงทรงมีพระประสงค์บุรุษเช่นนั้นหรือ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันพึงชুবเลี้ยงบุรุษนั้น และหม่อมฉันพึงต้องการบุรุษเช่นนั้น”

“ถ้าหากุมารที่เป็นแพศย์ผู้ศึกษาดีแล้ว ได้หัดมือแล้ว ได้รับความชำนาญแล้ว ได้ประลองการยิงมาแล้ว ไม่เป็นคนขลาด ไม่เป็นคนสั้น ไม่เป็นคนสะดุ้ง ไม่เป็นคนมักวิงหนี พึงมาอาสาไซ้ พระองค์พึงทรงชুবเลี้ยงบุรุษนั้น หรือ และพระองค์พึงทรงมีพระประสงค์บุรุษเช่นนั้นหรือ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันพึงชুবเลี้ยงบุรุษนั้น และหม่อมฉันพึงต้องการบุรุษเช่นนั้น”

“ถ้าหากุมารที่เป็นศูทรผู้ศึกษาดีแล้ว ได้หัดมือแล้ว ได้รับความชำนาญแล้ว ได้ประลองการยิงมาแล้ว ไม่เป็นคนขลาด ไม่เป็นคนสั้น ไม่เป็นคนสะดุ้ง ไม่เป็นคนมักวิงหนี พึงมาอาสาไซ้ พระองค์พึงทรงชুবเลี้ยงบุรุษนั้นหรือ และพระองค์พึงทรงมีพระประสงค์บุรุษเช่นนั้นหรือ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันพึงชুবเลี้ยงบุรุษนั้น และหม่อมฉันพึงต้องการบุรุษเช่นนั้น”

“ฉันทันนั้นแล มหาบพิตร แม้หากว่ากุลบุตรออกจากเรือนตระกูลไร ๆ เป็นผู้บวช หาเรือนมิได้ และกุลบุตรนั้นเป็นผู้มีองค์ ๕ อันละได้แล้ว เป็นผู้ประกอบแล้วด้วยองค์ ๕ ทานที่ให้แล้วในกุลบุตรนั้น ย่อมเป็นทานมีผลมาก

องค์ ๕ อันกุลบุตรนั้นละได้แล้วเป็นไหน

กามฉันทะ อันกุลบุตรนั้นละได้แล้ว

พยาบาท อันกุลบุตรนั้นละได้แล้ว

ถีนมิทธะ อันกุลบุตรนั้นละได้แล้ว

อุทธัจจ กุกกัจจะ อันกุลบุตรนั้นละได้แล้ว

วิจิกิจฉา อันกุลบุตรนั้นละได้แล้ว

องค์ ๕ เหล่านี้อันกุลบุตรนั้นละได้แล้ว

กุลบุตรนั้นเป็นผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นไหน

กุลบุตรนั้นเป็นผู้ประกอบแล้วด้วย **ศีลขันธ์** อันเป็นของพระอเสขะ

เป็นผู้ประกอบแล้วด้วย **สมาธิขันธ์** อันเป็นของพระอเสขะ

เป็นผู้ประกอบแล้วด้วย **ปัญญาขันธ์** อันเป็นของพระอเสขะ

เป็นผู้ประกอบแล้วด้วย **วิมุตติขันธ์** อันเป็นของพระอเสขะ

เป็นผู้ประกอบแล้วด้วย **วิมุตติญาณทัสสนขันธ์** อันเป็นของพระอเสขะ

กุลบุตรนั้นเป็นผู้ประกอบแล้วด้วยองค์ ๕ เหล่านี้

ทานที่ให้แล้วในกุลบุตรผู้มีองค์ ๕ อันละได้แล้ว ผู้ประกอบแล้วด้วย
องค์ ๕ ดังนี้ ย่อมมีผลมาก

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาษิตนี้ จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

ศิลปะการยิงแม่น กำลังเข้มแข็ง

และความกล้าหาญ มีอยู่ในชายหนุ่มผู้ใด

พระราชารู้ทรงพระประสงค์ด้วยการยุทธ

พึงทรงชুবเลียงชายหนุ่มเช่นนั้น

ไม่พึงทรงชুবเลียงชายหนุ่มผู้ไม่กล้าหาญ เพราะเหตุแห่งชาติ ฉันทิ

ธรรมะ คือ ขันติและโสรัจจะ ตั้งอยู่แล้วในบุคคลใด

บุคคลพึงบูชาบุคคลนั้น ผู้มีปัญญา มีความประพฤติเยี่ยงพระอริยะ

แม้มีชาติทราม ฉันทันเหมือนกัน

พึงสร้างอาคารอันเป็นที่รื่นรมย์

ยังผู้พหุสูตทั้งหลายให้พำนักอยู่ ณ ที่นั้น

พึงสร้างบ่อน้ำไว้ในป่าที่กันดารน้ำ และสะพานในที่เป็นหล่ม

พึงถวายข้าว น้ำ ของเคี้ยว ผ้า และเสนาสนะ

ในท่านผู้ชื้อตรงทั้งหลายด้วยน้ำใจอันผ่องใส

เมฆมีสายฟ้าแลบแปลบปลาบ มียอดตั้งร้อย

กระหิมอยู่ ยังแผ่นดินให้โชกชุ่มอยู่

ย่อมยังที่ดอนและที่ลุ่มให้เต็ม แม้ฉันทิ

ทายกผู้มีศรัทธา เป็นบัณฑิต ได้ฟังแล้ว

ยอมจัดหาโภชนาหารมาเลี้ยงวณิพกด้วยข้าวน้ำ ให้อิมหน้าบันเทิ่งใจ
เที่ยวไปในโรงทาน สั่งว่า
ท่านทั้งหลายจงให้ ท่านทั้งหลายจงให้ ดังนี้
และทายกนั้นบันลือเสียง
เหมือนเสียงกระหิมแห่งเมฆ เมื่อฝนกำลังตก ฉะนั้น
ธารแห่งบุญอันไพบูรณ์นั้นยอมยังทายกผู้ให้ ให้ชุ่มชื้น”

26

ปัพพโตปมสูตร

ชราและมรณะเป็นประดุจภูเข

ครั้งนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลได้เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับในตอนกลางวัน ครั้นแล้วได้ทรงอภิเษก แล้วประทับอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสกะท้าวเธอว่า

AUDIO 26

“เชิญเถิดมหาบพิตร พระองค์เสด็จมาแต่ไหนหนอแต่วัน”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระราชาผู้กษัตริย์ได้มูรธาภิเษกแล้ว ผู้มาแล้ว เพราะความเมาในความเป็นใหญ่ ผู้อันความกำหนัดในกามกลุ้มรุมแล้ว ผู้ถึง แล้วซึ่งความมั่นคงในชนบท ผู้ชำระซึ่งปฐพีมณฑลอันใหญ่แล้วครอบครองอยู่ มีราชกรณียะอันใด บัดนี้ หม่อมฉันชวนชวายุในราชกรณียะ เหล่านี้”

“ดูกรมหาบพิตร พระองค์จะทรงสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน

ณ ที่นี้ราชบุรุษของพระองค์ ผู้ควรเชื่อถือ มีวาจาเป็นหลักฐาน ฟังมาแต่ **ทิศตะวันออก** เขาเข้ามาเฝ้าพระองค์ แล้วฟังกราบทูลอย่างนี้ว่า ขอเดชะพระ มหาราชเจ้า ขอพระองค์ฟังทรงทราบ ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ข้า พระพุทธเจ้าฟังมาจากทิศตะวันออก ณ ที่นั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้เห็นภูเขา ใหญ่สูงเทียมเมฆ กำลังกลิ้งบดปวงสัตว์มา พระพุทธเจ้าข้า สิ่งใดที่พระองค์ จะฟังทรงกระทำ ขอได้โปรดกระทำเสีย

ลำดับนั้น ราชบุรุษคนที่ ๒ ผู้ควรเชื่อถือ มีวาจาเป็นหลักฐาน ฟังมาแต่ **ทิศใต้** เขาเข้ามาเฝ้าพระองค์ แล้วฟังกราบทูลอย่างนี้ว่า ขอเดชะพระ มหาราชเจ้า ขอพระองค์ฟังทรงทราบ ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ข้า พระพุทธเจ้าฟังมาจากทิศใต้ ณ ที่นั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้เห็นภูเขาใหญ่สูง เทียมเมฆ กำลังกลิ้งบดปวงสัตว์มา พระพุทธเจ้าข้า สิ่งใดที่พระองค์จะฟังทรง กระทำ ขอได้โปรดกระทำเสีย

ถัดนั้น ราชบุรุษคนที่ ๓ ผู้ควรเชื่อถือ มีวาจาเป็นหลักฐาน ฟังมาจาก **ทิศ ตะวันตก** เขาเข้ามาเฝ้าพระองค์ แล้วฟังกราบทูลอย่างนี้ว่า ขอเดชะพระ

มหाराชเจ้า ขอพระองค์พึงทรงทราบ ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ข้าพระพุทธเจ้าพึ่งมาจากทิศตะวันตก ณ ที่นั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้เห็นภูเขาใหญ่สูงเทียมเมฆ กำลังกลิ้งบดปวงสัตว์มา พระพุทธเจ้าข้า สิ่งใดที่พระองค์จะพึงทรงกระทำ ขอได้โปรดกระทำเสีย

ต่อจากนั้น ราชบุรุษคนที่ ๔ ผู้ควรเชื่อถือ มีวาจา เป็นหลักฐาน พึ่งมาจาก **ทิศเหนือ** เขาเข้ามาเฝ้าพระองค์แล้ว พึงกราบทูลอย่างนี้ว่า ขอเดชะพระมหाराชเจ้า ขอพระองค์พึงทรงทราบ ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ข้าพระพุทธเจ้าพึ่งมาจากทิศเหนือ ณ ที่นั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้เห็นภูเขาใหญ่สูงเทียมเมฆ กำลังกลิ้งบดปวงสัตว์มา พระพุทธเจ้าข้า สิ่งใดที่พระองค์จะพึงทรงกระทำ ขอได้โปรดกระทำเสียเถิด

ดูกรมหาบพิตร ครั้นเมื่อมหาภัยอันร้ายกาจที่ทำให้มนุษย์พินาศใหญ่โตถึงเพียงนี้บังเกิดขึ้นแล้วแก่พระองค์ อะไรเล่าที่พระองค์จะพึงทรงกระทำในภาวะแห่งมนุษย์ที่ได้แสนยาก”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ครั้นเมื่อมหาภัยอันร้ายกาจที่ทำให้มนุษย์พินาศอันใหญ่โตถึงเพียงนั้นบังเกิดขึ้นแก่หม่อมฉัน อะไรจะพึงเป็นกิจที่หม่อมฉันพึงกระทำในภาวะแห่งมนุษย์ที่ได้แสนยากเล่า นอกจากการประพฤติธรรม นอกจากการประพฤติสมาธิ นอกจากการสร้างกุศล นอกจากการทำบุญ”

“ดูกรมหาบพิตร อาตมภาพขอถวายพระพรให้พระองค์ทรงทราบ

ดูกรมหาบพิตร **ชราและมรณะย่อมครอบงำพระองค์ ก็แลเมื่อชรา มรณะครอบงำพระองค์อยู่ อะไรเล่าจะพึงเป็นกิจที่มหาบพิตรพึงกระทำ**

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็แลเมื่อชรามรณะครอบงำหม่อมฉันอยู่ อะไรเล่าจะพึงเป็นกิจที่หม่อมฉันควรจะทำ นอกจากการประพฤติธรรม นอกจากการประพฤติสม่ำเสมอ นอกจากการสร้างกุศล นอกจากการทำบุญ

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ การรบด้วยช้าง ด้วยม้า ด้วยรถ ด้วยทหารเดินเท้า เหล่าใดย่อมมีแก่พระราชารู้เป็นกษัตริย์ผู้ได้มูรธาภิเษกแล้ว ผู้มาแล้วเพราะความเมาในความเป็นใหญ่ ผู้อันความกำหนัดในกามกลุ่มรุ่มแล้ว ผู้ถึงแล้วซึ่งความมั่นคงในชนบท ผู้ชำนะซึ่งปฐพีมณฑลอันใหญ่ แล้วครอบงำอยู่

เมื่อชรามรณะครอบงำอยู่ คติวิสัยแห่งการรบด้วยช้าง ด้วยม้า ด้วยรถ ด้วยทหารเดินเท้าแม้เหล่านั้น ไม่มีเลย

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในราชสกุลนี้ มหาอำมาตย์ผู้มีมนต์ ซึ่งสามารถจะใช้มนต์ทำลายข้าศึกที่ยกมา ก็มีอยู่เหมือนกัน

แต่เมื่อชรามรณะครอบงำสิ คติวิสัยแห่งการรบด้วยมนต์แม้เหล่านั้น ไม่มี

อนึ่ง ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในราชสกุลนี้ เงินทองทั้งที่อยู่ในพื้นดิน ทั้งที่อยู่ในเวหาส ซึ่งพวกหม่อมฉันสามารถใช้เป็นเครื่องมือยุแหย่ให้ข้าศึกที่ยกมาแตกกัน ก็มีอยู่เป็นอันมาก

แต่เมื่อชรามรณะครอบงำสิ คติวิสัยแห่งการรบด้วยทรัพย์แม้เหล่านั้น ไม่มี

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็แลเมื่อชรามรณะครอบงำอยู่ อะไรเล่าจะพึงเป็น
กิจที่หม่อมฉันควรทำ นอกจากการประพฤติธรรม นอกจากการประพฤติ
สมาธิสมาธ นอกจากการสร้างกุศล นอกจากการทำบุญ”

“ถูกแล้ว ๆ มหาบพิตร ก็เมื่อชรามรณะครอบงำอยู่ อะไรเล่าจะพึงเป็น
กิจที่พระองค์ควรทำ นอกจากการประพฤติธรรม นอกจากการประพฤติ
สมาธิสมาธ นอกจากการสร้างกุศล นอกจากการทำบุญ”

พระผู้มีพระภาคผู้พระสุคตศาสดา ครั้นตรัสไวยากรณ์ภาษิตนี้ จบลงแล้ว
จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“ภูเขใหญ่แล้วด้วยศิลา จรดท้องฟ้า
กลิ้งบดสัตว์มาโดยรอบทั้ง ๔ ทิศ แม้นั้นใด
ชราและมัจจุ ก็ฉนั้นนั้น ย่อมครอบงำสัตว์ทั้งหลาย คือ
พวกกษัตริย์ พวกพราหมณ์ พวกแพศย์ พวกศูทร พวกจัณฑาล
และคนเทมุลฝอย ไม่เว้นใคร ๆ ไร้เลย ย่อมย้ายเสียสิ้น ณ ที่นั้น
ไม่มียุทธภูมิสำหรับพลช้าง พลม้า ไม่มียุทธภูมิสำหรับพลรถ
ไม่มียุทธภูมิสำหรับพลราบ
และไม่อาจจะเอาชนะแม้ด้วยการรบด้วยมนต์หรือด้วยทรัพย์
เพราะฉะนั้นแล บุรุษผู้เป็นบัณฑิต มีปัญญา
เมื่อเล็งเห็นประโยชน์ตน
พึงตั้งศรัทธาไว้ในพระพุทธเจ้า ในพระธรรม และในพระสงฆ์

ผู้ใดมีปกติประพฤติธรรมด้วยกาย ด้วยวาจา หรือด้วยใจ
บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญผู้นั้นในโลกนี้นั้นเทียว
ผู้นั้นละโลกนี้ไป ย่อมบันเทิงในสวรรค์”

27

มหาสุบินชาดก

ผลแห่งพระสุบิน

พระบรมศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร ทรง
ปรารภมหาสุบิน ๑๖ ข้อ ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า

วันหนึ่ง พระเจ้าโกศลมหาราชเสด็จเข้าสู่นิทรารมย์ในราตรีกาล
ในปัจฉิมยาม ทอดพระเนตรเห็นพระสุบินนิมิตรอันใหญ่
หลวง ๑๖ ประการ ทรงตระหนกพระทัยตื่นพระบรรทม

AUDIO 27

ทรงพระดำริว่า

“เพราะเราเห็นสุบินนิมิตรเหล่านี้ จักมีอะไรแก่เราบ้างหนอ”

พระองค์ทรงสะดุ้งต่อมรณภัย ทรงประทับเหนือพระแท่นที่ไสยาสน์นั้น แลจนล่วงราตรีกาล ครั้นรุ่งเช้า พวกพราหมณ์ปุโรหิตเข้าเฝ้า กราบทูลถามว่า

“ข้าแต่พระมหाराชเจ้า พระองค์บรรทมเป็นสุขหรือ พระเจ้าข้า”

“ท่านอาจารย์ทั้งหลาย เราจักมีความสุขได้อย่างไร เมื่อคืนนี้เวลาใกล้รุ่ง เราเห็นสุบินนิมิตร ๑๖ ข้อ ตั้งแต่เห็นสุบินนิมิตรเหล่านั้นแล้ว เราถึงความหวาดกลัวเป็นกำลัง”

“ข้าแต่มหाराชเจ้า โปรดตรัสเล่าเถิดพระเจ้าข้า พวกข้าพระองค์สดับแล้ว จักทำนายถวายได้”

พระองค์จึงตรัสเล่าพระสุบินที่ทรงเห็นแล้วให้พวกพราหมณ์ฟัง

“เพราะเหตุเห็นสุบินเหล่านี้ จักมีอะไรแก่เราบ้าง”

พวกพราหมณ์พากันสลดมือ พระองค์รับสั่งถามว่า

“เพราะเหตุไร พวกท่านจึงพากันสลดมือเล่า”

“ข้าแต่พระมหाराชเจ้า พระสุบินทั้งหลายร้ายกาจนัก”

“พระสุบินเหล่านั้นจักมีผลเป็นประการใด”

“จ๊กมีอันตรายใน ๓ อย่างเหล่านี้ คือ อันตรายแก่ราชสมบัติ ๑ อันตราย คือ โรคจะเบียดเบียน ๑ อันตรายแก่พระชนม์ ๑ อย่างใดอย่างหนึ่ง”

“พอจะแก้ไขได้ หรือแก้ไขไม่ได้”

“ขอเดชะ พระสุบินเหล่านี้หมดทางแก้ไขเป็นแน่แท้ เพราะร้ายแรงยิ่งนัก แต่พวกข้าพระองค์ทั้งหลายจ๊กกระทำทำให้พอแก้ไขได้ ถ้าพวกหม่อมฉันไม่สามารถจะแก้ไขพระสุบินเหล่านี้ได้แล้ว ขึ้นชื่อว่าความสำเร็จการศึกษา จ๊กอำนาจประโยชน์อะไร”

“ท่านอาจารย์ทั้งหลาย จ๊กกระทำอย่างไรเล่าถึงจ๊กให้คืนคลายได้”

“ข้าแต่ महाराजเจ้า พวกข้าพระองค์ต้องบูชาสัตถุด้วยวัตถุอย่างละ ๔ ทุกอย่าง พระเจ้าข้า”

พระราชาทรงสะดุ้งพระทัยตรัสว่า

“ท่านอาจารย์ทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น เราขอมอบชีวิตไว้ในมือของพวกท่านเถิด พวกท่านรีบกระทำความสวัสดิแก่เราเร็ว ๆ เถิด”

พวกพราหมณ์พากันร่าเริง ยินดีในใจว่า

“พวกเราต้องได้ทรัพย์มาก จ๊กต้องได้ของเคี้ยวกินมาก ๆ”

แล้วพากันกราบทูลลอบพระราชาวา

“ข้าแต่ महाराजเจ้า อย่าได้ทรงวิตกเลย พระเจ้าข้า”

แล้วพากันออกจากราชนิเวศน์ จัดทำหลุมบูชาัยญที่นอกพระนคร จับฝูงสัตว์ ๔ เท่ามากเหล่า มัดเข้าไว้ที่หลักัยญ รวบรวมฝูงนกเข้าไว้เสร็จแล้ว เทียวกันขวักไขว่ไปมา กล่าววว่า “เราควรจะได้สิ่งนี้ ๆ”

ครั้งนั้นแล พระนางมัลลิกาเทวีทรงทราบเหตุ นั้น ก็เข้าเฝ้าพระราชากราบทูลถามวว่า

“ข้าแต่มหาราชเจ้า พวกพราหมณ์พากันเทียวขวักไขว่ไปมา มีเรื่องอะไรหรือเพคะ”

พระราชাত্রัสวว่า

“แน่ะนางผู้เจริญ เธอแม้แต่สุขสบายจึงไม่รู้วว่า อสรพิษมันสัญจรอยู่ใกล้ ๆ หูของพวกเรา”

“ข้าแต่มหาราช เรื่องนั้นคืออะไรเพคะ”

“เราฝันร้ายถึงปานนี้ พวกพราหมณ์พากันทำนายวว่า อันตรายใน ๓ อย่าง ไม่อย่างใดอย่างหนึ่งก็จักปรากฏ เพื่อบำบัดอันตรายเหล่านั้น ต้องบูชาัยญ จึงต้องสัญจรไปมาอยู่บ่อย ๆ”

“ข้าแต่มหาราชเจ้า ก็ผู้ที่เป็นยอดพราหมณ์ในโลก พร้อมทั้งเทวโลก ทูลกระหม่อมได้ทูลถามถึงการแก้ไขพระสুবินแล้วหรือเพคะ”

“นางผู้เจริญ พระผู้เป็นยอดพราหมณ์ในโลก พร้อมทั้งเทวโลกนั้น เป็นใครกันเล่า”

“ทูลกระหม่อมไม่ทรงรู้จักมหาพราหมณ์โคดมผู้ตถาคต หมดกิลีส
บริสุทธิ์แล้ว เป็นสัพพัญญู เป็นบุคคลผู้เลิศในโลก พร้อมทั้งเทวโลก ดอกหรือ
เพคะ

พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นคงทรงทราบเหตุในพระสุบินแน่นอน ขอ
เชิญทูลกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินไปกราบทูลถามเถิดเพคะ”

“ดีละ เทวี”

แล้วเสด็จไปยังพระวิหาร ถวายบังคมพระบรมศาสดา แล้วประทับนั่งอยู่
พระศาสดาทรงเปล่งพระสุรเสียงอันไพเราะ ตรัสถามว่า

“มหาบพิตร เหตุไรเล่ามหาบพิตรจึงเสด็จมาดุมมีราชกิจด่วน”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อใกล้รุ่ง หม่อมฉันเห็นมหาสุบิน ๑๖ ข้อ สะดุ้ง
กลัว บอกเล่าแก่พวกพราหมณ์ พวกพราหมณ์ทำนายว่า พระสุบินร้ายแรงนัก
เพื่อระงับสุบินเหล่านั้น ต้องบูชาด้วยยัญญิวัตถุอย่างละ ๔ ครบทุกอย่าง
แล้วพากันเตรียมบูชาด้วย ผุงสัตว์เป็นอันมากถุกมรณภัยคุกคาม

ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์เป็นบุคคลผู้เลิศในโลก ทั้งเทวโลก
เญยยธรรมที่เข้าไปกำหนดอดีต อนาคต ปัจจุบัน ที่ยังไม่มาถึงซึ่งครรลองใน
ญาณมุขของพระองค์นั้น มิได้มีเลย

ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ขอพระองค์ได้ทรงพระกรุณา โปรดทำนายผล
แห่งสุบินของหม่อมฉันเหล่านั้นเถิด พระเจ้าพุทธข้า”

“ขอถวายพระพร เป็นเช่นนั้นที่เดียวมหาบพิตร ในโลก ทั้งเทวโลก เว้น
ตถาคตเสียแล้ว ผู้อื่นที่จะได้ชื่อว่าสามารถรู้เหตุหรือผลของพระสุบินเหล่านี้
ไม่มีเลย ตถาคตจักทำนายให้มหาบพิตร ก็แต่ว่ามหาบพิตรจงตรัสบอกพระ
สุบิน ตามทำนองที่ทรงเห็นนั้นเถิด”

“ดีละ พระพุทธเจ้าข้า”

พระเจ้าโกศลเริ่มกราบทูลพระสุบินตามทำนองที่ทรงเห็นอย่างถึถ้วน โดย
ทรงวางหัวข้อไว้ดังนี้ว่า

โคอุสุภราชทั้งหลาย ๑ ต้นไม้ทั้งหลาย ๑ แมโคทั้งหลาย ๑ โคทั้งหลาย
๑ ม้า ๑ ถาดทอง ๑ สุนัขจิ้งจอก ๑ หม้อน้ำ ๑ สระโบกขรณี ๑ ข้าวไม่สุก ๑
แก่นจันทน์ ๑ น้ำเต้าจม ๑ ศีลาลอย ๑ เขียดขยอกงู ๑ หงส์ทองล้อมกา ๑
เสือกัวแพะ ๑ แล้วตรัสว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันเห็นสุบินข้อที่ ๑ อย่างนี้ก่อนว่า

โคผู้ สีเหมือนดอกอัญชัน ๔ ตัว ต่างคิดว่าจักชนกัน พวกมันวิ่งมาสู่ท้อง
พระลานหลวงจากทิศทั้ง ๔ เมื่อมหาชนประชุมกัน คิดว่า พวกเราจักดูโคชน
กัน ต่างแสดงท่าทางจะชนกัน บรรลือเสียงคำรามลั่นแล้วไม่ชนกัน ต่างถอย
ออกไป

หม่อมฉันเห็นสุบินนี้เป็นปฐม อะไรเป็นผลของสุบินนี้ พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร ผลของสุบินข้อนี้ จักไม่มีในชั่วรัชกาลของมหาบพิตร ในชั่ว
ศาสนาของตถาคต แต่ในอนาคต เมื่อโลกหมุนไปถึงจุดเสื่อม ในรัชกาลของ

พระราชากำพร้า ผู้มิได้ครองราชย์โดยธรรม และในกาลของหมู่มนุษย์ผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรม เมื่อกุศลธรรมลดน้อยถอยลง อกุศลธรรมหนาแน่นขึ้น ในกาลที่โลกเสื่อม ฝนจักแล้ง และดินเมฆจักขาด ข้าวกล้าจักแห้ง ทูพริกขี้กัณฑ์จักเกิด เมฆทั้งหลายตั้งขึ้นจากทิศทั้ง ๔ เหมือนจะย่อยเม็ด พอพวกผู้หญิงรีบเก็บข้าวเปลือก เป็นต้น ที่เอาออกฝั่งแดดไว้เข้าภายในร่มเพราะกลัวจะเปียก เมื่อพวกผู้ชายต่างถือจอบถือตะกร้าพากันออกไปเพื่อจะก่อคันคันน้ำ เมฆที่ตั้งเค้าจะตก ครางกระหึ่ม ฟ้าแลบ แล้วก็ไม่ตกเลย ลอยหายไป เหมือนโคตั้งท่าจะชนกัน แล้วไม่ชนกัน ฉะนั้น

นี่เป็นผลของสุบินนั้น แต่ไม่มีอันตรายไร ๆ แก่มหาบพิตร เพราะเรื่องนั้นเป็นปัจจัย มหาบพิตรเห็นสุบินนี้ปรารถนาอนาคต ฝ่ายพวกพราหมณ์อาศัยการเลี้ยงชีวิตของตน จึงทำนายดังนี้”

พระบรมศาสดาครั้นตรัสบอกผลแห่งสุบินด้วยประการฉะนี้แล้ว ตรัสว่า

“เชิญตรัสเล่าสุบินข้อที่ ๒ เกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็นสุบินข้อที่ ๒ อย่างนี้ว่า

ต้นไม้เล็ก ๆ และกอไผ่ แทรกแผ่นดินพอถึงคืบหนึ่งบ้าง ศอกหนึ่งบ้าง เพียงแค่นี้ก็ผลิดอกออกผลไปตาม ๆ กัน

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๒ ที่หม่อมฉันได้เห็น อะไรเป็นผลของสุบินนี้ พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร ผลแม่ของสุบินข้อนี้ก็จักมีในกาลที่โลกเสื่อม เวลามนุษย์มีอายุน้อย ด้วยว่าสัตว์ทั้งหลายในอนาคตจักมีราคะกล้า กุมารมีวัยยังไม่สมบูรณ์ จักสมสู่กะบุรุษอื่น เป็นหญิงมีระดู มีครรภ์ พากันจำเริญด้วยบุตรและธิดา ความที่กุมารีเหล่านั้นมีระดู เปรียบเหมือนต้นไม้เล็ก ๆ มีดอก กุมารีเหล่านั้นจำเริญด้วยบุตรและธิดา ก็เหมือนต้นไม้เล็ก ๆ มีผล

ภัยแม่มีนิมิตรนี้เป็นเหตุ ไม่มีแก่มหาบพิตรดอก

เชิญตรัสเล่าข้อที่ ๓ ต่อไปเกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็น **แม่โคใหญ่** ๆ พากันตีมนมของฝูงลูกโคที่เพิ่งเกิดในวันนั้น

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๓ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินนั้น พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร แม่ผลของสุบินนี้ก็จักมีในอนาคตเหมือนกัน จักมีผลในเวลาที่มีมนุษย์ทั้งหลายพากันละทิ้งเชษฐาปจายิกกรรม คือความเป็นผู้ประพฤติอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เพราะในอนาคต ฝูงสัตว์จักมิได้ตั้งไว้ซึ่งความยำเกรงในมารดาบิดา หรือในแม่ยายพ่อตา ต่างแสวงหาทรัพย์สินด้วยตนเองทั้งนั้น เมื่อปรารถนาจะให้ของกินของใช้แก่คนแก่ ๆ ก็ให้ ไม่ปรารถนาจะให้ก็ไม่ให้ คนแก่ ๆ พากันหมดที่พึ่ง หาเลี้ยงตนเองก็ไม่ได้ ต้องง้อพวกเด็ก ๆ เลี้ยงชีพ เป็นเหมือนแม่โคใหญ่ ๆ พากันตีมนมลูกโคที่เกิดในวันนั้น

แม้ภัยมีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ไม่มีแก่มหาบพิตร

เชิญตรัสเล่าสุบินข้อที่ ๔ ต่อไปเถิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันเห็น **ฝูงชนไม่เทียมโคใหญ่** ๆ ที่เคยพา
แอกไป ซึ่งสมบูรณ์ด้วยร่างกายและเรียวแรง เข้าในระเบียบแห่งแอก กลับไป
เทียมโครุ่น ๆ ที่กำลังฝึกเข้าในแอก โครุ่น ๆ เหล่านั้นไม่อาจพาแอกไปได้ ก็
พากันสลัดแอกยื่นเฉยเสีย เกวียนทั้งหลายก็ไปไม่ได้

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๔ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลของสุบินนี้ พระพุทธเจ้า
ข้า”

“มหาบพิตร ผลของสุบินแม้ข้อนี้ก็จักมีในรัชสมัยของพระราชาผู้ไม่ตั้งอยู่
ในธรรมในอนาคตเหมือนกัน ด้วยว่าในภายหน้า พระราชาผู้มีบุญน้อย มิได้
ดำรงในธรรม จักไม่พระราชทานยศแก่มหาอำมาตย์ผู้เป็นบัณฑิต ฉลาดใน
ประเพณี สามารถที่จะยังสรรพกิจให้ลุล่วงไปได้ จักไม่ทรงแต่งตั้งอำมาตย์
ผู้ใหญ่ ผู้เป็นบัณฑิต ฉลาดในโวหาร ไว้ในที่วินิจฉัยคดีในโรงศาล แต่
พระราชทานยศแก่คนหนุ่ม ๆ ตรงกันข้ามกับที่กล่าวแล้วนั้น แต่งตั้งบุคคล
เช่นนั้นไว้ในตำแหน่งผู้วินิจฉัยอรรถคดี คนหนุ่มพวกนั้นไม่รู้ทั่วถึงราชกิจ และ
การอันควรไม่ควร ไม่อาจดำรงยศนั้นไว้ได้ ทั้งไม่อาจจัดทำราชกิจให้ลุล่วงไป
ได้ เมื่อไม่อาจ ก็จักพากันทอดทิ้งธุระการงานเสีย

ฝ่ายอำมาตย์ที่เป็นบัณฑิต เป็นผู้ใหญ่ เมื่อไม่ได้ยศ ถึงจะสามารถที่จะให้
กิจทั้งหลายลุล่วงไป ก็จักพากันกล่าวว่า พวกเราต้องการอะไรด้วยเรื่องเหล่านี้
พวกเรากลายเป็นคนภายนอกไปแล้ว พวกเด็กหนุ่มเขาเป็นพวกอยู่วงใน
เขาคงรู้ดี แล้วไม่รักษาการงานที่เกิดขึ้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ ความเสื่อมเท่านั้นจักมีแก่พระราชาเหล่านั้นด้วยประการ
ทั้งปวง เป็นเสมือนเวลาที่คนจับโครุ่น ๆ กำลังฝึก ยังไม่สามารถจะพาแยกไป
ได้ เทียมไว้ในแอก และเสมือนเวลาไม่จับเอาโคใหญ่ ๆ ผู้เคยพาแยกไปได้ มา
เทียมแอก ฉะนั้น

แม้ภัยมีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ยอมไม่มีแกมหาบพิตร

เชษฐรสบอกสุบินข้อที่ ๕ เกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็น ม้าตัวหนึ่งมีปากสองข้าง ผูง
ชนพากันให้หญ้าที่ปากทั้งสองข้างของมัน มันเคี้ยวกินด้วยปากทั้งสองข้าง

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๕ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลของสุบินนี้ พระพุทธเจ้า
ข้า”

“มหาบพิตร ผลของสุบินแม้นี้ก็จักมีในรัชกาลของพระราชาผู้ไม่ดำรงใน
ธรรมในอนาคตเหมือนกัน ด้วยว่า ในกาลภายหน้า พวกพระราชานางเฆลา ไม่
ดำรงธรรม จักทรงแต่งตั้งมนุษย์โลเล ไม่ประกอบด้วยธรรม ไว้ในตำแหน่ง
วินิจฉัยคดี คนเหล่านั้นเป็นพาล ไม่เอื้อเฟื้อในบาปบุญ พากันนั่งในโรงศาล
เมื่อให้คำตัดสินก็จากรับสินบนจากมือของคู่คดีทั้งสองฝ่ายมากิน เป็นเหมือน
ม้ากินหญ้าด้วยปากทั้งสอง ฉะนั้น

ภัยแม้มีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ยอมไม่มีแกมหาบพิตรดอก

เชษฐรสบอกสุบินข้อที่ ๖ เกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันเห็นมหาชนขัดถู **เถาทอง** ราคาตั้งแสน กษาปณ์ แล้วพากันนำไปให้หมาจิ้งจอกแก่ตัวหนึ่ง ด้วยคำว่า เชิญท่าน ปัสสาวะใส่ในเถาทองนี้เถิด หมาจิ้งจอกแก่นั้นก็ถ่ายปัสสาวะใส่ในเถาทอง นั้น

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๖ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินข้อนี้ พระพุทธเจ้า ข้า”

“มหาบพิตร ผลของสุบินนี้ก็จักมีในอนาคตเหมือนกัน ด้วยว่า ในกาล ภายหน้า พวกพระราชารู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรมทรงรังเกียจกุลบุตรผู้สมบูรณ์ด้วย ชาติเสีย แล้วไม่พระราชทานยศให้ จักพระราชทานให้แก่คนที่ไม่ดี สกุนต์ เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ สกุนต์ใหญ่ ๆ จักพากันตกยาก สกุนต์เลว ๆ จักพากันเป็น ใหญ่ ก็เมื่อพวกมีสกุนต์เหล่านั้นไม่อาจเลี้ยงชีวิตอยู่ได้ จักคิดว่า เราต้องอาศัย พวกเหล่านี้เลี้ยงชีวิตสืบไป แล้วก็พากันยกธิดาให้แก่ผู้ไม่มีสกุนต์ การอยู่ร่วมกับคนพวกไม่มีสกุนต์ของกุลธิดาเหล่านั้นก็จักเป็นเช่นเดียวกับเถาทองรอง ปัสสาวะหมาจิ้งจอก

ภัยแม้มีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ย่อมไม่มีแกมมหาบพิตร

เชิญตรัสบอกสุบินข้อที่ ๗ เถิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็นอย่างนี้ **บุรุษผู้หนึ่งฟันเขี้ยว** แล้วหย่อนไปที่ใกล้เท้าแม่หมาจิ้งจอกไซตัวหนึ่งนอนอยู่ใต้ตั่งที่บุรุษนั่ง กัดกิน เขี้ยว นั้น เขาไม่ได้รู้เลยทีเดียว

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๗ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินข้อนี้ พระพุทธเจ้า
ข้า”

“มหาบพิตร ผลแม่ของสุบินข้อนี้ก็จักมีในอนาคตเหมือนกัน ด้วยว่า ใน
กาลภายหน้า หมู่สตรีจักพากันเหาะแหละโลเลในบุรุษ ลุ่มหลงในสุรา
เอาแต่แต่งตัว ชอบเที่ยวเตร่ตามถนนหนทาง เห็นแก่อามิส เป็นหญิงทุกีล มี
ความประพฤติชั่วช้า พวกนางจักกลุ่มรวมกันแย่งเอาทรัพย์ที่สามีทำงาน มี
กสิกรรมและโครักขกรรม เป็นต้น สั่งสมไว้ด้วยยาก ลำบากลำเค็ญ เอาไปซื้อ
สุราดื่มกับชายชู้ ซื้อดอกไม้ของหอมและเครื่องอุปโภคมาแต่งตน คอยสอดส่อง
มองหาชู้ โดยส่วนบนของบ้านที่มิดชิดบ้าง โดยที่ซึ่งลับตาบ้าง แม่ข้าวเปลือก
ที่เตรียมไว้สำหรับหวานในวันรุ่งขึ้นก็เอาไปซ่อม จัดทำเป็นข้าวต้ม ข้าวสวย
และของเคี้ยว เป็นต้น มากินกัน เป็นเหมือนนางหมาจิ้งจอกไซที่นอนใต้ตั่ง
คอยกัดกินเชือกที่เขาฟันแล้ว หย่อนลงไว้ใกล้ ๆ เท่านั้น

ภัยแม่มีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ยังไม่มีแก่มหาบพิตร

เชิญตรัสเล่าสุบินข้อที่ ๘ เกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็น **ตุ่มน้ำ** เต็มเปี่ยมลูกใหญ่ใบหนึ่ง
ตั้งอยู่ที่ประตูวัง ล้อมด้วยตุ่มเป็นอันมาก วรรณะทั้ง ๔ เอาหม้อตักน้ำจากทิศ
ทั้ง ๔ และทิศน้อยทั้งหลาย มาใส่ลงตุ่มที่เต็มแล้วนั้นแหละ น้ำก็เต็มแล้วเต็ม
อีกจนไหลล้นไป แม้คนเหล่านั้นก็ยังเทน้ำลงในตุ่มที่เต็มนั้นอยู่เรื่อย ๆ แต่ไม่มี
ผู้ที่จะเหลียวแลดูตุ่มที่ว่าง ๆ เลย

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๘ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลของสุบินนี้ พระพุทธเจ้า
ข้า”

“มหาบพิตร ผลแห่งสุบินนี้จักมีในอนาคตเหมือนกัน ด้วยว่า ในกาลภาย
หน้า โลกจักเสื่อม แว่นแคว้นจักหมดความหมาย พระราชาทั้งหลายจัก
ตกลยาก เป็นกำพรวด องค์กรใดเป็นใหญ่ องค์กรนั้นจักมีพระราชทรัพย์เพียงแสน
กษาปณ์ในท้องพระคลัง พระราชาเหล่านั้นตกลยากถึงอย่างนี้ จักเกณฑ์ให้ชาว
ชนบททุกคนทำการเพาะปลูกให้แก่ตน พวกมนุษย์ถูกเบียดเบียน ต้องละทิ้ง
การงานของตน พากันเพาะปลูกปุพพันพีช (อาหาร มีข้าวสาลี เป็นต้น) และ
อปรันพีช (ของว่างหลังอาหาร มีถั่ว งา เป็นต้น) ให้แก่พระราชาทั้งหลาย
เท่านั้น ต้องช่วยกันเฝ้า ช่วยกันเก็บเกี่ยว ช่วยกันนวด ช่วยกันขน ช่วยกัน
เคี้ยวน้ำอ้อย เป็นต้น และช่วยกันทำสวนดอกไม้ สวนผลไม้ พากันขนปุพพัน
พีชเป็นต้นที่เสร็จแล้วในที่นั้น ๆ มาบรรจุไว้ในยุงฉางของพระราชาเท่านั้น แม้
ผู้ที่จะมองดูยุงฉางเปล่า ๆ ในเรือนทั้งหลายของตนจักไม่มีเลย จักเป็นเช่นกับ
การเติมน้ำใส่ตุ่มที่เต็มแล้ว ไม่เหลียวแลตุ่มเปล่า ๆ บ้างเลย นั่นแล

ภัยแม้มีสุบินนี้เป็นเหตุ จะยังไม่มีแก่มหาบพิตร

เชิญตรัสเล่าสุบินข้อที่ ๙ เกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็น**สระโบกขรณี**สระหนึ่ง ดารดาษ
ไปด้วยปทุม ๕ สี ลีล มีทำขึ้นลงรอบด้าน ผุงสัตว์สองเท้า สี่เท้า พากันลงดื่ม
น้ำในสระนั้นโดยรอบ

น้ำที่อยู่ในที่ลึกกลางสระนั้นชุ่มมัว ในที่ซึ่งสัตว์สองเท้าสี่เท้าพากันยำ
เหยียบกลับใสสะอาดไม่ชุ่มมัว หม่อมฉันได้เห็นอย่างนี้

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๙ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลของสุบินนี้ พระพุทธเจ้า
ข้า”

“มหาบพิตร ผลแห่งสุบินนี้จักมีในอนาคตเหมือนกัน ด้วยว่า ในกาลภาย
หน้า พระราชาทั้งหลายจักไม่ตั้งอยู่ในธรรม ลุคคติด้วยอำนาจความพอใจ
เป็นต้น เสวยราชสมบัติ จักไม่ประทานการวินิจฉัยอรรถคดีโดยธรรม มี
พระหฤทัยมุ่งแต่สินบน โลเลในทรัพย์ ขึ้นชื่อว่าคุณธรรม คือ ความอดทน
ความเมตตา และความเอ็นดูของพระราชาเหล่านั้น จักไม่มีในหมู่ชาวแคว้น
แคว้น จักเป็นผู้กักขฬะ หยาบคาย คอยแต่เบียดเบียนหมู่มนุษย์ เหมือนหีบ
อ้อยด้วยหีบยนต์ จักกำหนดให้ส่วยต่าง ๆ บังเกิดขึ้น เก็บเอาทรัพย์

พวกมนุษย์ถูกรีดส่วยอากรหนักเข้า ไม่สามารถจะให้อะไร ๆ ได้ พากัน
ทิ้งคาม นิคม เป็นต้นเสีย อพยพไปสู่ปลายแดน ตั้งหลักฐาน ณ ที่นั้น ชนบท
ศูนย์กลางจักว่างเปล่า ชนบทชายแดนจักเป็นปึกแผ่นแน่นหนา เหมือนน้ำ
กลางสระโบกขรณีชุ่ม น้ำที่ฝั่งรอบ ๆ ใส ฉ้นใด ก็ฉ้นนั้น

ภัยแม้มีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ย่อมไม่มีแกมมหาบพิตร

เชิญตรัสเล่าพระสุบินข้อที่ ๑๐ เกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ได้เห็น **ข้าวสุก** ที่คนหุงในหม้อใบ
เดียวกันแท้ ๆ แต่หาสุกทั่วกันไม่ เป็นเหมือนผู้หุงตรวจดูแล้วว่าไม่สุก เลย
แยกกันไว้เป็น ๓ อย่าง คือ ข้าวหนึ่งแฉะ ข้าวหนึ่งดิบ ข้าวหนึ่งสุกดี

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๑๐ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินข้อนี้
พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร ผลแท้ของสุบินข้อนี้จักมีในอนาคตเหมือนกัน ด้วยว่า ใน
กาลภายหน้า พระราชาทั้งหลายจักไม่ดำรงในธรรม เมื่อพระราชาเหล่านั้นไม่
ดำรงในธรรมแล้ว ข้าราชการก็ดี พราหมณ์และคฤหบดีก็ดี ชาวนิคมนชาว
ชนบทก็ดี รวมถึงมนุษย์ทั้งหมด นับแต่สมณะและพราหมณ์ จักพากันไม่ตั้ง
อยู่ในธรรม แม้เทวดาทั้งหลายก็จักไม่ทรงธรรม

ในรัชกาลแห่งอัมมิกราชทั้งหลาย ลมทั้งหลายจักพัดไม่สม่ำเสมอ พัด
แรงจัด ทำให้วิมานในอากาศของเทวดาสั่นสะเทือน เมื่อวิมานเหล่านั้นถูกลม
พัดสั่นสะเทือน ผุงเทวดาก็พากันโกรธ แล้วจักไม่ให้ฝนตก ถึงจะตกก็จะไม่ตก
กระหน่ำทั่วแคว้นแคว้น มิฉะนั้น จักไม่ตกให้เป็นอุปการะแก่การใด การหว่าน
ในที่ที่ทั้งปวงจักไม่ตกกระหน่ำทั่วถึง แม้ในชนบท แม้ในบ้าน แม้ในตระพังแห่ง
หนึ่ง แม้ในสระลูกหนึ่ง เหมือนกันกับในแคว้น ฉะนั้น เมื่อตกตอนเหนือของ
ตระพัง ก็จักไม่ตกในตอนใต้ เมื่อตกในตอนใต้ จักไม่ตกในตอนเหนือ ข้าวกล้า
ในตอนหนึ่งจักเสียเพราะฝนชุก เมื่อฝนไม่ตกในส่วนหนึ่ง ข้าวกล้าจัก
เหี่ยวแห้ง เมื่อฝนตกดีในส่วนหนึ่ง ข้าวกล้าจักสมบูรณ์

ข้าวกล้าที่หว่านแล้วในขอบขันฑสีมาของพระราชาพระองค์เดียวกัน จัก
เป็น ๓ สถาน ด้วยประการฉะนี้ เหมือนข้าวสุกในหม้อเดียว มีผลเป็น ๓
อย่าง ฉะนั้น

ภัยแม้มีสุบินนี้เป็นเหตุ จะยังไม่มีแกมมหาบพิตร

เชิญตรัสเล่าสุบินข้อที่ ๑๑ ต่อไปเถิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็นคนทั้งหลายเอา แก่นจันทร์ มีราคาตั้งแสนกษาปณ์ ขายแลกกับเปรียงเน่า

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๑๑ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินนี้เล่า พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร แม้ผลแห่งสุบินนี้ ก็จักมีในอนาคต เมื่อศาสนาของตถาคตเสื่อมโทรมนั้นแล ด้วยว่า ในกาลภายหน้า พวกภิกษุอลัชชีเห็นแก่ปัจจัย จักมีมาก พวกเหล่านั้นจักพากันแสดงธรรมเทศนาที่ตถาคตกล่าวติเตียนความละโมภในปัจจัยไว้ แก่ชนเหล่าอื่น เพราะเหตุแห่งปัจจัย ๔ มีจิวร เป็นต้น จักไม่สามารถแสดงให้พ้นจากปัจจัยทั้งหลาย แล้วตั้งอยู่ในฝ่ายธรรม นำสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ มุ่งตรงสู่พระนิพพาน

ชนทั้งหลายก็จะฟังความสมบูรณ์แห่งบท และพยัญชนะ และสำเนียงอันไพเราะอย่างเดียวกันนั้น แล้วจักถวายเอง และยังชนเหล่าอื่นให้ถวายซึ่งปัจจัยทั้งหลายมีจิวร เป็นต้น อันมีค่ามาก

ภิกษุทั้งหลายอีกบางพวก จักพากันนั่งในที่ต่าง ๆ มีทองถนน สีแยก และประตู่แว้ง เป็นต้น แล้วแสดงธรรมแลกรูปิยะ มีเหรียญกษาปณ์ ครีงกษาปณ์ เหรียญบาท เหรียญมาสก เป็นต้น โดยประการฉะนี้

ก็เป็นการเอาธรรมที่ตถาคตแสดงไว้มีมูลค่าควรแก่พระนิพพาน ไปแสดงแลกปัจจัย ๔ แลกรูปิยะมีเหรียญกษาปณ์และเหรียญครีงกษาปณ์ เป็นต้น

จักเป็นเหมือนฝูงคนเอาแก่นจันทน์มีราคาตั้งแสน ไปขายแลกเปรียงเน่า
ฉะนั้น

ภียแม่มีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ยังไม่มีแกมหาบพิตร

เชิญตรัสเล่าสุบินข้อที่ ๑๒ ต่อไปเถิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็น กะโหลกน้ำเต้า จมน้ำได้

นี้เป็นสุบินข้อที่ ๑๒ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินนี้เล่า
พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร ผลแห่งสุบินนี้ก็จักมีในอนาคตกาล เมื่อโลกหมุนไปถึงจุด
เสื่อมในรัชกาลของพระราชกษัตริย์ผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรม

ด้วยว่าในครั้งนั้น พระราชาทั้งหลายจักไม่พระราชทานยศแก่กุลบุตรผู้
สมบูรณ์ด้วยชาติ จักพระราชทานแก่ผู้ไม่มีสกุลเท่านั้น พวกนั้นจักเป็นใหญ่
อีกฝ่ายหนึ่งจักยากจน ถ้อยคำของพวกไม่มีสกุลดุจกะโหลกน้ำเต้า ดูประหนึ่ง
หยั่งรากลงแน่นในที่เฉพาะพระพักตร์พระราชาก็ดี ที่ประตู่วังก็ดี ที่ประชุม
อำมาตย์ก็ดี ที่โรงศาลก็ดี จักเป็นคำไมโยกโคลง มีหลักฐานแน่นหนาดี

แม้ในสังฆสันนิบาต (ที่ประชุมสงฆ์) เล่า ในกิจกรรมที่สงฆ์พึงทำและคณะ
พึงทำก็ดี ทั้งในสถานที่ดำเนินอธิกรณ์เกี่ยวกับบาตร จีวร และบริเวณ เป็นต้น
ก็ดี ถ้อยคำของคนชั่วทุศีลเท่านั้นจักเป็นคำนำสัตว์ออกจากทุกข์ได้ มิใช่
ถ้อยคำของภิกษุผู้ลัทธิ เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็จักเป็นเหมือนกาลที่กะโหลกน้ำเต้า
จมน้ำด้วยประการทั้งปวง

ภัยแม้มีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ยังไม่มีแกมมหาบพิตร

เชิญตรัสเล่าสุบินที่ ๑๓ เกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็น **ศิลาแท่งทึบใหญ่** ขนาดเรือ นยอด ลอยน้ำเหมือนดังเรือ

นี้เป็นสุบินข้อที่ ๑๓ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินนี้เล่า พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร ผลแห่งสุบินแม้นี้ก็จักมีในกาลเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยว่าใน ครั้งนั้น พระราชาผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรมทั้งหลายจักพระราชทานยศแก่คนไม่มี สกกุล พวกนั้นจักเป็นใหญ่ พวกมีสกกุลจักตกยาก ใคร ๆ จักไม่ทำความเคารพ ในพวกมีสกกุลนั้น จักกระทำความเคารพในพวกที่เป็นใหญ่ฝ่ายเดียว ถ้อยคำ ของกุลบุตรผู้ฉลาดในการวินิจฉัย ผู้หนักแน่นเช่นกับศิลาทึบ จักไม่หยั่งลง ดำรงมั่นในที่เฉพาะพระพักตร์ของพระราชา หรือในที่ประชุมอำมาตย์ หรือ ในโรงศาล เมื่อพวกนั้นกำลังกล่าว พวกนอกนี้จักคอยเยาะเย้ยว่า พวกนี้พูด ทำไม

แม้ในที่ประชุมภิกษุ พวกภิกษุก็จักไม่เห็นภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ผู้ควร ทำความเคารพว่า เป็นสำคัญในฐานะต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ทั้งถ้อยคำของ ภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักเหล่านั้น ก็จักไม่หนักแน่นมั่นคง จักเป็นเหมือนเวลาที่ ศิลาทั้งหลายเลื่อนลอย ฉะนั้น

ภัยแม้มีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ยังไม่มีแกมมหาบพิตร

เชิญตรัสเล่าพระสุบินข้อที่ ๑๔ เกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็น **ฝูงเขียดตัวเล็ก ๆ** ขนาดดอกมะเขากว้าง ว่างโล่กวดงูเห่าตัวใหญ่ ๆ กัดเนื้อขาดเหมือนตัดก้านบัว แล้วกลืนกิน

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๑๔ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินนี้เล่า พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร ผลแห่งแม่สุบินข้อนี้ก็จักมีในอนาคต เมื่อโลกเสื่อมโทรมดุจกัน ด้วยว่าในครั้งนั้น พวกมนุษย์จะมีราคะจริตแรงกล้า ชาติชั่ว ปล่อยตัวปล่อยใจตามอำนาจของกิเลส จักต้องเป็นไปในอำนาจแห่งภรรยาเด็ก ๆ ของตน

ผู้คน มีทาสและกรรมกร เป็นต้นก็ดี สัตว์พาหนะ มีโคกระบือ เป็นต้นก็ดี เงินทองก็ดี บรรดามีในเรือนทุกอย่าง จักต้องอยู่ในครอบครองของพวกนางทั้งนั้น เมื่อพวกสามีถามถึงเงินทองนั้น ๆ ว่าอยู่ที่ไหน หรือถามถึงจำนวนสิ่งของว่ามีที่ไหนก็ดี พวกนางจักพากันตอบว่า มันจะอยู่ที่ไหน ๆ ก็ช่างเถิด กงการอะไรที่ท่านจะตรวจตราเล่า ท่านเกิดอยากรู้สิ่งที่มีอยู่และไม่มีอยู่ในเรือนของเราละหรือ แล้วจักดำด้วยประการต่าง ๆ ทิ่มตำเอาด้วยหอกคือปาก กัดไว้ในอำนาจ ดังทาสและคนรับใช้ ดำรงความเป็นเจ้าเป็นใหญ่ของตนไว้สืบไป

เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็จักเป็นเหมือนเวลาที่ฝูงเขียดขนาดดอกมะเขากว้างพากันขยอกกินฝูงงูเห่าซึ่งมีพิษแล่นเร็ว ฉะนั้น

ภัยแม่มีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็จักไม่มีแก่มหาบพิตรดอก

เชษฐรัสบอกสุบินข้อที่ ๑๕ เกิด”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้เห็น ผุงพญาหงษ์ทอง ที่ได้นามว่า ทอง เพราะมีขนเป็นสีทอง พากันแวดล้อมกาผู้ประกอบด้วยอัสัทธิธรรม ๑๐ ประการ เทียวหากินตามบ้าน

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๑๕ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินนี้เล่า พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร ผลแห่งสุบินนี้ก็จักมีในอนาคต ในรัชกาลของพระราชารู้ทุรพลนั้นแหละ ด้วยว่าในภายหน้า พระราชาทั้งหลายจักไม่ฉลาดในศิลปะ มีหัตถ์ศิลปะ เป็นต้น ไม่แกล้งกล้าในการยุทธ ท้าวเธอจักไม่พระราชทานความเป็นใหญ่ให้แก่พวกกุกุบุตรที่มีชาติเสมอกัน ผู้รังเกียจความวิบัติแห่งราชสมบัติของพระองค์อยู่ จักพระราชทานแก่พวกพนักงานเครื่องสร้งและพวกกัลบก เป็นต้น ซึ่งอยู่ใกล้บาทมุลของพระองค์ พวกกุกุบุตรผู้สมบุรณ์ด้วยชาติและโคตร เมื่อไม่ได้ที่พึงในราชสกุลก็ไม่สามารถเลี้ยงชีวิตอยู่ได้ จักพากันปรนนิบัติบำรุงผุงชนที่ไม่มีสกุล มีชาติและโคตรทราม ผู้ดำรงอิสริยยศ จักเป็นเหมือนผุงพญาหงษ์ทองแวดล้อมเป็นบริวารกา ฉะนั้น

ภัยแม้มีสุบินนี้เป็นเหตุ ก็ยังไม่มีแก่มหาบพิตร

เชษฐรัสเล่าสุบินข้อที่ ๑๖ ต่อไปเกิด มหาบพิตร”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในกาลก่อน ๆ เสือเหลืองพากันกัดกินผุงแกะ แต่หม่อมฉันได้เห็น ผุงแกะพากันไล่กวดผุงเสือเหลือง กัดกินอยู่มุ่มม่า ๆ ที่นั่น

เสื่ออื่น ๆ คือเสื่อดาว เสื่อโครง เห็นฝูงแกะอยู่ห่าง ๆ ก็สะดุ้งกลัว ถึงความ
สยดสยอง พวกมันวิ่งหนีหลบเข้าพุ่มไม้และป่ารก ชุกช่อนเพราะกลัวฝูงแกะ

นี่เป็นสุบินข้อที่ ๑๖ ของหม่อมฉัน อะไรเป็นผลแห่งสุบินนี้เล่า
พระพุทธเจ้าข้า”

“มหาบพิตร ผลแห่งสุบินแม่นี้ก็จักมีในรัชกาลแห่งพระราชารู้ไม่ตั้งอยู่ใน
ธรรมในอนาคตเหมือนกัน ด้วยว่าในครั้งนั้น พวกไม่มีสกุลจักเป็นราชวัลลภ
เป็นใหญ่เป็นโต พวกคนมีสกุลจักอับเฉาตกยาก ราชวัลลภเหล่านั้นพากันยัง
พระราชารักษาให้ทรงเชื่อถือถ้อยคำของตน มีกำลังในสถานที่ราชการ มีโรงศาล
เป็นต้น ก็พากันรุกเอาที่ดินไร่นาเรือกสวน เป็นต้น อันตกทอดสืบมาของพวก
มีสกุลทั้งหลายว่า ที่เหล่านี้เป็นของพวกเรา เมื่อพวกผู้มีสกุลเหล่านั้นโต้เถียง
ว่า ไม่ใช่ของพวกท่าน เป็นของพวกเรา แล้วพากันมาฟ้องร้องยังโรงศาล
เป็นต้น พวกราชวัลลภก็พากันบอกให้เขียนตีด้วยหวาย เป็นต้น จับคอใส่อก
ไป พร้อมกับข่มขู่คุกคามว่า พ่อเจ้าไม่รู้ประมาณตน มาหาเรื่องกับพวกเรา
เดี๋ยวจักไปทูลพระราชารักษาให้ลงพระราชอาญาต่าง ๆ มีตัดตีน ตัดมือ เป็นต้น

พวกผู้มีสกุลกลัวเกรงพวกราชวัลลภ ต่างก็ยินยอมให้ที่ทางที่เป็นของตน
ว่า ที่ทางเหล่านี้ถ้าเป็นของท่าน ก็เชิญครอบครองเถิด แล้วพากันกลับบ้าน
เรือนของตน นอนหวาดผวาไปตาม ๆ กัน

แม้ภิกษุผู้ชั่วช้าทั้งหลายเล่า ก็จักพากันเบียดเบียนภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก
ตามชอบใจ พวกภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักเหล่านั้นไม่ได้ที่พำนัก ก็พากันเข้าป่า
แอบแฝงอยู่ในที่รก ๆ

ข้อที่กฤษบุตรผู้มีชาติสกุลทั้งหลาย และภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักทั้งหลาย ถูกคนชาติชั่วและถูกภิกษุผู้ลามกทั้งหลายเข้าไปประทุษร้ายอย่างนี้ จักเป็นเหมือนกาลที่พวกเสือดาวและเสือโคร่งทั้งหลาย พากันหลบหนีเพราะกลัวฝูงแกะ ฉะนั้น

ภัยแม้มีسوبินนี้เป็นเหตุ ก็ยังไม่มีแกมหาบพิตร ด้วยسوبินนี้ที่มหาบพิตรเห็นแล้ว บรรารภอนาคตทั้งนั้น แต่พวกพราหมณ์มิได้ทำนายسوبินนั้นด้วยความจงรักภักดีในพระองค์โดยถูกต้อง เท่าที่ถูกต้องควร ทำนายไปเพราะอาศัยการเลียงชีพ เพราะเห็นแก่อำมิสว่า พวกเราจักได้ทรัพย์กันมาก ๆ”

ครั้นทรงทำนายผลแห่งسوبินใหญ่ ๆ ๑๖ ข้อ อย่างนี้แล้ว ตรัสว่า

“ดูกรมหาบพิตร มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้นที่มหาบพิตรได้เห็นسوبินเหล่านี้ แม้พระราชาทั้งหลายแต่ก่อน ๆ ก็ได้ทรงเห็นแล้วเหมือนกัน แม้พวกพราหมณ์ก็ถือเอาسوبินเหล่านี้นับเข้าในยอดยัญพิธีอย่างนี้เหมือนกัน ภายหลังอาศัยคำแนะนำที่พวกบัณฑิตพากันกราบทูล จึงถามพระโพธิสัตว์

แม้ท่านโบราณบัณฑิตทั้งหลาย เมื่อทำนายسوبินเหล่านี้แก่พระราชาเหล่านั้น ก็พากันทำนายทำนายองนี้แหละ”

เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลทูลอาราธนา พระผู้มีพระภาคจึงทรงนำเอาเรื่องในอดีตมาสาธก ดังต่อไปนี้

ในอดีตกาล ครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสี พระโพธิสัตว์กำเนิดในตระกูลอุทิจจพราหมณ์ เจริญวัยแล้วบวชเป็นฤๅษี ให้อภิญญาสมบัติเกิดแล้ว ได้ประลองฌานอยู่ในหิมวันตประเทศ

ในครั้งนั้น ณ พระนครพาราณสี พระเจ้าพรหมทัตทรงเห็นพระสุบินเหล่านี้โดยทำนองนี้เหมือนกัน มีพระดำรัสถามพวกพราหมณ์ พวกพราหมณ์ปรารภจะบูชาัญญ์อย่างนี้เหมือนกัน บรรดาพราหมณ์เหล่านั้น ท่านปุโรหิตมีศิษย์เป็นบัณฑิตฉลาด กล่าวกะอาจารย์ว่า

“ท่านอาจารย์ครับ คัมภีร์พระเวทย์ทั้ง ๓ ท่านอาจารย์ให้ผมเรียนจบแล้ว ในพระเวทย์ทั้ง ๓ คัมภีร์นั้น ข้อที่ว่า การฆ่าคนหนึ่งแล้ว ทำให้เกิดความสวัสดีแก่อีกคนหนึ่ง ไม่มีเลยมิใช่หรือ ขอรับ”

“พ่อคุณ ด้วยอุบายนี้ทรัพย์จำนวนมากจักเกิดแก่พวกเรา ส่วนเจ้าชะรอยอยากจะรักษาพระราชทรัพย์กระมัง”

“ท่านอาจารย์ครับ ถ้าเช่นนั้น พวกท่านจงทำงานของพวกท่านไปเถิด กระผมจักทำอะไรในสำนักของพวกท่านได้”

แล้วมานพนั้นก็เดินเรื่อยไปจนถึงพระราชอุทยาน

ในวันนั้นเอง แม้พระบรมโพธิสัตว์ก็รู้เหตุนี้ คิดว่า

“วันนี้ เมื่อเราไปถึงถิ่นมนุษย์ ความพ้นจากการจองจำจักมีแก่มหาชน”

ดังนั้นแล้ว จึงเหาะมาทางอากาศ ลงที่อุทยานนั่งเหนือแผ่นศิลาอันเป็นมงคล ประหนึ่งรูปที่หล่อด้วยทอง ฉะนั้น

มาณพเข้าไปหาพระโพธิสัตว์ ไหว้แล้ว นั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง ได้ทำการ
ต้อนรับพระโพธิสัตว์ แม้พระโพธิสัตว์ก็ได้ทำการปฏิสนธิอย่างไพเราะกับ
เขาแล้ว ถามว่า

“เป็นอย่างไรเล่าหนอ พ่อมาณพ พระราชายังจะเสวยราชสมบัติโดย
ธรรมอยู่หรือ”

“ข้าแต่พระคุณเจ้าผู้เจริญ พระราชายังได้พระนามว่าธรรมิกราชอยู่ดอก
ครับ ก็แต่ว่า พวกพราหมณ์กำลังชักจูงพระองค์ให้วิ่งไปผิดทาง พระราชาทรง
เห็นพระสุบิน ๑๖ ข้อ ตรัสบอกแก่พวกพราหมณ์ พวกพราหมณ์กล่าวว่า
พวกเราจักต้องบูชาโยธู แล้วเตรียมการทันที

พระคุณเจ้าผู้เจริญขอรับ การที่พระคุณเจ้าทำให้พระราชาทรงเข้า
พระทัยว่า ขึ้นชื่อว่าผลแห่งสุบินนี้ เป็นอย่างนี้ แล้วช่วยให้มหาชนพ้นจากภัย
จะมีควรหรือขอรับ”

“พ่อมาณพ เราเองก็ 모르จักพระราชา พระราชาเล่าก็มีได้ทรงรู้จักเรา ถ้า
พระองค์เสด็จมาถาม ณ ที่นี้ เราพึงบอกแก่พระองค์ได้”

“ข้าแต่พระคุณเจ้าผู้เจริญ กระผมจักนำพระองค์เสด็จมา ขอพระคุณเจ้า
ได้โปรดนั่งรอการมาของกระผม สักครู่หนึ่งนะขอรับ”

มาณพขอให้พระโพธิสัตว์ปฏิญาณแล้ว ก็ไปสู่พระราชสำนัก กราบทูลว่า

“ข้าแต่มหाराชเจ้า ดาบสผู้เที่ยวไปในอากาศได้องค์หนึ่ง ลงมาในอุทยานของพระองค์ กล่าวว่า จักทำนายผลของพระสุบินที่พระองค์ทรงเห็น กำลังรอพระองค์อยู่”

พระราชาทรงสดับคำของมาณพนั้น ก็รีบเสด็จไปพระอุทยานด้วยบริวารเป็นอันมากทันที ทรงไหว้พระดาบสแล้ว ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วมีพระดำรัสถามว่า

“ข้าแต่พระคุณเจ้าผู้เจริญ ได้ยินว่า พระคุณเจ้าทราบผลแห่งสุบินที่หม่อมฉันเห็นหรือ”

“ขอถวายพระพร มหาบพิตร อาตมภาพทราบ”

“ถ้าเช่นนั้น นิมนต์พระคุณเจ้าทำนายเถิด”

“ขอถวายพระพร มหาบพิตร อาตมภาพจะทำนายถวาย เชิญมหาบพิตรตรัสเล่าพระสุบินตามที่ทรงเห็นให้อาตมภาพฟังก่อนเถิด”

“ดีละ พระคุณเจ้าผู้เจริญ”

“โคอุสุภราช ๑ ต้นไม้ทั้งหลาย ๑ แม้โคทั้งหลาย ๑ โคทั้งหลาย ๑ ม้า ๑ ภาตทอง ๑ นางสุนัขจิ้งจอก ๑ ตุ่มน้ำ ๑ สระโบกขรณี ๑ ข้าวไม่สุก ๑ จันทน์แดง ๑ น้ำเต้าจม ๑ คีลาลอย ๑ เขียดขยอกงู ๑ หงส์ทองล้อมกา ๑ เสือดาว เสือโคร่งกลัวแพะจริง ๆ ๑”

แล้วตรัสบอกสุบินตามนิยามที่พระเจ้าปเสนทิโกศลตรัสบอกนั่นเอง

แม้พระโพธิสัตว์ก็ทำนายผลแห่งสุบินเหล่านั้นโดยพิสดารตามทำนองที่
พระศาสดาทรงทำนายในบัดนี้แหละ

ในที่สุด ถวายพระพรด้วยตนเองดังนี้ว่า

“ดูกรมหาบพิตร ผลแห่งพระสุบินเหล่านั้นมีดังนี้ คือการบูชาัญญที่กำลัง
ดำเนินไปเพื่อปิดเป่าพระสุบินเหล่านั้น ย่อมดำเนินไปผิดหลักเกณฑ์

เพราะเหตุว่า ผลแห่งสุบินเหล่านี้จักมีในกาลที่โลกถึงจุดเสื่อม คือ

ในกาลที่ต่างถือเอาข้อที่มีใช้เหตุ ว่าเป็นเหตุ

ในกาลที่ทิ้งเหตุเสีย ว่ามิใช่เหตุ

ในกาลที่ถือเอาข้อที่ไม่จริง ว่าเป็นจริง

ในกาลที่ละทิ้งข้อที่จริงเสีย ว่าไม่เป็นจริง

ในกาลที่พวกอลัชชีมีมากขึ้น และในกาลที่พวกลัชชีลดน้อยถอยลง

ยังไม่มีในยุคนี้ หมายความว่า ผลของพระสุบินเหล่านี้ยังไม่มีในบัดนี้ คือ
ในรัชกาลของมหาบพิตร หรือในศาสนาของตถาคตนี้ ในยุคนี้ คือ ในชั่วบุรุษ
ปัจจุบันนี้

เพราะเหตุนั้น การบูชาัญญที่กำลังดำเนินไปเพื่อปิดเป่าผลแห่งพระสุบิน
เหล่านี้จึงเป็นไปโดยคลาดเคลื่อน เลิกการบูชาัญญนั้นเสียเถิด ภัยหรือความ
สะดุ้งอันมีพระสุบินนี้เป็นเหตุ ยังไม่มีแก่มหาบพิตร”

พระมหาบุรุษทำพระราชโองการให้เบาพระทัย ปลดปล่อยมหาชนจากการจองจำแล้ว กลับเหาะขึ้นอากาศ ถวายโอวาทแด่พระราชชา ชักจูงให้ดำรงมั่นในศีล ๕ แล้วถวายพระพรว่า

“ตั้งแต่บัดนี้ต่อไป มหาบพิตรอย่าได้ร่วมคิดกับพราหมณ์บูชายัญที่มีชื่อว่า ปสุฆาตยัญ (ยัญฆ่าสัตว์) อีกต่อไป”

ครั้นพระมหาบุรุษแสดงธรรมแล้ว กลับไปที่อยู่ของตนทางอากาศนั้นแล

ฝ่ายพระราชชาตั้งอยู่ในโอวาทของพระโพธิสัตว์ ทรงทำบุญ มีให้ทาน เป็นต้น แล้วเสด็จไปตามยถากรรม

พระบรมศาสดาครั้นทรงนำพระธรรมเทศนานี้มาแล้ว ตรัสให้พระเจ้าปเสนทิโกศลเลิกบูชายัญด้วยพระพุทธรูปดำรัสว่า

“ภัยเพราะพระสุบินเป็นปัจจัย ยังไม่มีแกมมหาบพิตรดอก มหาบพิตรจงสั่งให้เลิกยัญเสียเถิด”

พระผู้มีพระภาคพระราชทานชีวิตทานแก่มหาชนแล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิ ทรงประชุมชาดกว่า

“พระราชชาในครั้งนั้นได้มาเป็น พระอานนท์ ในครั้งนี้

มาณพได้มาเป็น พระสารีบุตร
ส่วนพระดาบสได้มาเป็นเรา ตถาคต ฉะนี้แล”

28

ธรรมเจตียสูตร

ธรรมเจตีย์

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ นิคมของพวกเจ้าศากยะอันมีชื่อว่า เมทพุปะ ในแคว้นสักกะ ก็สมัยนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จไปถึงนครกนิคมด้วยพระราชกรณียะบางอย่าง ครั้นนั้น ท้าวเธอรับสั่งกะที่ชกการายนะเสนาบดีว่า

“ดูกรการายนะผู้สหาย ท่านจงเทียมยานที่ดี ๆ ไว้ เรา

AUDIO 28

จะไปดูภูมิภาคอันดีในพื้นที่อุทยาน”

ที่ชมการายนะเสนาบดีรับสนองพระราชดำรัสแล้ว ให้เทียมราชยานที่ดี ๆ ไว้แล้ว กราบทูลแก่พระเจ้าปเสนทิโกศลว่า

“ขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้าเทียมพระราชยานที่ดี ๆ ไว้เพื่อไต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทพร้อมแล้ว ขอไต้ฝ่าพระบาททรงทราบกาลอันควรในบัดนี้เถิด ขอเดชะ”

ลำดับนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จขึ้นทรงยานพระที่นั่งอย่างดี เสด็จออกจากนครกนิคมโดยกระบวนพระราชยานอย่างดี ๆ ด้วยพระราชาานุภาพอันยิ่งใหญ่ เสด็จไปยังสวนอันรื่นรมย์ เสด็จพระราชดำเนินด้วยยานพระที่นั่งจนสุดภูมิประเทศที่ยานพระที่นั่งจะไปได้ จึงเสด็จลงทรงพระดำเนินเข้าไปยังสวน เสด็จพระราชดำเนินเที่ยวไป ๆ มา ๆ เป็นการพักผ่อน ได้ทอดพระเนตรเห็นต้นไม้ล้วนน่าดู ชวนให้เกิดความพอใจ เฝยบส้งัด ปราศจากเสียงอ้ออึง ปราศจากคนสัญจรไปมา ควรแก่การงานอันจะพึงทำในที่ลับของมนุษย์สมควรเป็นที่อยู่ของผู้ต้องการความส้งัด ครั้นแล้ว ทรงเกิดพระปีติ ประารภพระผู้มีพระภาคว่า

“ต้นไม้เหล่านี้ล้วนน่าดู ชวนให้เกิดความพอใจ เฝยบ ปราศจากเสียงอ้ออึง ปราศจากคนสัญจรไปมา ควรแก่การงานอันจะพึงทำในที่ลับของมนุษย์ สมควรเป็นที่อยู่ของผู้ต้องการความส้งัด เหมือนดังว่า เป็นที่ที่เรำเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า”

ลำดับนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศล รับสั่งกะที่ชมการายนะเสนาบดีว่า

“ดูกรที่ฆมารายณะผู้สหาย ต้นไม้เหล่านี้มันล้วนน่าดู ชวนให้เกิดความ
ผ่องใส เจียบ ปราศจากเสียงอื้ออึง ปราศจากคนสัญจรไปมา ควรแก่การงาน
อันจะพึงทำในที่ลับของมนุษย์ สมควรเป็นที่อยู่ของผู้ต้องการความสงบ
เหมือนดังว่า เป็นที่ที่เราเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

ดูกรที่ฆมารายณะผู้สหาย เดียวนี้พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัม-
พุทธเจ้าพระองค์นั้น ประทับอยู่ ณ ที่ไหนหนอ”

ที่ฆมารายณะเสนาบดีกราบทูลว่า

“ข้าแต่ महाराชา มินิคมของพวกเจ้าศากยะชื่อว่าเมทพุปะ เดียวนี้ พระผู้
มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ประทับอยู่ ณ นิคมนั้น
พระพุทธรูปเจ้าข้า”

“ดูกรการายณะผู้สหาย ก็นิคมของพวกเจ้าศากยะชื่อว่าเมทพุปะ อยู่ไกล
จากนิคมนครกะเพียงไร”

“ข้าแต่ महाराช ไม่ไกลนัก ระยะทาง ๓ โยชน์ อาจเสด็จถึงได้โดยไม่ถึง
วัน ขอเดชะ”

“ดูกรการายณะผู้สหาย ถ้าเช่นนั้น ท่านจงเทียมยานที่ดี ๆ ไว้ เราจักไป
เฝ้าพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า”

ที่ฆมารายณะเสนาบดีทูลรับสนองพระราชดำรัสแล้ว สั่งให้เทียมยานที่
ดี ๆ ไว้ แล้วกราบทูลแก่พระเจ้าปเสนทิโกศลว่า

“ขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้าเทียมยานที่ดี ๆ ไว้พร้อมแล้ว พระเจ้าข้า ขอให้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้โปรดทรงทราบกาลอันควรในบัดนี้เถิด”

ลำดับนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จขึ้นทรงยานพระที่นั่งอย่างดี เสด็จจากนครกนิคมโดยกระบวนพระราชยานอย่างดี เสด็จไปยังนิคมของพวกเจ้าศากยะชื่อว่าเมทพุปะ เสด็จถึงนิคมนั้นโดยเวลาไม่ถึงวัน เสด็จเข้าไปยังสวนเสด็จพระราชดำเนินด้วยยานพระที่นั่งไปจนสุดภูมิประเทศที่ยานพระที่นั่งจะไปได้ เสด็จลงจากยานพระที่นั่ง แล้วทรงดำเนินเข้าไปยังสวน

ก็สมัยนั้นแล ภิกษุเป็นอันมากเดินจงกรมอยู่ในที่แจ้ง ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปหาภิกษุเหล่านั้น แล้วตรัสถามภิกษุเหล่านั้นว่า

“ข้าแต่ท่านทั้งหลายผู้เจริญ เดียวนี้พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ที่ไหน ข้าพเจ้าประสงค์จะเฝ้าพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า”

ภิกษุเหล่านั้นถวายพระพรว่า

“ดูกรมหาบพิตร นั้นพระวิหาร พระทวารปิดเสียแล้ว เชิญมหาบพิตรเงียบเสียง ค่อย ๆ เสด็จเข้าไปถึงระเบียงแล้ว ทรงกระแอม เคาะพระทวารเข้าเถิด พระผู้มีพระภาคจักทรงเปิดพระทวารรับมหาบพิตร ขอถวายพระพร”

ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงมอบพระแสงขรรค์ และพระอู่ณหิศแก่ที่ฆการายณะเสนาบดีในที่นั้น ครั้งนั้น ที่ฆการายณะเสนาบดีมีความดำริว่า

“บัดนี้ พระมหाराชาจกทรงปรึกษาความลับ เราควรจะยืนอยู่ในที่นี้
แหละ”

ลำดับนั้นแล พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงเงียบเสียง เสด็จเข้าไปทางพระ
วิหารซึ่งปิดพระทวาร ทรงค้อย ๆ เสด็จเข้าไปถึงพระระเบียง ทรงกระแอม
แล้วทรงเคาะพระทวาร

พระผู้มีพระภาคเปิดพระทวาร ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จ
เข้าไปยังพระวิหาร ทรงชบพระเศียรลงแทบพระยุคลบาทของพระผู้มีพระ
ภาค ทรงจูบพระยุคลบาทของพระผู้มีพระภาคด้วยพระโอษฐ์ ทรงนวดพระ
ยุคลบาทด้วยพระหัตถ์ และทรงประกาศพระนามว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันคือพระเจ้าปเสนทิโกศล
ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันคือพระเจ้าปเสนทิโกศล”

พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า

“ดูกรมหาบพิตร มหาบพิตรทรงเห็นอำนาจประโยชน์อะไร จึงทรง
กระทำการเคารพนอบน้อมเป็นอย่างยิ่งเห็นปานนี้ในสรีระนี้ และทรงแสดง
อาการฉันทมิตร”

พระเจ้าปเสนทิโกศลกราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันมีความเลื่อมใสในธรรม ในพระผู้มีพระ
ภาคว่า พระผู้มีพระภาคตรัสรู้เองโดยชอบ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัส
ดีแล้ว พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคปฏิบัติดีแล้ว

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอประทานพระวโรกาส หม่อมฉันเห็นสมณ-
พราหมณ์พวกหนึ่งประพฤติพรหมจรรย์ กำหนดที่สุด ๑๐ ปี บ้าง ๒๐ ปีบ้าง
๓๐ ปีบ้าง ๔๐ ปีบ้าง สมัยต่อมา สมณพราหมณ์เหล่านั้นอาบน้ำดำเกล้า
ลูบไล้อย่างดี แต่งผมและหนวด บำเรอตนให้เอิบอิมพรั่งพร้อมไปด้วย
เบญจกามคุณ

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แต่หม่อมฉันได้เห็นภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้
ประพฤติพรหมจรรย์ บริสุทธี บริบูรณ์ มีชีวิตเป็นที่สุดจนตลอดชีวิต อนึ่ง
หม่อมฉันมิได้เห็นพรหมจรรย์อื่นอันบริสุทธีบริบูรณ์อย่างนี้ นอกจากธรรม
วินัยนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แม้ข้อนี้ ก็เป็นความเลื่อมใสในธรรมในพระผู้มี
พระภาคของหม่อมฉันว่า

พระผู้มีพระภาคตรัสรู้เองโดยชอบ

พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคปฏิบัติดีแล้ว

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง พระราชาก็ยังวิวาทกับพระราช
แม่กษัตริย์ก็ยังวิวาทกับกษัตริย์ แม่พราหมณ์ก็ยังวิวาทกับพราหมณ์ แม่
คฤหบดีก็ยังวิวาทกับคฤหบดี แม่มารดา ก็ยังวิวาทกับบุตร แม่บุตรก็ยังวิวาท
กับมารดา แม่บิดาก็ยังวิวาทกับบุตร แม่บุตรก็ยังวิวาทกับบิดา แม่พี่น้องชาย
ก็ยังวิวาทกับพี่น้องหญิง แม่พี่น้องหญิงก็ยังวิวาทกับพี่น้องชาย แม่สหายก็ยัง
วิวาทกับสหาย

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แต่หม่อมฉันได้เห็นภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้
สมัครสมานกัน ชื่นชมกัน ไม่วิวาทกัน เข้ากันได้สนิทเหมือนน้ำกับน้ำมัน มอง
ดูกันและกันด้วยจักขุอันเปี่ยมด้วยความรักอยู่

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันไม่เคยเห็นบริษัทอื่นที่สมัครสมานกัน
อย่างนี้ นอกจากธรรมวินัยนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แม้ข้อนี้ ก็เป็นความเลื่อมใสในธรรมในพระผู้มีพระ
ภาคของหม่อมฉัน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง หม่อมฉันเดินเที่ยวไปตามอาราม
ทุกอาราม ตามอุทยานทุกอุทยานอยู่เนือง ๆ ในที่นั้น ๆ หม่อมฉันได้เห็น
สมณพราหมณ์พวกหนึ่ง ชูบผอม เศร้าหมอง มีผิวพรรณไม่ผ่องใส ผอมเหลือง
ตามตัวสะพรั่งไปด้วยเส้นเอ็น ดูเหมือนว่าจะไม่กล้าสบตาคน หม่อมฉันนั้นได้
เกิดความคิดว่า ท่านเหล่านี้คงไม่ยินดีประพฤติพรหมจรรย์เป็นแน่ หรือว่า
ท่านเหล่านั้นมีบาปกรรมอะไรที่ทำแล้วปกปิดไว้ ท่านเหล่านี้จึงชูบผอม เศร้า
หมอง มีผิวพรรณไม่ผ่องใส ผอมเหลือง ตามตัวสะพรั่งไปด้วยเส้นเอ็น ดู
เหมือนว่าจะไม่กล้าสบตาคน

หม่อมฉันเข้าไปหาสมณพราหมณ์เหล่านั้นแล้วถามว่า

“ดูกรท่านผู้มีอายุทั้งหลาย เหตุไรหนอท่านทั้งหลายจึงชูบผอม เศร้า
หมอง มีผิวพรรณไม่ผ่องใส ผอมเหลือง ตามตัวสะพรั่งไปด้วยเส้นเอ็น ดู
เหมือนว่าจะไม่กล้าสบตาคน”

สมณพราหมณ์เหล่านั้นได้ตอบอย่างนี้ว่า “คุณกรมหาบพิตร อาตมภาพทั้งหลายเป็นโรคพันธุกรรม”

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แต่หม่อมฉันได้เห็นภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ร่าเริงยิ่งนัก มีใจชื่นบาน มีรูปอันน่ายินดี มีอินทรีย์เอิบอิม มีความขวนขวายน้อย มีขนอันตกลีงซีพด้วยของที่ผู้อื่นให้ มีใจตั้งมฤคอยู่

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันได้มีความคิดว่า ท่านเหล่านี้คงรู้คุณวิเศษ ยิ่งขึ้นไปกว่าเดิมในพระศาสนาของพระผู้มีพระภาคเป็นแน่ ท่านเหล่านี้จึง ร่าเริงยิ่งนัก มีใจชื่นบาน มีรูปอันน่ายินดี มีอินทรีย์เอิบอิม มีความขวนขวายน้อย มีขนอันตกลีงซีพด้วยของที่ผู้อื่นให้ มีใจตั้งมฤคอยู่

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แม้ข้อนี้ ก็เป็นความเลื่อมใสในธรรม ในพระผู้มีพระภาคของหม่อมฉัน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง หม่อมฉันเป็นขัตติยราช ได้มูรธาภิเษกแล้ว ย่อมสามารถจะให้ฆ่าคนที่ควรฆ่าได้ จะให้ริบคนที่ควรริบก็ได้ จะให้เนรเทศคนที่ควรเนรเทศก็ได้ เมื่อหม่อมฉันนั่งอยู่ในที่วินิจฉัยความ ก็ยังมีคนทั้งหลายพูดสอดขึ้นในระหว่าง ๆ หม่อมฉันจะห้ามว่า

“คุณกรท่านผู้เจริญทั้งหลาย เมื่อเรานั่งอยู่ในที่วินิจฉัยความ ท่านทั้งหลายอย่าพูดสอดขึ้นในระหว่าง จงรอกอยให้สุดถ้อยคำของเราเสียก่อน”

ดังนี้ ก็ไม่ได้ คนทั้งหลายก็ยังพูดสอดขึ้นในระหว่างถ้อยคำของหม่อมฉัน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แต่หม่อมฉันได้เห็นภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ในสมัยใด พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมแก่บริษัทหลายร้อยในบริษัทนั้น สาวกทั้งหลายของพระผู้มีพระภาคไม่มีเสียงจามหรือไอเลย

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เรื่องเคยมีมาแล้ว พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมแก่บริษัทหลายร้อย ในบริษัทนั้น สาวกของพระผู้มีพระภาครูปหนึ่งได้ไอขึ้น เพื่อนพรหมจรรย์รูปหนึ่ง ได้อาเข้ากระตุ้นเธอรูปนั้น ด้วยความประสงค์จะให้เธอรู้สึกตัวว่า ท่านจงเงียบเสียง อย่าได้ทำเสียงดังไป พระผู้มีพระภาคผู้เป็นศาสดาของเราทั้งหลายกำลังทรงแสดงธรรมอยู่ หม่อมฉันเกิดความคิดขึ้นว่า น้าอัศจรรย์หนอ ไม่เคยมีมา ได้ยินว่า บริษัทจักเป็นอันพระผู้มีพระภาค ทรงฝึกดีแล้วอย่างนี้ โดยไม่ต้องใช้อาชญา โดยไม่ต้องใช้ศาสตรา

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันไม่เคยได้เห็นบริษัทอื่นที่ฝึกได้ดีอย่างนี้ นอกจากธรรมวินัยนี้

แม้ข้อนี้ ก็เป็นความเลื่อมใสในธรรมในพระผู้มีพระภาคของหม่อมฉัน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง หม่อมฉันได้เห็นกษัตริย์ พราหมณ์ คฤหบดี ผู้เป็นบัณฑิตบางพวกในโลกนี้ เป็นผู้ฉลาด อาจย้าย ถ้อยคำอันเป็นข้อได้ มีปัญญา สามารถยิงชนทรายได้

กษัตริย์ พราหมณ์ คฤหบดีเหล่านั้น เทียวทำลายทิวทัศน์ของผู้อื่นด้วย ปัญญา พอได้ยินข่าวว่าพระสมณโคดมจักเสด็จถึงบ้านหรือนิคมชื่อนั้น กษัตริย์ พราหมณ์ คฤหบดีเหล่านั้นก็พากันแต่งปัญหาด้วยตั้งใจว่า พวกเรา จักพากันเข้าไปหาพระสมณโคดมแล้วถามปัญหานี้ ถ้าพระสมณโคดมอันพวก

เราถามอย่างนี้แล้ว จักพยากรณ์อย่างนี้ไซ้ พวกเราจักยกวาทะอย่างนี้แก่ พระสมณโคดม ถ้าแม้พระสมณโคดมอันเราทั้งหลายถามอย่างนี้แล้ว จักพยากรณ์อย่างนี้ไซ้ พวกเราก็จักยกวาทะแม้อย่างนี้แก่พระสมณโคดม

กษัตริย์ พราหมณ์ คฤหบดีเหล่านั้นได้ยินข่าวว่า พระสมณโคดมเสด็จถึง บ้าน หรือนิคมโน้นแล้ว ก็พากันไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ พระผู้มีพระภาคทรงชี้แจงให้กษัตริย์ พราหมณ์ คฤหบดีเหล่านั้นเห็นแจ้ง ให้สมาทานให้อาจหาญ ใ้ร่าเริง ด้วยธรรมิกถา

กษัตริย์ พราหมณ์ คฤหบดีเหล่านั้นอันพระผู้มีพระภาคทรงชี้แจงให้ เห็นแจ้ง ให้สมาทาน ให้อาจหาญ ใ้ร่าเริงด้วยธรรมิกถาแล้ว ไม่ทูลถาม ปัญหาแก่พระผู้มีพระภาค ที่ไหนจักยกวาทะแก่พระองค์เล่า ที่แท้ ก็พากัน ยอมตนเข้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แม้ข้อนี้ ก็เป็นความเลื่อมใสในธรรมในพระผู้มีพระภาคของหม่อมฉัน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง หม่อมฉันได้เห็นสมณะผู้เป็น บัณฑิตบางพวกในโลกนี้ เป็นผู้ฉลาด อาจย้ายถ้อยคำอันเป็นข้อได้ มี ปัญญา สามารถยิงชนทรายได้

สมณะเหล่านั้นเที่ยวทำลายทิฐิของผู้อื่นด้วยปัญญา พอได้ยินข่าวว่า พระสมณโคดมจักเสด็จถึงบ้านหรือนิคมโน้นสมณะเหล่านั้นก็พากันแต่ง ปัญหาด้วยตั้งใจว่า พวกเราจักพากันเข้าไปหาพระสมณโคดมแล้วถามปัญหา นี้ ถ้าพระสมณโคดมอันพวกเราถามอย่างนี้แล้ว จักพยากรณ์อย่างนี้ไซ้ พวก

เราจักยกวาทะอย่างนี้แก่พระสมณโคดม ถ้าแม่พระสมณโคดมอันเราทั้งหลาย
ถามอย่างนี้แล้ว จักพยากรณ์อย่างนี้ไซ้ พวกเราก็จักยกวาทะแม่อย่างนี้แก่
พระสมณโคดม

สมณะเหล่านั้นได้ยินข่าวว่า พระสมณโคดมเสด็จถึงบ้าน หรือนิคมโน้น
แล้ว ก็พากันไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ พระผู้มีพระภาคทรงชี้แจงให้
สมณะเหล่านั้นเห็นแจ้ง ให้สมาทาน ให้आจหาญ ให้ร่าเริงด้วยธรรมิกถา

สมณะเหล่านั้น อันพระผู้มีพระภาคทรงชี้แจงให้เห็นแจ้ง ให้สมาทาน ให้
आจหาญ ให้ร่าเริงด้วยธรรมิกถาแล้ว ไม่ทูลถามปัญหาแก่พระผู้มีพระภาค
ที่ไหนจักยกวาทะแก่พระองค์เล่า ที่แท้ ย่อมขอโอกาสแก่พระผู้มีพระภาค
เพื่อขอออกบวชเป็นบรรพชิต พระผู้มีพระภาคก็ทรงให้เขาเหล่านั้นบวช

ครั้นเขาเหล่านั้นได้บวชอย่างนี้แล้ว เป็นผู้หลีกออกจากหมู่ ไม่ประมาท มี
ความเพียร มีตนส่งไปแล้วอยู่ ไม่นานนัก ก็ทำให้แจ้งซึ่งที่สุดแห่ง
พรหมจรรย์อันยอดเยี่ยมที่กุลบุตรทั้งหลายออกบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบ
ต้องการนั้น ด้วยปัญญาอันยิ่งเองในปัจจุบันเข้าถึงอยู่

ท่านเหล่านั้นพากันกล่าวอย่างนี้ว่า

“ดูกรท่านผู้เจริญทั้งหลาย เราทั้งหลายย่อมไม่พินาศละชิหนอ ด้วยว่า
เมื่อก่อนเราทั้งหลายไม่ได้เป็นสมณะเลย ก็ปฏิญาณว่าเป็นสมณะ ไม่ได้เป็น
พราหมณ์เลย ก็ปฏิญาณว่าเป็นพราหมณ์ ไม่ได้เป็นพระอรหันต์เลย ก็
ปฏิญาณว่าเป็นพระอรหันต์ บัดนี้ พวกเราเป็นสมณะ เป็นพราหมณ์ เป็นพระ
อรหันต์”

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แม้ข้อนี้ ก็เป็นความเลื่อมใสในธรรมในพระผู้มีพระ
ภาคของหม่อมฉัน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง ช่างไม้สองคน คนหนึ่งชื่ออสิ-
ทันตะ คนหนึ่งชื่อปุราณะ กินอยู่ของหม่อมฉัน ใช้ยวดยานของหม่อมฉัน
หม่อมฉันให้เครื่องเลี้ยงชีพแก่เขา นำยศมาให้เขา แต่ถึงกระนั้น เขาจะได้
ทำความเคารพนบถนอบในหม่อมฉันเหมือนในพระผู้มีพระภาคก็หาไม่

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เรื่องเคยมีมาแล้ว หม่อมฉันยกกองทัพออกไปเพื่อ
จะทดลองช่างไม้อสิทันตะและช่างไม้ปุราณะนี้ดู จึงเข้าพักอยู่ที่พักอันคับ
แคบแห่งหนึ่ง ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ครั้งนั้นแล นายช่างอสิทันตะและนาย
ช่างปุราณะเหล่านี้ยังกาลให้ล่วงไปด้วยธรรมิกถาตลอดราตรีเป็นอันมาก ได้
ฟังว่า พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ที่ศใด เขาก็ผินศีรษะไปทางทิศนั้น นอน
เหยียดเท้ามาทางหม่อมฉัน

หม่อมฉันมีความคิดว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย น่าอัศจรรย์นักหนอ ไม่เคยมี
มาแล้วหนอ นายช่างอสิทันตะและนายช่างปุราณะเหล่านี้ กินอยู่ของเรา ใช้
ยวดยานก็ของเรา เราให้เครื่องเลี้ยงชีพแก่เขา นำยศมาให้เขา แต่ถึงกระนั้น
เขาจะได้ทำความเคารพนบถนอบในเราเหมือนในพระผู้มีพระภาคก็หาไม่
ท่านเหล่านี้คงจะรู้คุณวิเศษยิ่งขึ้นไปกว่าเดิมในศาสนาของพระผู้มีพระ
ภาคพระองค์นั้นเป็นแน่

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แม้ข้อนี้ ก็เป็นความเลื่อมใสในธรรมในพระผู้มีพระ
ภาคของหม่อมฉัน

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง แม่พระผู้มีพระภาคก็เป็นกษัตริย์
แม่หม่อมฉันก็เป็นกษัตริย์ แม่พระผู้มีพระภาคก็เป็นชาวโกศล แม่หม่อม
ฉันก็เป็นชาวโกศล แม่พระผู้มีพระภาคก็มีพระชนมายุ ๘๐ ปี แม่หม่อมฉัน
ก็มีอายุ ๘๐ ปี

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ด้วยเหตุนี้แล หม่อมฉันจึงได้ทำความเคารพ
นบนอบเป็นอย่างยิ่งในพระผู้มีพระภาค และแสดงอาการเป็นฉันทมิตร

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าเช่นนั้น หม่อมฉันขอทูลลาไป ณ บัดนี้ หม่อม
ฉันมีกิจมาก มีกรณียะมาก”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกรมหาบพิตร มหาบพิตรจงทรงทราบกาลอันควรในบัดนี้เถิด”

ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จลุกจากที่ประทับ ทรงถวายอภิวาท
พระผู้มีพระภาค ทรงกระทำประทักษิณ แล้วเสด็จหลีกไป

ครั้งนั้นแล เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จไปแล้วไม่นาน พระผู้มีพระภาค
ตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าปเสนทิโกศลพระองค์นี้ตรัส ธรรมเจดีย์ คือ
พระวาจาเคารพธรรม ทรงลุกจากที่ประทับนั่งแล้วเสด็จหลีกไป

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเรียนธรรมเจดีย์นี้ไว้ จงทรงจำธรรม
เจดีย์นี้ไว้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมเจดีย์ประกอบด้วยประโยชน์ เป็นอาทิ
พรหมจรรย์”

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระพุทธพจน์นี้แล้ว ภิกษุเหล่านั้นพากันชื่นชม
ยินดีพระภาสิตของพระผู้มีพระภาค ฉะนั้นแล

ท่ายเลม

Itani

บทส่งท้าย

ขอนอบน้อมเหนือเศียรเกล้า แต่พระผู้มีพระภาคสัมมาสัมพุทธองค์
ศาकยมุนีเจ้า ผู้ทรงพระกรุณาธิคุณอนันต์ ที่ทรงเผยพระสัทธรรมอันยอด
เยี่ยมที่ทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง มาโปรดปวงสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวง

ขอนอบน้อมด้วยเศียรเกล้า แต่พระอัครสาวกผู้ทรงรวบรวมและเผยแผ่
แสงพระธรรมคำสั่งสอนขององค์พระศาสดาอย่างครบถ้วน และสืบทอดมา
จนถึงปัจจุบัน

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณ และขออนุโมทนาบุญกับทุกท่านที่ให้การ
สนับสนุนทุกรูปแบบในกิจกรรมกุศล ร่วมเผยแผ่พระธรรมของพระผู้มีพระภาค
สัมมาสัมพุทธโธในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้

ขออนุโมทนาบุญกับผู้อ่านและผู้ฟังทุกท่าน ที่ได้มณสิการพระธรรมอัน
ยอดยิ่งนี้เข้าสู่ดวงใจ

อ้างอิง

Audio	อ้างอิง
Audio 1	ประกาศ สุระเสน, พระคัมภีร์อนาคตวงศ์, กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐
Audio 2	ทหรัสสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๒๒-๓๒๗ หน้า ๘๖-๘๘
Audio 3	ปุริสสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๒๘-๓๓๐ หน้า ๘๘-๘๙
Audio 4	ราชสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๓๑-๓๓๓ หน้า ๘๙-๙๐
Audio 5	ปิยสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๓๔-๓๓๖ หน้า ๙๐-๙๑
Audio 6	อัตรักขิตสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๓๗-๓๓๙ หน้า ๙๑-๙๒
Audio 7	อัมปกสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๔๐-๓๔๒ หน้า ๙๒-๙๓
Audio 8	อรรณกรณสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๔๓-๓๔๕ หน้า ๙๓-๙๔
Audio 9	มัลลิกาสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๔๖-๓๔๘ หน้า ๙๔-๙๕
Audio 10	ยัญญสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๔๙-๓๕๑ หน้า ๙๕-๙๗
Audio 11	พันธนสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๕๒-๓๕๓ หน้า ๙๗-๙๘
Audio 12	ชฎิลสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๕๔-๓๕๘ หน้า ๙๙-๑๐๑
Audio 13	ปัญจราชสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๕๙-๓๖๓ หน้า ๑๐๑-๑๐๓
Audio 14	โทณปากสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๖๔-๓๖๗ หน้า ๑๐๓-๑๐๔
Audio 15	ปฐมสังคามวัตตสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๖๘-๓๗๑ หน้า ๑๐๔-๑๐๕
Audio 16	ทุตยสังคามวัตตสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๗๒-๓๗๕ หน้า ๑๐๕-๑๐๗
Audio 17	ธิตุสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๗๖-๓๗๗ หน้า ๑๐๗-๑๐๘
Audio 18	ปฐมอัมปมาทสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๗๘-๓๘๐ หน้า ๑๐๘-๑๐๙
Audio 19	ทุตยอัมปมาทสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๘๑-๓๘๕ หน้า ๑๐๙-๑๑๑
Audio 20	ปฐมาปุตตกสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๘๖-๓๘๙ หน้า ๑๑๑-๑๑๓
Audio 21	ทุตยาปุตตกสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๙๐-๓๙๒ หน้า ๑๑๔-๑๑๕
Audio 22	ปุคคลสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๙๓-๓๙๘ หน้า ๑๑๖-๑๑๙
Audio 23	อัยยิกาสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๓๙๙-๔๐๑ หน้า ๑๑๙-๑๒๐
Audio 24	โลกสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๔๐๒-๔๐๔ หน้า ๑๒๐-๑๒๑
Audio 25	อิสัสตถสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๔๐๕-๔๑๐ หน้า ๑๒๑-๑๒๔
Audio 26	ปัพพโตปมสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๕ ข้อที่ ๔๑๑-๔๑๕ หน้า ๑๒๔-๑๒๖
Audio 27	มหาสุบินชาดก พระไตรปิฎก และอรรถกถา พระไตรปิฎก ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๕๖ หน้า ๒๑๖-๒๑๘
Audio 28	ธรรมเจตยสูตร พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๓ ข้อที่ ๕๕๙-๕๗๐ หน้า ๓๘๐-๓๙๐

ซีดีพระไตรปิฎกเสียง พระพุทธเจ้าโปรดพระโพธิสัตว์

จัดทำโดย โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก มูลนิธิอุทยานธรรม
เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๐ (อาจารย์บุชา ๖๐)

รับฟังและดาวน์โหลดได้ที่

WWW.UTTAYARNDHAM.ORG

WWW.SOUNDCLOUD.COM/UTTAYARNDHAM

[/WWW.YOUTUBE.COM/C/UTTAYARNDHAMORGPAGE](http://WWW.YOUTUBE.COM/C/UTTAYARNDHAMORGPAGE)

คณะผู้จัดทำซีดี

ที่ปรึกษา	ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์	เผยแพร่	ปัทมา เอื้ออรรถการ วารุณี วรารักษ์พงศ์ และคณะ
อำนวยการ	ณัฐกร ทับทอง	เผยแพร่สื่อ- อิเล็กทรอนิกส์	กฤติน กาญจนภา นิตินาถ ชาตศิริวัฒนา วิสุทธิ์ ประมาภรณ์พิลาส โสภา ลีวุฒินันท์ ศุภานัน ธานานิษฐ์
บทพากย์	ณัฐกร ทับทอง พิชญะพิมพ์ วิทวัสกุล วิวรรณ สุวรรณประเสริฐ	ประสานงาน	ขวัญชนก บัวทอง ชัตติยะ รัตนมณี วารุณี วรารักษ์พงศ์
บันทึกเสียง	ณัฐกร ทับทอง		
ตัดแต่งเสียง- มิกซ์เสียง	ณัฐกร ทับทอง นิธิยา วิทวัสกุล อภิสิทธิ์ เจียมจันทร์		
ควบคุมคุณภาพ	ธัญญ์นรี ศรีบุญยาลูติกุล พินิกาญจน์ ลาภานันท์		
ภาพปก	อินธนี ธนาภิสิตธิกุล		
ออกแบบปก	มลฤดี ตั้งสกุลพิทักษ์		
ประชาสัมพันธ์บุญ & ผลิต & การเงิน	กรรณิกา ตะล่อมสิน สุดาทิพย์ เจียรวงศ์ สุอารี สุธีโสภณ ศรีลันต์ ตะล่อมสิน		

ทีมพากย์ ซีดีพระไตรปิฎกเสียง พระพุทธเจ้าโปรดพระโพธิสัตว์

ผู้พากย์	ตัวละคร	ชื่อตอน
กฤติน กาญจนภา	จันทน์คลิกอุบาสก	ปัญจราชสูตร
ณัฐพิชา อารีย์วิวัฒนา	สุทัสสนมาณพ อาจารย์ ปุโรหิต	โศคนปากสูตร มหาสุบินชาดก มหาสุบินชาดก
ธานินทร์ แสนทวีสุข	พระโพธิสัตว์	มหาสุบินชาดก
พนาวรรณ ศรีวะโลสกุล	พระนางมัลลิกา	มัลลิกาสูตร มหาสุบินชาดก
ปราทร ณ นคร	ทีมการายนะเสนาบดี	ธรรมเจตยสูตร
ภาคพล พิงพิทยากุล	ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ	ยัญญสูตร พันธสูตร ปฐมสังคามวัตตสูตร ธรรมเจตยสูตร
วิเชียร มามีเกตุ	พระเจ้าปเสนทิโกศล	ทุกตอน
ลัทธา วรณสวาท	พระเจ้าพรหมทัต	มหาสุบินชาดก
ลัทธิพงษ์ แก้วกนิษฐารักษ์	มานพ	มหาสุบินชาดก
สุนิสา ปัญจมะวัต	เล่าเรื่อง	ทุกตอน
อัครันพงศ์ พุทธิวุฒิกุล	ราชบุรุษ	ธิตุสูตร
อิทธิพล มามีเกตุ	พระพุทธเจ้า	ทุกตอน

สถานที่บันทึกเสียง

ห้องปฏิบัติการวิจัยทางสวนศาสตร์และเสียงพูด
ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้สนับสนุนด้านครุภัณฑ์ วัสดุ และค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการโครงการฯ

อาจารย์ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์
คุณเกษร – คุณเจียม ทับทอง
คุณจรรยาศักดิ์ ลีวุฒินันท์
คุณจุฑารัตน์ ตั้งพานิช
คุณจำลอง จงผดุงเกียรติ - คุณวีระ และคุณวลัย ลีลามะลิ
คุณชุ่น วิทวัสกุล และครอบครัว
คุณณัฐกร ทับทอง
คุณณัฐพงศ์ สังชะโห
คุณตติยา - คุณนิรันดร์ - คุณนิตินาถ ชชาติศิริวัฒนา
คุณถิร คงช่วยชาติ
คุณทิพวรรณ ทิวาวรรณวงศ์
คุณธนภฤต เพชรโลหะกุล และครอบครัว
คุณธนินทร์ ธนาภิสัทธิกุล และครอบครัว
คุณธัญญ์นรี ศรีบุญยาสฐิติกุล – คุณดุสิต เลิศสิน
คุณนฤมล เลิศสิน – คุณวิสุทธิ์ ปรมารณพิลาส
คุณนันทวัน เพชรภักดิ์
คุณปัทมา เอื้ออรรถการ
คุณพรพรรณ วงศ์มาศา
คุณพยนต์ – คุณศิริวรรณ รักการงาน
คุณพัฒนา บุญเป็ง
คุณพินิภาญจน์ ลาภานันท์ – คุณวรวิช เลิศสิน
คุณมสาร์ศม์ ธนรัตน์ปิ่นณ โชติ

รายนามผู้สนับสนุนด้านครุภัณฑ์ วัสดุ และค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการโครงการฯ (ต่อ)

คุณมิ่งเต๋ามิ่ง แซ่ลิ้ม – คุณพูลทรัพย์ หาญอุทัยรัมย์
คุณรัชดา ขอประเสริฐ
คุณวรวรรณ บำรุงสุข
คุณวิวรรณ สุวรรณประเสริฐ
คุณวีรวัฒน์ ทะล่อมสิน และครอบครัว
คุณวีระ เต็มสิทธิโชค – คุณกนกกานต์ โอสธานุเคราะห์ –
คุณณัฐนลิน เต็มสิทธิโชค
คุณศรีลันต์ ทะล่อมสิน – คุณชำนาญ วิฑูรปกรณ์ และครอบครัว
คุณศิริภรณ์ เลิศอุไรวงศ์
คุณสุดาทิพย์ เจียรวงศ์
คุณอภัยลักษณ์ ตันตระบัณฑิตย์ และครอบครัว
คุณอภิรักษ์น์ เจียมจันทร์ และครอบครัว
คุณอรพรรณ – คุณอนุชิต บุญทอง
คุณอิสริย์ จิตต์สมนึก และครอบครัว

ประธานการจัดสร้างซีดี พระพุทธเจ้าโปรดพระโพธิสัตว์

ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์

รายนามผู้ร่วมสร้างซีดีพระพุทธเจ้าโปรดพระโพธิสัตว์

อาจารย์ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์
โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก
และผู้ร่วมบริจาค
ครอบครัวเจียรวงศ์
คุณกรรณิกา ตะล่อมสิน - คุณวิศรุต วิภาวีสันต์
คุณกรรรัช - คุณพาทิต วรสถิต
คุณกวิณ วิภาวีสันต์
คุณกวี - คุณกฤติยา ตะล่อมสิน และครอบครัว
คุณจรรยาศักดิ์ ลีวุฒินันท์
คุณเจียม - คุณเกษร ทับทอง
คุณชนาธิป และคุณธนิช คุณากร
คุณชัย นิธิกุลตานนท์
คุณชำนาญ วิฑูรปกรณ์ - คุณศรีสันต์ ตะล่อมสิน
และครอบครัว
คุณณดา วิภาวีสันต์
คุณณัฐกร ทับทอง
คุณณัฐภา นิธิกุลตานนท์
คุณดุสิต เลิศสิน - คุณธัญญ์นรี ศรีบุญยาสฐิติกุล
คุณธนภฤต เพชรโลหะกุล และครอบครัว
คุณธนินทร์ ธนาภิสัทติกุล
คุณธัญญ์นันทน์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณนิตยา ฉันทวานิช
คุณนิภา เทียมจรัส
คุณนิรันดร์ - คุณตติยา - คุณนิตินาถชาติศิริวัฒนา

คุณเนาวรัตน์ ศุภบัณฑิตา
คุณบุญฤทธิ์ มหามนตรี
คุณเบญจวรรณ ธนาภิสัทติกุล
คุณปิ่นฉวีวัฒน์ วิฑูรปกรณ์
คุณปัทมา เอื้ออรรถการ
คุณปยุตยา วิฑูรปกรณ์
คุณพจนารถ ภูวเศรษฐ์
คุณปริญญา ธนาภิสัทติกุล
คุณพิมพ์ดา องค์กรวิมล
คุณเพ็ญแข ใจกว้าง
คุณภีร์วัชร องค์กรวิมล
คุณภูติท ตะล่อมสิน
คุณมลฤดี ตั้งสกุลพิทักษ์
คุณมสาร์ศม์ ธนรัตน์ปิ่นฉวี
คุณรัชณี ลินทรัตนศิริกุล
คุณลัดดา กองชัยมงคล
คุณวรวิช เลิศสิน - คุณพินิจกาญจน์ ลาภานันท์
คุณวัลย์รัตน์ นพรัตน์
คุณวิภา เลิศฤทธิภูวดล
คุณวิวัฒน์ - คุณสุดารัตน์ ตะล่อมสิน และครอบครัว
คุณวิสุทธิ์ ปริมาภรณ์พิลาศ - คุณนฤมล เลิศสิน
คุณวีรวัฒน์ ตะล่อมสิน และครอบครัว
คุณวีรวัฒน์ - คุณชนิษฐา องค์กรวิมล และครอบครัว
คุณวีระ เต็มสิทธิโชค

รายนามผู้ร่วมสร้างชีวิต พระพุทธเจ้าโปรดพระโพธิสัตว์ (ต่อ)

คุณศิริภรณ์ เลิศอุไรวงศ์
คุณศิริวรรณ - คุณพยนต์ รักษาการงาน และครอบครัว
คุณศุภางค์พรรณ พิธิษฐเกษม
คุณศุภานัน ธนานิษฐ์
คุณสายใจ ตันตระบัณฑิตย์
คุณสุกานดา ลีลามะลิ
คุณสุชาวดี แต่งจำรูญ
คุณสุชีรา สิมมา
คุณสุภาภัก คัล้ายเนตร
คุณสุอารี สุธีโสภณ

คุณอภัยลักษณ์ ตันตระบัณฑิตย์
คุณอภิรักษ์ เจียมจันทร์
คุณอรุณรุ่ง ยัญญลักษณ์
คุณอรุณวรรณ วนาพันธ์พรกุล
คุณอੰณา ทะล่อมสิน
คุณอินธิ ธนาภิสิทธิ์กุล และ Mr. Royce Heng
บริษัท ไมโครเทคโนโลยี จำกัด
บริษัท ไมโครเทคโนโลยีแอนดรอยด์ จำกัด
บริษัท ดาสโก้ จำกัด
ร้านโอชาเยะ สาขาซีคอนบางแค และผู้ร่วมบริจาค

หมายเหตุ : ปัจจัยที่เหลือจากการผลิตชีวิตชุดนี้ จะนำไปร่วมสนับสนุน
ธรรมกิจของโครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก

ขอเชิญทุกท่านที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์บุญใหญ่นี้
ทำจิตให้ผ่องใสในมหาบุญที่ได้ทำแล้วนี้ จนเป็นจาคานุสติ
ปรากฏภูมิจิตดี ภูมิปัญญาดี ภูมิธรรมดี ภูมิสังกมดี
ภูมิสมบัติดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

